

WULLUNNU-WUNIA LUKE NUNYA

PERTH, W.A. BRITISH AND FOREIGN BIBLE
SOCIETY 1943.

Scheme of Phonetic Transcription as drawn up
by Adelaide University Committee for Australian
languages:

VOWELS:

: indicates long vowel

a as in father

ḁ as in cat

ḁ as u in cut

e as in red

i as in fit, ravine

o as in dot,

o: as in law

ḡ as in bone

u as in full, rule

DIPHTHONGS:

ai as in aisle

au as ow in cow

ei as in rein

oi as in boil

CONSONANTS:

as in English, except j which has the value of
English consonantal y, as German ja.

ŋ the nasal ng as in sing.

¹ Gewunja ardarawaia ardo:ri nḁnja kaueraḁ-
maḁ wiri-wiri wunja baḁre-baḁre ge ḁri nḁnja wa
pinjerkudjarḁn ḁri,

² Kaḁjiniu ḁḁḁumbḁdino:la wundjaḁuru i daḁu
ḁdaḁḁdjaie arkunina ḁḁala-ḁḁala njerkundjuḁu,

³ Wunia m̄ara kumbinara ṅaiu kuda:, wunbir-
iau darawa kuṅamalando:na, namululum
tjadaman-ma wiri-wiri ṅanṅundjunu, Theophile
ṅunia,

⁴ Laiburu ṅunṅunuṅ nidji ṅala-ṅala wunja
ṅunṅuniṅgundiena.

⁵ Kaṅina Herod inaiurijau Judaea ṅara iṅruṅ
dadjurd-ṅara iṅumba Zacharias, Abijah ṅara,
maṅ-gaṅṅaṅja Aaron paṅamarṅaṅgaia
ṅarinja, ṅaṅumba Elizabeth.

⁶ Miriṅandu inia kaṅinandu maṅṅale God,
keṅ-andiri ṅala-ṅala God anaṅga darawa ṅanja
iwork-andu ṅuru-ṅuru.

⁷ Woṅalaṅ ino:randu, gewunja Elizabeth
ṅaṅgundinja ṅjinina, miriṅandu mababandu.

⁸ Ge kuniṅaiena, w̄ali aua dadjurd ṅari geṅ-eri
inaruba ṅanja maṅṅale God,

⁹ Kaḍjinu dadjurd-ṅara geṅirida, aua ṅanja
kumbana ṅuru iṅanim duru kaṅnji: wunja
wuno:murum iṅgeṅa ṅuru dadjurd-kaṅim ṅuru
Inaiuri anaṅgam,

¹⁰ Pelenṅaraia ardarawaia worumbaia dad-
jurd kubadjuṅiri daṅde iṅanimiau.

¹¹ M̄ara kauwi:nananga w̄alaṅṅaraṅ Inaiuri
anaṅga, kaelgeṅjiri worawerdum maninja al-
tar iṅani' ṅarim.

¹² Wuno:murum m̄ara iṅgo:na Zacharias
ko:lgunaḷa, luren kumaṅ.

¹³ W̄alaṅṅara kundjuṅanaṅga,
Punungulgunejiri, Zacharias, gewunja ṅad
indjaṅunmaṅ nuru kuṅgaṅuriena, maṅṅaṅja
Elizabeth ibananga pitja baṅi eḷandaṅu, iṅumba
pitja tjerim John.

14 Pitja tjukul indjanana, jedji nunjowa, ardarawaia pitja tjukul ewuranana kuli:n ingalelwona.

15 Gewunja aua pitja inaiuri enu manñale Inaiuri; wine, djo: ñari wundjilwora kađjinba djo: pañgenñan, pitja kałabu eni: Inandj Mañmaia nañja karananñanja njanjulum i dagam.

16 Ardarawaia ango:lo:lia Israel pitja wolai anjiab Inaiuri God arkananña nuru.

17 Aua pitja ejenuru iminum manñale inandj nañja, iurulba nañja Elijah ananña, wolai wunja arkau iraraia arkananña wonalalanña nuru, arka wa nuru pauerañurun ñaria ardi:u'ñari nuru tjadanñuria arkananña nuru, brar kunja worumba ardamanja anñanunananña Inaiuri.

18 Zacharias kundjunananña wałanñara, Nañrunanñowu wuna pitja laiburu nenu? Gewunja ñaiu maba nanun, manñanja mabanja.

19 Wałanñara kaio:lbala kundjunananña, Naiu Gabriel nanun, nanñumbalgenju imanñalenjuru God, nanñanawienal nanñulunu wunja wałanu wunia wuna nanñanuraldu wunja;

20 Wai, nundjamugu pitja nunjanu, kađjinba pindjalun lewara njini wuna kanñaienu, gewunja ñala-ñala ñaiananña kundjanudjaralara, wuna pitja korug njamie tjadamiau.

21 Pelenñaraia kaueranaleri Zacharias, ran gari kaniña aua maranu dadjurdkarim maninja inñanineri.

22 Wuno:murum ba inñengunal kađjinba punñalanñanñgori, mañra kauero:na aua mañra

an̄go:na ardidjieja, dadjurdkarim maninja; aua marali mo:nanan̄gori, iamidj atjā kanineri.

23 Ge kuninaiena, wuno:murum ko:rug kamiena gejaw aua genjiri, kenjanuru maiarum anan̄ga' nuru.

24 Pale wuna Elizabeth man̄gan̄gan̄ja manduwanja njinina, njinge nundju-nundju njindjal̄giena kunjila in̄alja, kundjunjiri,

25 Wunman̄gowu Inaiuri kundjunjara wuno:murum nan̄nunindjan̄a edbrai nan̄an̄ga kundjabunara wunja i:dja nan̄ja.

26 Kunjila iakarajau walan̄nara Gabriel kan̄an̄awiena God idagu malaiinde' nuru Galilee nan̄ja manumba Nazareth,

27 Njimbaridja nan̄ja tjaien njinḡan̄inaiena i:dja nan̄ja in̄umba Joseph, David nara, njinge njimbaridja nan̄n̄umba Mary.

28 Njan̄gamurkalal kundjunju, Njimlan̄an̄ienja, tjukul nan̄inja, Inaiuri nundju nan̄ja kanun̄.

29 Nan̄la-n̄ala ge nan̄ja ilala njinina, njiniakamanma kundjunju, Nan̄an̄ga wulmai wuna?

30 Walan̄-nara kundjunan̄ga, Punungulgunejiri, Mary, gewunja God tjukul nunanala.

31 Wai, manduwa pitja nunjanu, ibo:lidj pitja kuli:n indjo:, in̄umba pitja tjerim Jesu.

32 Pitja inaiuri enu, pitja erimie Karan̄-nara mandj Inko:lu, Inaiuri God pitja eno: imala' karim David iran̄ga anan̄gam.

33 Aua pitja inaiuri enu Jacob n̄aria n̄anja k̄adjinma, b̄andaia an̄anga k̄adjinba kui pun̄ganin̄aien.

34 Mary kundjuṅanaṅga w̄alan-n̄ara, N̄arun̄anḡowu wuna pitja n̄janu, gewunja i:dja wa laiburu paṅanin-n̄anga?

35 W̄alan-n̄ara njindjo:lb̄ala, kundjuṅanaṅga, Inandj Mamaia pitja bud n̄unjo:, wundju-rulu Kar̄an-n̄ara mandj an̄anga pitja djedba mewandjunu; gewunja kuda: aua mamaia n̄ara in̄gelelwa n̄undju n̄anja pitja erimie God Inko:lu.

36 Wai, Elizabeth n̄awanja n̄undjanaṅga kuda: iban̄anga maṅduwa n̄jinuṅ, mabaṅja n̄jṅganun, weni pula: jau n̄jan̄ga n̄anja n̄jan̄garimiena n̄jan̄gundinja.

37 Gewunja n̄ala-n̄ala kari God an̄anga wundjurulu wuno:ra k̄adjinba pun̄ganin.

38 Mary kundjunu, Wai, n̄jinawodjienja Inaiuri an̄angaṅja; n̄aiu n̄anja kuninja n̄ala-n̄ala n̄undjanaṅga n̄anja. Gejau w̄alan-n̄ara njindjandiwela.

39 Gejau Mary b̄ari njinina njimurk̄ala n̄uru kurorandu n̄uru maiirgi:rkum malaiindem Juda n̄uru.

40 Maiaru' n̄uru d̄ara njena Zacharias an̄angam, wulmai kundjuṅanaṅga Elizabeth.

41 Ge kunin̄aiena, wuno:murum Elizabeth n̄uru n̄jṅganurula wulmai Mary geṅunaṅga, ianda maṅduwanja n̄jan̄gan̄anga djuw̄adkanina, Elizabeth k̄alabu njini:na Inandj Mamaia n̄anja.

⁴² Njanga jero:l kundjuŋu, nala-nala daraiu njininge kulula, Nundju tjukul narinja wonaia nanja, tjukul nara kurab nundju manduwa.

⁴³ Naru wuna niai nanja, karananganja Inaiuri naiananga nanumurkala?

⁴⁴ Gewunja, wai, ge-i-di-dagu, nala-nala wulmai nundjananga nani:um maninja kani:na, ianda niai manduwa djuwad kanina tjukul wunja.

⁴⁵ Tjukul narinja njanga wa pangajudjarenja, gewunja pitja ko:rug njamie kaluienenanga Inaiuri nanja.

⁴⁶ Mary kundjuŋu,

Najuma Inaiuri inaiur' Kanandju,

⁴⁷ Nanandj tjukul kaninaienju God niai karemada nanja;

⁴⁸ Gewunja aua njinindjana njimbaldjinja jinawodjienja ananganja;

Gewunja wai, pale nanja worumbaia ardarawaia niai tjukul narinja pitja nanbararim;

⁴⁹ Gewunja iurulba nara wunaiuru kundju-nara;

Mama:inumba.

⁵⁰ Wundjeriwie ananga kunuŋ worumba nanja worumba njini arka ingarkugunuleri.

⁵¹ Wundjurulu alum njiningem kanmiimbuna; Papa: naria tjuala: kandjandala ni: wunja ardi:um maninja.

⁵² Ardjilwora adbalaakarim i dagam wai kandjabuna,

Arwalnaia brai kanji:la.

⁵³ Baia naria barui kano:na ardinia njiningeja; Tjiniria ardo:no:reja kanjanawuna.

54 Inawodjieja Israel kaṅawodjaṅa, Wundjeri-wie anaṅga ni: kaṅurula,

55 (Kaḍjину kalulaṅgori iraraia ṅarkanṅaia)

Abraham ṅṅo:lo:lia kuda: kaḍjinma.

56 Mary ṅṅa ṅaṅja atja ṅjinina kunjila iṅururi, djo:li ṅjinal maiarum ṅṅaṅgam.

57 Gejau Elizabeth ṅaṅja ko:rug kumiena kuli:n kunja; iḅaṅṅ bari kaiṅdala.

58 Njṅge wururia ṅawawaia kuda: nuru kadina Inaiuri wundjeriwie wunaiuru kundjuṅaṅga; tjukul kadina ṅṅa ṅaṅja.

59 Ge kuniṅaia, pale lewara wunṅalu, karingunal ianda dur kunja, iṅgadimenja Zacharias iranṅa iṅṅumbura.

60 Karaṅṅaṅja kandjo:lbala kundjuṅu, Kari; pitja erimie John.

61 Kubadjuṅananga, I:dja kah nawawaia ṅaṅja wa pangarimien inumba wuna.

62 Irananga nunuin kadinananga narunangowu ingarim.

63 Aua burkai kandjabuna mili-mili wunja, wiri-wiri kundjuṅu, Inumba John. Ardarawaia rangari karina.

64 Maiirgi:rkum iamundu paḅkar kumiena, an-bula, kulula, God ko:do:dala.

65 Arge wururia karkulgunena, kurorandu darawa Judaea ṅaṅja nala-nala wuna darawa njauul-njauul kuniaia.

66 Ardarawaia nuru karkanurulaia kubadban ardi:um maninja, kubadjuṅiri, Anudja kara

ianda indja pitja enu? Gewunja Inaiuri ino:ri aua nanja kunina.

⁶⁷ Irananga Zacharias kalabu kani:na Inandj Mamaia nanja, tjo:lba kundjunu, kundjuniri,

⁶⁸ Tjukul nara Inaiuri God Israel ananga; Gewunja mia kanmurkalal worumba anangaia, burangai kandjabuna,

⁶⁹ Tjirimbirinja umundulbaie narinj a bari njindjandalanari

Inko:lu David naria nanja.

⁷⁰ (Kadjinu kalula ardjamundu nanja tjo:lbadaia mamaia ardiria anangaia.)

⁷¹ Umundulbaie ardauurgundj narkananga nanja, ardo:ri nanja ardarawaia narkubarkundjuru;

⁷² Wundjeriwie kandju wunja iraraia narkananga nanja,

Ni: kanuru wunja tjauaien mama: ananga;

⁷³ Tjauaien genunanga iraraia narkananga Abraham,

⁷⁴ Narkuno: wunja, ardauurgundj ardo:ri nanja nadbundulbaienu,

Luren kari arkunawod jenja,

⁷⁵ Mama: nanja, tjadanguru nanja, imangale nuru nadjedjera narkunungiau.

⁷⁶ Jau, nundju, ianda, pitja nunjerimie tjo:lbada Karangara mandj ananga; Gewunja pitja nunjeju Inaiuri iminum imangale nuru tjuwalja anangaia brar kunja;

⁷⁷ Worumba anangaia laiburu andjano: wunja' umundulbaie

Umara arkananga wai kunja,

⁷⁸ Wundjeriwie God narkanaŋga wunja,
Wuna naŋja puranġurawunja karaŋ alp
kajmnjenġunalġari,

⁷⁹ Lei aŋgo: wunja arġe wundugum maninja
atja aŋaŋniri, djedba debara nari naŋja;

Nadjerdu kaielguruŋgu wunja kalumba ja-
mulili nara nuru.

⁸⁰ Iand a kauwongenja, inandj birem-bire
kaninaiena, bundul' danja kanineri gejaw njini
inġamiimbienanawori Israel.

2

¹ Gejaw kuninaiena, nala-nala Caesar Augustus
anaŋga kunjanawunja bandaia darau wiri-wiri
kumbi:nja.

² Wuna wiri-wiri kauurle kunina Cyrenius
inaiuri inġanma Syria naŋja.

³ Ardarawaia karinawunja wiri-wiri
aŋgauwi:nu wunja, iawundjaruŋ malaiindem
anaŋga' nuru.

⁴ Joseph kuda: pai kanina Galilee alp malai-
indem Nazareth alp Judaea nuru malaiindem
David nari' nuru manawunja Bethlehem,
gewunja David nara aua madeja,

⁵ Wiri-wiri inġauwi:nu Mary manawunjanja
naŋja, manduwa: ninġanineri.

⁶ Ge kuninaiena, wali ma inġaninandu, ko:rug
kumiena njanġa kuli:n kunja,

⁷ Bari kaiandala ibanawunja iwulga, wobi murd
kawan, kandenju buluman maia narin man-
inja, gewunja balaium maui maia maninja
auandu wunja.

8 Gejau kukundja n̄aria kadina t̄ambium ma n̄anja, duiba kariñeri, wiri-n̄aria kanb̄adidjañeri wulo:lum.

9 Wałan-n̄ara Inaiuri amaŋga kauwelgenja arkañedba, pałemba Inaiuri anaŋga wo:ri kanbuneri, djenbeñuru karkulguneri.

10 Wałan-n̄ara kundjuñan̄gori, Pinjir-gulgunejiri, gewunja wai, wałanu wunia kuñan̄uralduri, tjukul n̄ari djenbeñuru, worumbaia ardarawaia pitja n̄janun̄gori.

11 Gewunja njiri n̄anja weni kuli:n kauwona Kařemada, aiakawałi Christ Inaiuri, malaiindem David n̄arim maninja.

12 Wuna umiimbaienuri, ianda pitja mařa irewu wobi n̄anja murd ingamienu, buluman maia n̄arim maninja ingandienu.

13 Maiirgi:rkum wałan-n̄ara n̄anja kadina pelen̄araia małani' n̄aria ađdjo:l' kařia, God kauero:do:daleri, kub̄adjuñiri,

14 Pałemba God n̄anja kar̄aŋ n̄anja, kab̄alba n̄anja jaumulili n̄ari, i:dja wunian̄gori.

15 Ge kuninaiena, wuno:murum wałan-n̄aria aŋganb̄adjađdiwela ađdjo:l' kuru, kukundja n̄aria kub̄alula arge wururu, Bethlehem ko:ru madburka, worenindj wuna ko:rug kařmienu, wuna Inaiuri laiburu n̄arkun̄gandjuna.

16 Pałja mañinał, Mary mařa njim̄bařwuna a Joseph a lađa we ingawoneri buluman maia n̄arim maninja.

17 Wuno:murum mařa karwuna laiburu kan̄bařkađdijuna n̄ala-n̄ala wunja kaluien-an̄gori ianda indja wunja.

18 Ardarawaia nuru aṅṅanina raṅṅari karina ge kaluienanṅgori kukundja ṅaria ṅanja.

19 Mary ṅala-ṅala wuna darawa kuṅṅanurula, ni: kuṅṅanurula ṅjini:um maninja.

20 Gejau kukundja ṅaria djo:li kadina, paḷemba ṅara iṅgarkandjuna God, iṅgarko:do:dala darawa wunja nuru aṅṅanina, maṅa karwuna, kaḍjiniu kaluienanṅgori.

21 Wuno:murum lewara wunṅenṅalu ko:rug kaḿiema iṅda dur kunja, iṅumba kundi-maiena Jesu, iṅṅarimaiena waḷan-ṅara ṅanja waḷi paṅṅaninja ṅaṅulum maninja.

22 Wuno:murum lewara ko:rug kaḿiema ṅaṅga rar kunja ṅala-ṅala ṅanja Moses anṅga, kaṅurulalṅandu Jerusalem maninja Inaiuri tḷami iṅṅanuṅanṅandu wunja.

23 Kaḍjiniu wiri-wiri kauwi:ṅu ṅala-ṅala ṅanja Inaiuri anṅga, Ardarawaia auauṅdjia arwul-gulguja pitja ararimie mamaia Inaiuri ṅanja,

24 Mama: ṅari tḷami wunja kaḍjiniu kaluienu ṅala-ṅala ṅanja Inaiuri anṅga, kulkulkoiandu, O! wauarandu kauauilandu.

25 Gejau wai, i:dja kaḿina Jerusalem maninja iṅumba Simeon, i:dja aia iḍunuru, inia kaḿina, kuna:naleri ḷambula ṅari Israel arkanṅga, Inandj Mamaia kaḿinanṅga.

26 Kumiimbaienanṅga Inandj Mamaia ṅanja aua kadjinba debara paṅṅenṅan waḷi maṅa paṅgo:nja ṅari Christ Inaiuri anṅga.

27 Aua keṅṅunal Inandj ṅanja dadjurdkarim maninja; wuno:murum inenaiurgandu iṅda Jesu iṅṅanurulalṅandu geṅunṅandu kad-junirida ṅala-ṅala ṅanja,

28 Gejau aua ηuri kaḡaḡ, wunia kululanaḡa God, kundjuḡ,

29 Weni, Inaiuri, inawodjieja ηundjanaḡa abi:lu ḡari keḡenaḡuru, ḡala-ḡala ηundjanaḡa ḡaḡa;

30 Gewunja ḡambula maḡa kuḡo:na umundulbaie ηundjanaḡa,

31 Ge wunamanja tjuḡungandjuna adbaḡḡale ηuru worumbaia ardarawaia adbiḡum;

32 Marḡama worumbaia aḡḡamiimbu wunja Worumba ηundjanaḡa Israel paḡlemba arkanḡaḡa.

33 Iranḡaḡa a karanḡaḡaḡa ḡaḡari keḡandu ge kaluena aua wunja;

34 Simeon pali ko:nandu, kundjuḡanaḡa Mary karanḡaḡaḡa, Wai indja kandieḡu aḡḡauwona wunja, pai kunja ardarawaia Israel ḡaḡa, umiimbaie wunja pitja ḡaluie ḡanda wunja.

35 Jau, kuldjuru ηunḡandj ηundjanaḡamandj pitja dad ḡenu; gewunja ni: ardi:um mararawam maninja pitja ḡamiimbaie.

36 Tjo:lbaḡinja ḡjinineri Anna, Phanuel pamaḡanaḡaḡa, worumba Asher ḡarinja, maba manja, kulanḡaḡa ḡaḡa ḡjinina tjauḡdba maḡḡalb paḡaḡ paḡejau,

37 ḡjimauarinja ḡjinineri tjauḡdba eighty-four, (djenbeḡuru), dadjurdkaḡim wa paḡmaiḡdiwenja, luḡudja ḡjinaḡineri, ḡjinaḡamindji:ḡjiri, dadjurd geḡeri, wundugum, lewaḡajau.

38 Ge-i-di-daḡu njengunal, God ko:lbo:na, kundjuṅu aua wunja ardarawaianṅgori umundulbaie Jerusale' ṅari ka:da:neri.

39 Wuno:murum ko:rug kaṃaṅandu darawa ṅala-ṅala ṅanja Inaiuri anaṅga, djo:li kaṅinalḡandu Galilee ṅanja malaiindem anaṅgandam Nazareth.

40 Iḡanda kauwongenja, daṅangu iṅḡanina, ini:u'ṅara, God jedji kauwonanaṅga.

41 Keṅaṅurandu inenaiurgandu tjauḡdba kaḡjinma Jerusale' ṅuru maṅari Wukiau ṅuru.

42 Wuno:murum aua wii:la iṅḡanina, pai kaṅinandu maṅari geṅandirida;

43 Wuno:murum ko:rug kaṃaṅandu, waḡli djo:li iṅḡaninalḡandu, Jesu wii:la pale atḡa kaṅineri Jerusalem maninja; inenaiurgandu wa laiburu paṅḡaninjandu.

44 Aua pelengaraia pulḡgori ṅanja ṅali kundjuṅandu, tjaruṅiau keṅaṅurandu kalumba nanja, kaṅṅajiro:nandu arge wurura ṅanja a laiburia ṅanja.

45 Wa mara paṅgo:njandu ṅari, djo:li kaninal-gandu Jerusalem, iṅḡaṅajiro:wandu.

46 Ge kuniḡaiena, paḡle lewara tjaruṅuri, mara ko:nandu dadjurdkarim maninja, atḡa iṅḡanineri pulḡgori adiṅḡundieja ṅanja, ṅuru aṅḡaṅuruleri, burkaiba aṅḡaiḡbuneri.

47 Raṅari kariṅa ardarawaia ṅuru iṅḡarkaṅuruleri aua ini:u' ṅari aṅḡaio:lbala.

48 Wuno:murum maṅa iṅgo:nandu raṅari keṅandu, karanḡḡanja kundjuṅanaṅga, Ibaia, aṅudjakunja wurunaṅḡowu

kundji:ñunjàrendu? Wai, iro:lidj ñaiu kuda: ñunbarkañjiro:nandiri pakul ađinanandiri.

⁴⁹ Aua kundjuñanğandu, Añudjakunja tjarañjiro:nandiri? Wawu laiburu pinjidinjandiri naiu pañanin Iraia ñaiananğa ñari?

⁵⁰ Auandu wa puñganenenjandu ñarunğowu geñunğandu.

⁵¹ Jeri kauwona auandu ñanja, Nazareth mamurkalal; ñuru kañurulandiri; karanğanja ñala-ñala wuna darawa njini:um maninja kuñganuruleri.

⁵² Jesu kauwongenjanuriri ini:u' ñara, inañaba ñanja, jedji karwonanğa God, i:dja kuda:.

3

¹ Tiberias Caesar inaiuri-jau, Pontius Pilate inaiuri Judaea nanja, Herod inaiuri Galilee ñanja, Philip ñawananğa inaiuri Iturea, tãmbium Trachonitis ñanja, Lysanias inaiuri Abilene ñanja,

² Annas a Caiaphas inaiurgandu dadjurđarandu, ñala-ñala God ananğa kunjanğunaldaga John Zacharias inko:lu bundul' danja.

³ Aua mamurkalal tãmbium mararawum wo:ri mo:neri Jordan, ardi:um kululeri baptism kulunğan kunja, umara wai wunja;

⁴ Kađjinu wiri-wiri kauwi:ñu mili-mili ñanja ñala-ñala Isaiiah tjo:lbada ananğa, Nala-ñala iğrun jero:l gejiri bundul' danja, Brar wurinuru kalumba Inaiuri ananğa, Tjuwalja ananğaia tjadanuru arandjunuru;

5 Mañuraim mararawum kałabu pitja meniñaie,

Talałban, kurandu darawa, waiuru pitja njañiñaie;

Wunkoli-koli tjađanuru pitja njanu, Arkwian-gaia kalumba wongałalum pitja aranu,

6 Arwiliria ardarawaia umundulbaie God anañga pitja mařa pařo:.

7 Gewunja kundjuñanñgori pelengaraia ingadburkalal baptize aňgandju:nu wunja aua nanja, Njiri kauauilaia kuanja ñaria, aňguja njiniingundała wuraraiu wundji:la kengal?

8 Gewunja baři iraianda kurab kulunjan inia wunja; wa piriiri njirge wurura nanja, Ari kudai Abraham irai; kuñenuri God gole bari puñgaianda kaiug wuna nanja wonałalañuja Abraham wunja.

9 Weni ñadjura kandienju nuwonu wondudba nanja; gewunja nuwonu darawa kurab inia wa baři pañgaiandjan ñari, dur kumbi:nu, wia' nanja kundja bienu.

10 Gejau pelengaraia burkai kaueriabuna, kubadjuñiri, Nani kundjedju?

11 Aua kandjo:lbala, kundjuñanñgori, Aua wobi iarunandu kudai, kaño:nja aua ino:ra, aua mañari kudai kađjinu kundji:nja.

12 Kaiug-ñaria kuda: kauerařmurkalal baptize aňgandju:nu wunja, arge kubadjuñanñga, Iniingundeja, ñani kunjedju?

13 Aua kundjuñanñgori, Purařmureri tjilenda njiri wunja wiri-wiri kauwi:nu.

14 Malani' ñaria kuda: burkai kaueriabuna, kubadjuñiri, Ari kuda: ñani kunjedju? Aua

23 Jesu nundju-nundju punungula kanineri,
nali kuninaiena Joseph inko:lu, Heli inko:lu,

24 Math at inko:lu, Levi inko:lu, Melchi
inko:lu, Janna inko:lu, Joseph inko:lu,

25 Mattathias inko:lu, Amos inko:lu, Naum
inko:lu, Esli inko:lu, Naggai inko:lu,

26 Maath inko:lu, Mattathias inko:lu, Semein
inko:lu, Josech inko:lu, Joda inko:lu,

27 Joanan inko:lu, Rhesa inko:lu, Zerubbabel
inko:lu, Shealtiel inko:lu, Neri inko:lu,

28 Melchi inko:lu, Addi inko:lu, Cosam inko:lu,
Elmadam inko:lu, Er inko:lu,

29 Jesus inko:lu, Eliezer inko:lu, Jorim inko:lu,
Matthat inko:lu, Levi inko:lu,

30 Symeon inko:lu, Judas inko:lu, Joseph
inko:lu, Jonam inko:lu, Eliakim inko:lu,

31 Melea inko:lu, Menna inko:lu, Mattatha
inko:lu, Nathan inko:lu, David inko:lu,

32 Jesse inko:lu, Obed inko:lu, Boaz inko:lu,
Salmon inko:lu, Nahshon inko:lu,

33 Amminadab inko:lu, Arni inko:lu, Hezron
inko:lu, Perez inko:lu, Judah inko:lu.

34 Jacob inko:lu, Isaac inko:lu, Abraham
inko:lu, Terah inko:lu, Nahor inko:lu,

35 Serug inko:lu, Reu inko:lu, Peleg inko:lu,
Eber inko:lu, Shelah inko:lu,

36 Cainan inko:lu, Arphazad inko:lu, Shem
inko:lu, Noah inko:lu, Lamech inko:lu,

37 Methuselah inko:lu, Enoch inko:lu, Jared
inko:lu, Mahalaleel inko:lu, Cainan inko:lu,

38 Enos inko:lu, Seth inko:lu, Adam inko:lu,
God inko:lu.

4

¹ Jesu kaḷabu inganinaiena Inandj Mamaia naṅja, djo:li kaṅina Jordan alp, kaielgurunḡi:na Inandj naṅja bundul' kuru.

² Lewara forty (da:ra) ko:ndju:na agula naṅja. Gejau kari wa mindjal pungenjiri; wuno:murum gejau ko:rug kaṃaiena, baia ko:na.

³ Agula kundjuṅanaṅga, Nundju naṃba God ṅunṅungula, kaiug wuna minjenaṅga ge njini maṅari nḡanu.

⁴ Jesu kaio:lbala, Wiri-wiri kumbi:ṅu, I:dja iedjer pitja wa paṅganin maṅari njininge ekamandj, O! ṅala-ṅala God anaṅga darawa njininge.

⁵ Pai kaṅurula, kaṃiimbuna taṃbium mararawam baṅdaia naṅja na-na.

⁶ Agula kundjuṅanaṅga, Pitja ṅunjano: wundjurulu wuna dara, paḷemba kaṅaṅgam, gewunja kunaui:nara, aua lai nanṅumbunanṅga kaṅano:;

⁷ Gewunja ṅundju naṃba lungudja ṅunṅunṅara, darawa ṅundjanaṅga pitja nḡanu.

⁸ Jesu kaio:lbala kundjuṅanaṅga, Wiri-wiri kumbi:ṅu, Lungudja baṅunaṅga Inaiuri God ṅundjanaṅga, auekamandj inawodju.

⁹ Kaṅurulal Jerusale' ṅuru, kauwelgendjuna maṅari naṅja dadjurdkarim maninja, kundjuṅanaṅga, Nundju naṃba God ṅunṅungula, ṅunge ṅundju-ṅundju wai paiabie ṅuru-i-daḡu;

¹⁰ Gewunja wiri-wiri kumbi:ṅu, Waḷannaṅria anaṅgaia pitja njeṅgori ṅundju wunja, ṅunbaṅanindj wunja,

11 Ardo:ri naŋja ŋunbaŋaŋuru, madji ŋundjerdu kaiugu naŋja duk puŋgam.

12 Jesu kaio:lbaŋa kundjuŋanaŋga, Kuluienju, Paŋdjo:ndjuiri God Inaiuri ŋundj anaŋga.

13 Agula, wuno:murum dara wuŋgundjuie ko:rug kaŋaŋ, wali kaiŋdiwela.

14 Jesu djo:li kaŋina Inandj iurulba naŋja Galilee naŋja: djo:jaŋ kunjaŋaŋuru aua wunja taŋbium mararawam wo:ri mo:neri.

15 Kaniŋgundala dadjurd-kaŋim maninja arkaŋaŋgam, ko:lbo:wi:na ardarawaia naŋja.

16 Nazareth mamurkala ma daŋdja iŋgauwi:na, kaŋjiniu geŋirida, Wunaiurujau daŋa keŋaŋuru dadjurd-kaŋim maninja, kauwelgenja ka:lu wunja mili-mili naŋja.

17 Kaŋo:wi maŋaŋga mili-mili tjo:lbaŋa Isaiiah anaŋga, mili-mili paŋkar kaŋaŋ, inarub maŋa mo:na ma wiri-wiri kauwi:na,

18 Inandj Inaiuri anaŋga ŋaiu naŋja, Gewunja ŋaŋdja:mala waŋaŋu-wunia ardjeja ardi:um ŋaŋŋulunaŋgori wunja; Naŋnaŋawuna ardi:um ŋaŋŋulunaŋgori burangaŋai bur aŋgaŋiŋiri, Arkumbambulidjia kaŋe maŋgarwu wunja, Kuban-kuban ŋaria burangaŋai aŋaŋŋuma wunja,

19 Ardi:um ŋaŋŋulu wunja wunia Inaiuri anaŋga.

20 Mili-mili tjilibid kaŋaŋ, i:dja kaŋo:na, atja kauwona; arkumbula ardarawaia dadjurd-kaŋim maninja kuni:nidjauwi:naŋga.

21 Wun-man-baŋi kundjuŋanaŋgori, Weni ko:rug kumienju wiri-wiri wuna njidi:um maninja.

22 Ardarawaia kadaŋađjajenananga, raŋgari karina ŋala-ŋala wunia ŋari kenġunal iamundu i daġu, kubadjuŋ, Wawu indja Joseph inko:lu?

23 Aua kundjuŋanangori, Nidji pitja wureluara, baŋe-baŋe wuna, Baŋmaŋdja, ŋundju-ŋundju paŋmurdui:; ge ŋuru arkunina kaŋiŋaiena Capernaum maninja, ŋuru kuda: dju kałguwam ŋundjanangan maninja.

24 Aua kundjuŋu, Nidji kuŋenuri, tjo:lbada kari wa paŋgaŋmien kałguwam anaŋgam maninja.

25 O! Nidji kuŋenuri, Ndjo:ro:rinja njindarawanja njiladinja Elijahjau Israel naŋja, wuno: murum andjo:lu bur kaŋiŋaiena tjauadbaŋau maiaruŋurim, kunjila inŋałja, moro:do:d njinina djenbeŋuru baŋdaia daraiu naŋja;

26 Elijah wa paŋgaŋanawienja ardari' naŋja, O! Sarepta naŋja ekama, Sidon naŋja, woŋaiinja ndjo:rinja naŋja.

27 Leper ŋaria ardarawaia kadina Israel naŋja Elisha tjo:lbadaŋau, atjaŋuŋuŋa wa panbuduwi:nja, Naaman Syria ŋara ekamandj.

28 Ardarawaia ardji:la kaueraŋaŋ dadjur-dkaŋrim maninja, wuno:murum wuna ŋuru aŋgaŋnina.

29 Bari kadina, wai kaueriabuna malaiindem daŋde ŋuru, kauerielguruŋgula wo:naŋgałi tałamban ŋuru ma maliindem arkanangam wondi maŋgauwi:na, wai ingadjaŋ wunja imri: ŋuru.

30 O! aua buluman keŋa arka naŋja, keŋanuru.

31 Jeri kauwonal Capernaum nanja, malaiindem Galilee nanja. Kaniingundaleri Wunaiuru-jau;

32 Ranganari kariņa wuniingundie nanja, gewunja nala-ņala anaņga wundjurul' kari kunina.

33 Dadjurd-karim maninja i:dja kanina inandj agula inuru kudai, jero:l kundjuņu, nala-nala daraiu,

34 Ai! nani kunjedjunu, nundju Jesu Nazareth nara? Njanjungal andjanmandju wunja? Laiburu nanunanu nundj' anguja, Mamaia God anaņga.

35 Jesu kamaiambuna, kundjunjiri, Kamuk bowi:, ba bengaldaga. Agula ingaiabuna pulaga nanja, be kengunaldaga, wa mareja punğamenja-naņga.

36 Ranganari kunjangunaldagori ardarawaia, arge wurura kubaluleri kubadjunjiri, Anudja nala-nala wuna? gewunja wunaiuru nanja, wundjurul' danja, arkandj arduria kundjunagori, arka ba karinjal.

37 Djo:jan aua wunja kunjananuru tambium mararawa' nuru wo:ri mo:neri.

38 Bari kanina dadjurd-karim i dagam, dara kenanjuru maiaru' nuru Simon anaņgam. Simon kurumanaņganja ladja djenbenuru kundjunjiri; burkai kaueriabuna nanaņga wunja.

39 Njindjanala, ladja kumaiambuna, wuna njindjandiwela; maiirgi:rkum bari njinina, kanawodjana.

40 Wuno:murum maranunja nanaņgawoneri, ardarawaia adbaramareja kudai, mareja dji:dji:

ņaria, kanbādawungulaldāga; ardarawaia iāruņ-iāruņ ino:ri kanmaņdanāla, kanmurduna.

⁴¹ Agulaia kuda: ardarawaia ba kariņgunaldāgori, jero:l kubādjūņiri, kubāluleri, Ņundju God ņunņungula. Aua kanmaiāmbuna, wa pa:naņunja ka:ralu wunja, gewunja arka laiburu aņģaņina-naņga aua Christ iņģaņina.

⁴² Māmaņgunu, ba kenģunal, keņaņuru bundul' kuru; pelenģaraia kaueraņajiro:naņuriri, kaueraņmurkalal; iņgarkanenja, aua arka wa pandjāndiwennuru.

⁴³ O! kundjuņaņģori, Malaiindem maiākeķarim maninja wālaņu-wunia kuņalunja bāndaia wunja God aņģa, gewunja ņģaņawiena.

⁴⁴ Ardi:um kululeri dadjurd-ķararim maninja Judaea naņja.

5

¹ Ge kunina, wuno:murum pelenģaraia aua naņja kudmun iņgadjāndala ņuru karkaņuru wunja ņāla-ņāla God aņģa, aua kaelgenjiri duņunda agu Gennesaret,

² Māra kumbunandii namāndi tģaruņandu kumbālgēņandu duņunda agu; djaia ņaria kariņaņuru wundj'-i-dagu, net arkaņģa kulai kanbārwuneri.

³ Dāra keņa namāndi tģaruņ naņja, Simon aņģa, burkai kaiābuna iņģeņuru wunja ruluk iraiu kabālb'i dagu. Atģa kauwona, pelenģaraia kaniiņgundāla namāndi naņja.

4 Wuno:murum ka:luleri wudun geŋu, aua Simon kundjuŋanaŋga, Njirinuru tjalani ŋuru, net njirkananŋa wai araiab arema wunja.

5 Simon kaio:lbala kundjuŋu, Inaiuri, wulo:lum mararium kerkariŋiri, kari wa panjadbenja; mia nala-nala ŋundj ananŋa nanja net pitja inaiab.

6 Wuno:murum ge kadjuŋu, bur kanbari:la djaia wiri-wiri naria djenbenuru; gewunja net arkananŋaia ka:lemi:neri.

7 Mara:li marwunananŋgori arkanalja namandi tjakari nanja, anŋenŋal anŋanbadauwodju wunja; arka karinŋunal, namandiandu kalabu kubarkandjuna ge njini pitja jauak kauwenjandu.

8 Wuno:murum Simon Peter kanindjana kauwona Jesu ilunŋu nanja kundjuŋiri, Tjandjandiwe, gewunja niau i:dja umara nari, Inaiuri.

9 Gewunja aua ranŋari keŋa, ardarawaia aua nanja kuda;, wiri-wiri naria djaia anŋanbadaburan.

10 Ge kadjiniu James a John, Zebedee inko:landu, auandu inanalguri Simon nanja. Jesu Simon kundjuŋanaŋga, Puŋungulgunejiri, wuna pale i:dja pitja andjameri.

11 Wuno:murum namandi karkanurulal ka-balba nanja, darawa kubadbanŋi:la, kaueramalandona.

12 Ge kunina wuno:murum aua malaiindem maiaruŋum maninja inŋanineri, wai! i:dja leper nara iraraia; aua wuno:murum

Jesu m̄ara in̄go:na, imin̄um maninja kauwona k̄aniauwima, kundjun̄jiri, Inaiuri, n̄amba tjunudju wunja, n̄aiu rarḡari t̄angandju.

¹³ Aua ino:ri la mamañ, k̄amañdan̄ala, kundjun̄jiri, Koru dudb̄ala, kuñe wunja, rarwu b̄anu; maiirgi:rkum leprosy kaiñdiwela.

¹⁴ Kundjun̄anañga, I:dja kari pinclji:n̄anggoriri, O! baiun̄uru, p̄amiimbaienañga dadjurd n̄ara, t̄jami b̄anu rarḡari n̄unñunina moia, ge Moses gen̄ida, umiimbaie wunja arka n̄anja.

¹⁵ Mia kun̄janañuru djenben̄uru djo:jan̄ aua wunja, d̄aruk kadbiena pelenḡaraia n̄uru in̄garkan̄uru wunja, añḡamurdui: wunja mareja arkan̄angaia.

¹⁶ Aua keñan̄uru bundul' kuru, dadjurd kundjun̄u.

¹⁷ T̄jarun̄iau kaniin̄ gundaleri, Pharisia a adiin̄gundieja n̄ala-n̄ala n̄aria ma at̄ja kadineri, arka añgen̄gunal malaiindem mararawum alp Galilee n̄anja, Judaea n̄anja, Jerusalem maninja; wundjurulu Inaiuri anañga aua n̄anja kunina añḡamurdu wunja.

¹⁸ Gejau, wai! i:dja mano: kaueranuruleri inarugu n̄anja i:dja iāla in̄gan̄ina, markandjuro:na in̄garkan̄ural̄ kunja in̄garkande imaññale n̄uru.

¹⁹ Wuno:murum wa m̄ara p̄amarwi:n̄ja n̄arun̄angowu in̄garkan̄ural̄ kunja pelenḡaraia wunja, pai kadina maiarum malerdu' n̄uru, jeri kaueriabuna malerdu' n̄uru inarugu kuda: pul̄aga n̄anja imaññale Jesu.

20 Wuno:murum aua mąra ąngo:na arka wa pauerańudjarenja ńari, kundjuńu, I:dja, umąra ńundjanańga wai kundjąbienąnu.

21 Wunmanbali wiri-wiri ńaria a Pharisia kubarwadeńu, kubądjuniri, Indja ąnguja woru ka:luiri? ąnguja umąra gole wai puągaiąb, God auekamandj?

22 O! Jesu laiburu kńnina ardi:um maninja, kandjo:lbala, kundjuńąńgori, ąńudja ńjidi:um maninja kurawadejiri?

23 ńanańga wunia man dańu ńańńulu wunja, Umąra ńundjanańga wai kundjąbienąnu, ńańńulu wunja, Bari banu, wudawa baiu?

24 Laiburu ńjirkunuj wunja I:dj' ińko:lu wundjurulu kudai kabalba ńanja umąra wai kunja, kundjuńanańga iańa, Kuńenu, bari banu, ńunarugu tjarawad minjam, baiunuru maiarum ńimdjanańga' ńuru.

25 Maiirgi:rkum adbannale ńuru kauwelgenja, tjarawad kuman wuna ńanja we ińgauwoneri, maiarum anańgam mamurkalanuru, God ko:do:daleri.

26 Ardarawaia ranğari karińa, God kauero:do:dala, luren kubadbąneri, kubądjuniri, Ranğari weni mąra worwuna.

27 Wuna palejau keńanuru, mąra ko:na kaiugu ńara ińumba Levi atja ińganineri kaiug karim maninja, kundjuńanańga, Tjanmalando:.

28 Aua darawa kundjandıwela, bari kńnina, kńmalando:na.

29 Levi maia ardaiur' kangandjuna aua wunja maiarum anangam maninja; pelengare djenbenuru kaiugu naria atjakekaria auandu nanja atja kadina.

30 Pharisia, wiri-wiri naria arkanangaia kuda;, inalalaia jau kanbarkanurula, kubadjuniri, Anudja kunja kaiugu naria nanja, arwod' danja, mindjal kuriiri, djo: njiriniri?

31 Jesu kandjo:lbala, kundjunanangori, Adbuludja banmandja wa lai pangawon-nangori, O! adbaramareja lai kauwonanangori.

32 Wa panggunjal ai wunja tjadanuria, O! rworia kulunan kunja.

33 Kubadjunananga, John inalalaia tjile-jile kadjamindjana, dadjurd kubadjiri, ge kadjinu Pharisia arkanangaia, O! nunalalaia mindjal kubadjiri, djo: kariniri.

34 Jesu kundjunanangori, Pananmoia jalalanangaia, wali pananmoia arka nanja inganiniri, ko:ru kariamindja?

35 O! lewara pitja njejengal gejaw pananmoia arka nanja pitja emalanaie, gejaw pitja arejamindja, lewara ge nanja.

36 Bare-bare kuda: kundjunanangori, I:dja kari aia dalar ingamienju wobi inunali nanja wa panganden wobi inungule nanja; madji inunali dalar pangam, inunali inungule nanja wa pidjin pangauwi:ngandu.

37 I:dja kari wine inunali wa panganden waiam manungulem maninja; madji wine inunali waiam mungur pamo:, palulu panganu, waiam pitja bada pamo:wi:;

38 O! wine inunali kandienja waiam manunanim maninja.

39 I:dja kari inungule djo: ingeja wa lai pangawon-nanja inunali; ge wunja kundjiri, Inungule inia man daga.

6

1 Ge kunina Wunaiurujau buluman kena corn nanja, inalalaia ri: kubadjuniri, mindjal kubadjuniri, corn ardori nanja wurangan kubadjuniri.

2 Pharisia atjakekaria kubadjun, Anudja kunja kuriiri ge wunia nuru-nuru Wunaiurujau?

3 Jesu kandjo:lbala kundjunu, Wawu laiburu pinjidiinjiri wuna David geju wuno:murum baia ingo:na, arka aua nanja kuda:?

4 Daga ingenjiri maiaru' nuru God anangam, kanmaj maia adbiimbaie naria, mindjal kundjunu, arka aua nanja ka:no:na, arge mindjal kunja wunia nuru-nuru, dadjurdnaria argeka-mandj?

5 Kundjunanangori, I:dj'inke:lu inaiuri kanun Wunaiurujau.

6 Ge kunina Wunaiurujau tjakaraiu daga ken-anuru dadjurdnarim maninja, kaniingundala; i:dja ma kanineri, worawerdum anangam margam;

7 Wiri-wiri naria a Pharisia kaueranind-jajeri namba Wunaiurujau ingamurdu, mara karwuna-nanja wunja de ingarwu wunja.

8 Aua laiburu kaninanangori ni: anganineri, kundjunananga i:dja ino:ri dalga kudai, Bari

bānu, bōwelge pulāga nānja; aua bāri kānina, kauwelgenja.

⁹ Jesu kundjuṅaṅgori, Burkai njinjiāb, Wuniōwu Wunaiurujau wunia workundju, woru workundju? Ināui workumbundulba, bāda arkumba?

¹⁰ Wunjili:wa kanbuna ardarawaia nānja kundjuṅaṅga, Nuno:ri la māma. Ge kundjuṅu, ino:ri kumurdui:na.

¹¹ Ardji:la bāri kānina, arge wurura kubārwaḍeṅu ṅāni Jesu kadjunāṅga wunja.

¹² Gejau kunina ḍānde keṅaṅuru tālāmbān ṅuru dadjurd kunja, kādjinma wundugum dadjurd kundjuṅaṅṅeri God.

¹³ Wuno:murum māmaṅṅunu njiṅṅanina, ai kanbuna inalalaia, arka nānja kanmurāṅ twelve, (āṅṅenṅālja), arge kandimāla arkaṅawieja,

¹⁴ Simon aua kuda: iṅṅarimala Peter, Andrew iwomale, James a John, Philip a Barthomolew,

¹⁵ Matthew a Thomas, James Alphaeus iṅko:lu a Simon iṅṅarimaiena Zealot,

¹⁶ Judas James iṅko:lu a Judas Iscariot, aua iṅṅanina tjiriwin ṅāra.

¹⁷ Jeri kauwonal arka nānja kauwelgenja wauim maninja, pelengāraia ardarawaia inalalaia, pelengāre djenbenuru worumba Judaea marara-wum ālp, Jerusalem ālp, maiamingum Tyre a Sidon,

¹⁸ Arka āṅṅenṅunal aua ṅuru iṅṅarkanuru wunja, āṅṅamurdui: wunja mareja arkaṅgaia, arka pāmbāla āṅṅanineri agulaia arduria nānja kadburduwi:na;

19 Pelengare ardarawaia kubarkanjiro:na in-gadbandana wunja, gewunja wundjurulu auedagu kunjangunal, ardarawaia kanmurduna.

20 Ambula ba:l kumañ inalalaia nanja kundju, Tjukul nari njidje, gewunja njirkananga bandaia God ananga.

21 Tjukul nari njiri baia nari weni, gewunja pitja barui njiranowi:. Tjukul nari njiri wola: wur-angundju weni, gewunja pitja djirai njiranu.

22 Tjukul nari njidun wuno: murum i:dja njin-ñumbarkundjuru, wolara njinñumbarkaru, jau njin-ñumbarkanuru, njirkumba wai kadjab woru kad-jinu I:dj'inke:lu wunja.

23 Gejau tjukul njidu, kurkudjal njidu, gewunja wai! wunaiuru lanugu njirkananga andjo:l' danja; gewunja ge kadjinu iranangoria kubadjunangori tjo:lbadaia.

24 O! Wurgunu njiri nanja, tjini:ra, gewunja jambula njirkananga gole kuramañ.

25 Wurgunu njiri nanja, weni barui wurangundju, gewunja pitja baia njinjo:.. Wurgunu njiri dji-rai nari weni, gewunja pitja wola: wureju, dji:rwa njiranu.

26 Wurgunu wuno: murum i:dja ardarawaia wunia njiri wunja ka:lu, gewunja ge kadjinu ira-nangoria kubadjunangori tjo:lbadaia tjobareja.

27 O! Kunenuri nuru njirkununjiri, Ardauurgunuria njidarienangori, wunia wurinangori ark a njinñumbadjo:ndjuriria,

28 Wunia wuralunangori arka woru ka:lunuri, dadjurd wuri: arka wunja woru kadjunuri.

29 Aua nunmanulp maiarunum noiil ge, maiakarim kuda: ino:, aua nununo:ngu wobi nundjananga, iakara wunja pandjamaiambiri.

30 Ano: ardarawaia nunumbadiauia, aua wulanbiri nundjananga nununo:ngu, pandjaniauwiri.

31 Lai njirkumbananangori i:dja kadjunuri ge kadjinu wurinangori.

32 Njiri namba lai angawonanuri arka lai njirwanangori, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Gewunja arworia kuda: kadarienanangori anganarienanangori.

33 Njiri namba wunia wurangundjunangori arka wunia kadjunuri, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Arworia kuda: ge-i-di-dagu kubadju.

34 Njiri namba njirkunawodjana arka ni: njirkununanangori arangunma njele, nananga wungulbo:wie njiri nanja? Arworia kuda: kadawodjienu arwor' nundju-nundjia ge-i-di-dagu kadba njele.

35 O! Njiri ardauurgunuri njidarienanangori, wunia wuri:, arano:wodju wa ni: pinjidin njele; lanugu wunaiuru pitja njanunuri, pitja njiranu Karan-nara mandj njinngula, aua inia inganunanangori aljaladbuneja a arworia.

36 Araijeriwu, Iro:lidj kadjinu angaieriwu.

37 Wure paro:jiri, pitja wa wure pinjirwi:n; bada paro:jiri, pitja wa bada pinjirwi:n; wai wuraiab, pitja wai njejabienuri.

38 Arano:, pitja njano:wi:nuri; wunaiuru, wunia, pandjuk nari, lukuluk nari, tjauaiba

ņari maļama njirkananņam maninja pitja njinņarano:; gewunja kađjину aranņano: ge kađjину pitja nņano: wi:nuri.

³⁹ Bāre-bāre kuda: kundjuņanņgori, Ambulidj ambulidj kaelguruņ? Wawu dagulum maninja paņņawengandu?

⁴⁰ Inalala karāņ wa paņņanin inaiuri nāņa; O! ardarawaia gole ko:rug anņamieņu inaiuri kađjindjia pitja arānu.

⁴¹ Aņudja kunja mandjanindj tjurnim nawalo: lidj ambula nāņa, ņuwonu ņungubul' daņja wa pindjanindjan?

⁴² ņarunāņgowu pitja djenāņga nawalo:lidj, ņawaia, nali maņamal tjurnim ņungubul' daņja, ņunge ņundju-ņundju kađjinba pindjanindjan ņuwonu ņungubul' daņja? ņunminum maļjaljadbune, ņundjurle wai tjaņ ņuwonu ņungubul' daņja, geĵau pitja wunia mandjanindj tjurnim ņawalo:lidj ambula nāņa mandjiāba wunja.

⁴³ Gewunja ņuwonu wunia kurab iwori wa bāri paņņaiāndan, tjaķari njele ņuwonu woru kurab inia wa bāri paņņaiāndan.

⁴⁴ ņuwonu darawa laiburu kuniņaiēņu kurab kaņāņga nāņa; gewunja wonāndja nāņa wa paņmadburāņ tjili:um, kari irululu kakadja ņari nāņa kanera.

⁴⁵ I:dja inia wunia iņai nāņa wunia ba kuņāņural; i:dja iwori woru iņai nāņa woru ba kuņāņural; gewunja dara iņai nāņa ia-mundu kului.

⁴⁶ Aņudja kunja tjararim Inaiuri, Inaiuri, wa piriin ge ņanņundju?

47 Aua n̄an̄jamurkal, n̄ala-n̄ala n̄aian̄nga n̄uru inḡanuŋ ge k̄aminje, pitja n̄jin̄jamiimbu aŋguja k̄adjindja inḡanuŋ.

48 K̄adjindja k̄anuŋ i:dj a maiarum maŋganden̄iri, aua t̄jari gen̄iri tjalani, maiarum maŋganden̄u kaiugu n̄anja; worumb̄am maŋgen̄gunal, maro:ralim dai maŋgo:na maiarum ma n̄anja, k̄adjinba jalala pa:mo:nja, gewunja t̄jad̄am maŋgandiena.

49 O! Aua n̄uru inḡanuŋ, wa pun̄gen, k̄adjindja i:dja maiarum maŋganden̄u kab̄alba n̄anja waiuru mano:ruma, ma n̄anja maro:lalim dai mo:na, maiirgi:rkum mauwona, djenben̄uru malemi:neri.

7

1 Wuno:murum wudun gen̄u n̄ala-n̄ala dara an̄nga worumba n̄uru aŋgan̄ineri, Capernaum maninja da:ra ken̄an̄uru.

2 Centurion i:aruŋ i:dja an̄nga ara inḡan̄ineri, kunḡadjuneri, inḡan̄arienan̄nga.

3 Wuno:murum Jesu wunja n̄uru inḡan̄ina, kan̄an̄awuna aua n̄anja arwawonḡaria Jew n̄aria, burkai kauerīabuna inḡen̄gal wunja, i:dja an̄nga inḡamurdu wunja.

4 Wuno:murum Jesu inḡadburkalal, n̄jad̄bama burkai kauerīabuna, kub̄adjun̄iri, Inia k̄anuŋ aua wunja wuna t̄juŋundju.

5 Gewunja worumba ari k̄an̄arien̄un̄jari, aue n̄undju-n̄undju wondi maŋgo:na dadjurdn̄arim ari wunja.

6 Jesu arka n̄anja ken̄an̄uru. Wuno:murum maiarum bo:woru wa paŋgan̄inja, centurion

arkanjalja aua nanja kanjanawuna, kundjunananga, Inaiuri, djadjeri pindjii:ri; gewunja nanjowu nanunamiri nunjunjanggal waiuru malerdum naianangam;

⁷ Gewunja nawe wurura wa puwenja nania nanjunun nunjunmurkal; O! nala-nala minje, gejaw i:dja naiananga pitja emurdui.

⁸ Gewunja naiu kuda: i:dja nandienju wundjurulu waiuru, malani'-naria naiu kudai waiuru naiu nanja, indja kunenanga, Baiu, aua kenja; iakara, Bengal, aua kenjal; i:dja naiananga, ge dju, ge kundju.

⁹ Wuno:murum Jesu wuna nuru inganina, rangari kenja, walarai kauwona pelengare ingad balando:neri, kundjunanangori, Kunenuri, wa punganudjarien-nari wuna kadjinu wa mara pujo: nja, kari Israel nanja.

¹⁰ Arkanawieja djo:li kadinal maiarum maninja, i:dja mara kauero:na imulugu.

¹¹ Ge kunina mangundjiau, kenajuru malaiinde' nuru manumba Nain, inalalaia pelengare djenbenuru aua nanja karinajuriri.

¹² Wuno:murum malaiindem maiamundum wodjulu inganinal, wai, mano: kunganuriena durgu i:dja, karananganja iaranamandj, njannga ndjo:rinja; pelengare djenbenuru malaiinde' naria njannga nanja kadina.

¹³ Inaiuri, wuno:murum mara njingo:na, njanjaieriwuna, kundjunananga, Wola: pindjii:ri.

¹⁴ Wodjulu kengunal, mano:nari kumandanala, arka mano: ingarkanjurula

karwelgenja. Aua kundjuŋu, Algunja, kuŋenu, B̄ari b̄anu.

¹⁵ Imandja atj̄a kaŋina, wunmanb̄ali kululeri, karanan̄ganja aua njino:na.

¹⁶ Ardarawaia karkulguneneri, God kauero:do:dala, kub̄adjuŋiri, Tjo:lb̄ada inaiuri b̄ari kaŋi:na nari nan̄ja, God worumba anan̄ga mia kanmurkalal.

¹⁷ Djo:jan wuna aua wunja kunjan̄an̄uru Judaea mararawa' n̄uru, t̄ambium mararawam wo:ri mo:neri.

¹⁸ John inalalaia wuna darawa kub̄adjuŋan̄ganja. John inalalandu ai ko:nandu,

¹⁹ Kanan̄awunandu Inaiud' dan̄ja, kundjuŋiri, N̄undju aua ingeŋgal, iakarawu kedana?

²⁰ I:gan̄du wuno:murum ingamurkalalḡandu, kundjuŋandu, John Baptist an̄endu an̄nan̄awunandu n̄undju nan̄ja kundjiri, N̄undju aua ingeŋgal, iakarawu kedana?

²¹ Ge-i-di-d̄agu ardarawaia kanmurduna mareja, widji, agulaia arworia, ardarawaia arkumbambulidjia ka:no:na man̄gadidja wunja.

²² Aua kaio:lb̄alandu kundjuŋan̄gan̄andu, Njiriandu, wurinan̄gan̄du John aran̄unindjan̄andu, n̄uru njikuninandu; arkumbambulidjia kāle kadju, arwonwondadjia wudawa an̄geŋa, leper nan̄i a rargaria an̄gandjuin̄u, won̄alaia n̄uru an̄gan̄uŋ, adb̄an b̄ari an̄gaiandien̄u, ardjeja wālan̄u-wunia kalui:nan̄an̄gori;

²³ Tjukul n̄ara aua n̄aiu nan̄ja wa djiŋ pun̄gam̄an̄.

24 Wuno:murum walaññarandu John anangandu ingenanurandu, wunmanbali pelenaraia kululanangori John wunja, Anudja njirinanuru bundul' kuru mara wunja? Ki:lngu jalala mandjum maninja?

25 O! Anudja njirinanuru mara wunja? I:dja wobi mumula tai inganaiena? Wai! arka wobi adbalalaia nanja, tjiñi:ra angeña, maiarum ar-daiud' danja kadun.

26 O! Anudja njirinanuru mara wunja? Tjo:lbada? Jau, kuñenuri, inaiud' ban daga tjo:lbada nanja.

27 Indj-indja aua wunja wiri-wiri kauwi:na, Wai! walañ-nara naiananga kanandjanuru manñale nunminum, Aua kalumba nundjananga pitja brar njenuru manñale nundju.

28 Kuñenuriri, Arka nanja kuli:n angauwi:na wonaia nanja kari inaiud' ban daga John nanja; O! aua pidi:n njini bandaia God ananga nanja inganun, inaiud' ban daga aua nanja kanun.

29 Worumba ardarawaia nuru anganina, publicandjia, God kauero:do:dala, arka John nanja baptize angandjui:na;

30 O! Pharisia, nala-nala naria kuda;, wai kubadjabuna nala-nala wuni:u' nari God ananga, arka wa baptize parkandjujenja aua nanja.

31 Gewunja anudja kajindjia kanandju i:dja woi mangadberi andja? Anudja arka kajindjia?

32 Arka kajindjia wonalalanuja tjo:lgarim maninja atja anganun, atjakekaria ai

ąnganbąrwiria arka kadjiri, Dendem marwunuri, wa djor piriinja; Wola: kunjedjununuri wa pararemenja.

³³ Gewunja John Baptist keņgunal wuro:dbori wa mindjal puņgenja, wine wa djo: paņgenjenja, gejaw kuri:, Aua agula kudai.

³⁴ I:dj' inko:lu keņgunal mindjal geņeri, djo: ingeņeri, gejaw kuri:. Wai, i:dja albąnda, djo: ęara, inąnalja publicandjia a arworia.

³⁵ Wuni:ndjaru tjadąnuru kuņgandjui:na wonalalaņuja ardarawaia kaņąga naņja.

³⁶ Iąrun Pharisee burkai kaiąbuna mindjal kunja aua naņja; dara keņąnuru maiaru' ęuru Pharisee anągam, atją kauwona mindjal kunja.

³⁷ Gejaw, wai, wonaiinja, naņga maliindem maninja njiwodj, wuno:murum laiburu njingąnina aua atją ingąnineri maiarum maninja Pharisee anągam, kaņurulal alabaster ąngaiamieneri ęara,

³⁸ Pale ierdu nanja njimbalgenja wola: geņeri, wunmanbali ierdu kulai kumbuna mandud' 'jiningem, tjakąra njininge njimri: ęari wulingąra kundjuņiri, ierdu kuņgulbo:na, ąngaiamieneri ęara njininge kundjamala.

³⁹ Pharisee, wuno:murum maąa ko:na, aua burkai ingaiąbuna, iniąka manma kundjuņu, Indja, nańba tjo:lbada ingąnuņ, laiburu ingąnuņ ągunja, ąudja kaņinja naņga ingamądana, njiwodj njingąnuņ.

⁴⁰ Jesu kaio:lbala kundjuņąnanga, Simon, ąudja-kaņa ęenu. Aua kundjuņu, Inaiuri, minje.

41 I:dja iaruŋ, iaruŋandu tjaue kumbunanaruŋ-gandu; iakara tjaue kumbunanaruŋga kaiug wunnen-ŋalu, iakara kaiug darawa.

42 Wuno:murum ino:randu inganinandu, ko:lulwa wai kimdjabunanaruŋgandu. Naniandu aia kanarienunaruŋgandu?

43 Simon kaio:lbala kundjuŋu, Kunenaruŋga nana aua darawa wai kaiabunanaruŋga. Aua kundjuaruŋaruŋga, Nidji kundji:nu.

44 Waŋnare njimurkala wonaiinja, kundjuaruŋaruŋga Simon, Ndjainindj wonaiin' njina? Maiarum nundjanaruŋgam dara nengunal, agu naierdu wunja wa paŋdjano:nja; O! naruŋga naierdu kulai kumbuna mandud' 'jiningem naruŋganaruŋgam, wulingara kundjuŋu tjakara njininge naruŋganaruŋga.

45 Wa paŋaruŋgulbo:nja; O! naruŋga naruŋnaruŋjengunalgule wa wudun pungenja ko:lbo:na wunja naierdu.

46 Nami: wurŋi:wa njininge wa pindjiamenja; O! naruŋga naierdu anjaiamieneri nara njininge kundjamala.

47 Gewunja kuŋenu, Umara naruŋganaruŋga wai kundjabienimaruŋga, ge darawa kunuŋ, gewunja djenbenuru nedura geŋu. Aua pidi:nu wai kaiabienunaruŋga, aua pidi:nu nedura kundjiri.

48 Gejau kundjuaruŋaruŋga wonaiinja, Umara nundjanaruŋga wai kundjabienaruŋgu.

49 Ark a aua naruŋja atja angauwoneri wunmanbali arge wurura kubaruŋjuŋ, Anjuja indja, aua kuda: umara wai kaiab?

50 Aua kundjuṅaṅṅa woṅaiinja,
 Wa puṅṅaṅudjarien ṅari nundjanṅṅa
 ṅunmundulbala; abi:la baiu.

8

¹ Ge kunina lo:jenda paḷejau aua keṅaṅuru
 malaiindem, maiarundjeruṅuma, ardi:um kulu-
 leri, kungṅuruleri waḷanu-wunia bandaia God
 aṅṅa, twelve aua ṅaṅja;

² Woṅaia atjakekaria arka aṅṅamurdui:neri
 agulaia arduria a mareja, Mary nṅaṅgarimiena
 Magdalena, nṅaṅge-i-daḡu aṅṅeṅa agulaia
 aṅṅaḷja,

³ Joanna maṅṅaṅṅaṅj a Chuza inaiuri Herod
 ṅaṅja, a Susanna a njindarawanja ndjkekarinja,
 arka aṅṅanbaḡo:neri wulaṅbiri arkanṅgaia.

⁴ Wuno:murum pelengaraia djenbenjuru
 djaruk aṅṅamiena, iṅgadburkalal malaiindem
 mararawum alp, kulula baḡe-baḡe ṅaṅja.

⁵ Tjalangaṅja ṅara keṅaṅuru wolumbaḡa
 wunja tjalangaṅja aṅṅanja. Waḷi
 wolumbaḡa geṅiri, ndjkekarinja nṅaṅgari:na
 kalumba iaminim maninja; dḡambaḡa
 njindjo:riena, punaria wuṅo:ru ṅaria mindḡal
 kubadjuṅaṅṅa.

⁶ Ndjkekarinja nṅaṅgari:na kaiugu ṅaṅja,
 nṅiṅge ba wa kundjuṅal, njindalga njinina
 gewunja agu njino:ra.

⁷ Ndjkekarinja nṅaṅgari:na wonandja ṅaṅja,
 wonandja ba wa kubadjuṅal, limbitja kauero:na.

⁸ Ndjkekarinja nṅaṅgari:na kabalba maṅium
 maninja, ba wa kundjuṅal, kurab baḡi kaiandḡala

irara. Wuna ka:lula, jero:l kundjuṅu, Aua ini:um kudai ṅuru wunja, ṅuru kaṅinja.

⁹ Inalalaia burkai kaueriabuna, Nṅaṅga bare-bare wuna?

¹⁰ Aua kundjuṅu, Njiri naṅja kuno:wi:ṅu laiburu wunja wundjalgeje baṅdaia ṅari God anaṅga, O! atjakekaria bare-bare naṅja, gewunja madidjeri wa paṅmadidjan, ṅuru aṅganuṅiri wa puṅgadenan.

¹¹ Bare-bare wima kunuṅ. Tjalanganja ṅala-ṅala God anaṅga kunuṅ.

¹² Arka kalumba iaminim maninj a ark a ṅuru aṅganina, geṅau keṅgal agula kano:ṅu ṅala-ṅala ardi:um maninja, madji wa puṅgarkudjaran, aramundulbaie ṅana.

¹³ Arka kaiugu naṅja arka wuno:murum ṅuru aṅganina tjukul ṅari ṅala-ṅala kubadba, arka wondudba ardo:no:reja, pulagajau wa puṅgarkudjaran, aṅgo:ndju:ṅu jaranga kaduṅ.

¹⁴ Njinge pulaga wonandja naṅja, arka ṅuru aṅganina, wurgunu naṅja, wulanbi' danja, tjukul ṅari arkaui naṅja aṅgenuriri, limbitja karwi:ṅu, kurab kari wa bari paueriandan.

¹⁵ Njinge kabalba manium maninj a, arka kaduṅ, argulum manium, alinari naṅja, ṅala-ṅala ṅuru aṅganina, njadba kubadba, kurab bari kauerianda njamula ṅari.

¹⁶ I:dja kari wuno:murum tjanaim duru ki:la wa bur puṅgennaṅga aṅgam maninja, wa puṅgan-den inarugu waiuru, O! tjanai' ṅara naṅja kuṅgande, gewunja arka dara aṅgenṅaliri tjanaim pitja maṅa ewuro:.

kubədjuniri, Indja ʔudja kəra, aua məndjum, wo:ndum geʔəngandu, mauandu ʔuru kaʔurandu?

²⁶ Madburkəla təmbium Gerasenia arkanəgam, ma inalu Galilee.

²⁷ Wuno:murum ba iŋgeŋunal pəlul' dənja, i:dja kəməndjerəla malaiindem əlp, agulaia kudai, golema wobi wa tai pəŋəninja, maiarum maninja wa atja pəŋəninja, O! madem maninja.

²⁸ Wuno:murum Jesu məra iŋgo:na, jero:l kundjuŋu, ʔaiu ʔəni kuŋenu, Jesu ʔunŋungula God Karəŋ ʔəra mandj? Burkai ʔunjiəb, pəŋənbiri.

²⁹ Gewunja aua geŋəŋəga agula inuru ba iŋgeŋaldəga i:dja nənja. Gewunja tjilejile laburd iŋgəməŋ, kaʔuriena bur iŋgəni:na tjaŋadjaŋ nənja, ierdu-ŋəria nənja, tjaŋadjaŋ dalar kəməŋ, kaŋəŋə-wiena agula nənja bundul' kuru.

³⁰ Jesu burkai kaiəbuna, ʔunŋumba ʔəŋəŋəga? Aua kundjuŋu, Legion, gewunja agulaia ardarawaia dəra ʔŋgeŋəŋuru aua nənja.

³¹ Arka burkai kaueriəbuna kari pungenjanəŋgori ʔŋgeŋəŋuru tjalani ʔuru.

³² Ma kadina wiriŋəri pig ardarawaia no:wa kadineri tələmbəŋ nənja; burkai kaueriəbuna aua ʔŋŋəŋəŋu wunja ʔŋgeŋəŋuru arka nənja; aua kaŋəŋula.

³³ Agulaia i:dja ba kariŋgunaldəga, pig ʔuru dəra kariŋəŋuru, wiri-ŋəri tjaŋəri kubədburəŋ wo:nəŋəli-i-dəgu wo:ndu' ʔuru, jauarəra kubədjun.

34 Arka barui aṅganbaḍo:neri wuno:murum maṛa aṅgo:na ge tjuṃaṅ kaṃiena, paḷja kubḍjuṅjiri, kubḷula malaiindem maninj a, wauim maninja.

35 Arge kariṅaṅuru mara wunja ge tjuṃaṅ kaṃiena, Jesu kaueraṃurkalal, maṛa kauero:na i:dja aua agulaia ingadjaṅdiwela atja ingaṅineri, tai ingaṅi:na, ini:um kudai, Jesu ierdu naṅja; karkulguneneri.

36 Arka kuda: maṛa aṅgo:na kubḍjuṅaṅgori ṅaruṅgowu ingaṃundulbaiena aua agulaia kudai.

37 Pelenḡaraia ardarawaia taṃbium Gerasenia wo:ri maṅgarwuneri burkai kaueriaḅuna aṅgaiḅdiwe wunja, gewunja djenbeṅuru karkulguneneri; aua namaṅdi naṅja daṛa keṅaṅuru, djo:li kaṅinaṅuru.

38 Mia i:dja aia agulaia ingadjaṅdiwela burkai kaiḅbuna aua naṅja ingaṅuṅ wunja; O! kaṅaṅawuna, kundjuṅjiri,

39 Djo:li baṅuṅuru taṃbium ṅundjanaṅga' ṅuru, minje wunaiuru God geṅaṅu. Aua keṅaṅuru, malaiindem mararawum maninja djo:ḷaṅ kumaṅeri wunaiuru Jesu geṅaṅga.

40 Wuno:murum Jesu djo:li ingaṅinal pelenaḡaraia kaueraṃaṅ; gewunja ardarawaia kaueraṅaḷa.

41 Gejau wai! keṅgunal i:dja iṅumba Jairus, aua inaiuri dadjurdḡarim maninj a ingaṅina, kauwona Jesu ierdu naṅja, burkai kaiḅbuna ingeṅgal kunja maiarum anaṅgam,

42 Gewunja paṃaraṅja ndjaṅaṅamaṅ a aua kudai, naṅga woralinja, kuṅgaḍjuneri. Waḷi

ingenanuriri pelengaraia aua nanja naia kadbi-ena.

⁴³ Wonaiinja ndjarun, njannga golema gulu wo: kumbananangeri, njannga kadjinba pinjimurduienja i:dja kari nanja.

⁴⁴ Iwelbam njengunal kamandanala iamingum wobi ananga, maiirgi:rkum dumbulu gulu njanngananga tjimi kunjana.

⁴⁵ Jesu kundjunu, Anguja nanmandanala? Ardarawaia kari kubadjun. Peter kundjunu, Inaiuri, pelengare nundju nanja djaruk kadbienjiri, nandoa karkanurienjiri.

⁴⁶ Jesu kundjunu, Anguja nana nanmandanala; gewunja laiburu nanina wundjurulu nandjandiwela.

⁴⁷ Gejau wonaiinja, wuno:murum mara ko:na wa pinjindjalgaienja, djedjeriwa njengunal, njimba na imannale nuru, anudjakunja ingamandanala njannga kundjunu pelengare adbannale nuru, narunangowu maiirgi:rkum njanngamurduiena.

⁴⁸ Aua kundjunananga, Pamaranja, wa panjanjudjarenja, nunmundulbaienju; abi:la baiu.

⁴⁹ Ge-i-di-dagu aua kaluleri, kengal iarun dadjurdjarim inaiuri-i-dagu, kundjunjiri, Pamaranja nundjananga gole njimanja, inaiuri djadjeri pindjiinangeri.

⁵⁰ Jesu nuru inganina kaio:lbala, Punungulgunejiri; dja panjanjudjareri, pitja njemundulbaie.

⁵¹ Maiarum mangamurkalal, wa pananjunjai:dja kari dara angenjal kunja,

argekama Peter a James a John, woralinja irananga a karananganja.

⁵² Ardarawaia wola kubadjujiri, njimbademaleri. O! aua kundjuu, Wola piriiri; wa debara pinjenan daga, kulunu njinujiri.

⁵³ Arka kauerii:la, laiburu anganina njanga debara njingenja.

⁵⁴ Aua njino:ri kuman, ai kundjuu, kundjujiri, Wonalanunja, bari banu.

⁵⁵ Njinandj djo:li njimurkaiena, maiirgi:rkum bari njinina, gejau aua kundjuu, Njino: mindjal kunja.

⁵⁶ Gejau inenaiurgandu rangari kenandu; O! aua kundjuanganandu i:dja kari piriinangoriri ge tuman kanjaiena.

9

¹ Twelve ai kanbuna, kano:na wundjurulu, ianari, agulaia ardarawaia nanja, mareja nanja, angamurdu wunja.

² Kanjanawuna ardi:um kalu wunja bandaia God ananga, adbaramareja adbulugu angandju wunja.

³ Kundjuanganngori, Kari parameri li:wu njirkananga wunja, kari tjandura, kari bururu, kari maia, kari kaiug; kari wobi iarunandu parameri.

⁴ Maiarum maua daga njirkunjanjururu, ma atja njidu, ma-i-dagam maraiandiwe.

⁵ Arka njiri wa pinjidbadban, wuno:murum malaiindem maue maranundjandiwe, tjurnim njidjerdu nanja jalala wuri:nanga umiimbaie wunja arka nanja.

6 Arka kariņanuru, maiarundjerunuma buluman kariņa wālanu-wunia ardi:um kubāluleri, kanbādburduneri kādjinma.

7 Gejau Herod inaiuri nuru kani darawa tjumān kāmiena, lara kundjuņu, gewunja kaluiena atjākekāria nānja John bāri ingaiāndiena imāndj-i-dāgu;

8 Atjākekāria nānja Elijah mara ingauwi:na; atjākekāria nānja tjo:lbāda iaruņ ardindi' dānja bāri ingaiāndiena njele.

9 Herod kundjuņu, John imri: nāiu dur kuņo:na; O! indj' aņģuja aua wunja wuna nuru nāņņunū? Māra iņo:, kundjuņu.

10 Arkaņawieja djo:li aņģaninal, kubādjūņāņģa ge kadjuņu. Aua kanmurāņ, kariņanuru argekama malaiinde' nuru maņumba Bethsaida.

11 O! Pelēņģaraia laiburu aņģanina, kaueraṃmalando:na; aua kanmurāņ, kululanāņgori bandaia God aņģa wunja, arka lai kauwonanāņgori adbulugu wunja aua kanmurduna.

12 Māraņunja gole njimbānanuriri, arge twelve kariņgunal, kubādjūņāņģa, Pelēņģare aņņanawu, kariņenjanuru maiarundjerunuma, tām̄bium ma-i-dāba, ma atjā kadinja, maņari māra kauero:nja, gewunja nāri nūruma bundul' danja nāduņ.

13 Aua kundjuņāņgori, Njiri arano: mindjāl kunja. Arka kubādjūņ, Ari nānja kari, argekamāndj wuro:dbori iaruņuri, djaia iaruņandu, aņjerkuma maņāri pelēņģare āndja wunja.

14 Gewunja arka pelengare djenbenuru, five thousand. Aua inalalaia kundjuṅṅṅgori, atja ari: ardarawaia fifty ṅṅja.

15 Ge kubḅdjuṅ, ardarawaia atja kanbḅri:la.

16 Gejau aua kanmaṅ wuro:dbori iḅruṅuri, djaia iḅruṅandu, ḅndjo:lu kaḅe kaṃurkaḅa, wunia kululanṅgori, kalemala, inalalaia kano:na pelengare adbanḅale ṅuru ṅṅṅanbḅarkande wunja.

17 Mindjal kubḅdjuṅ, ardarawaia barui kubḅdjuṅ, gejau kadburiena ilelemia arli:wa ḅṅṅṅa ḅṅṅam manṅṅṅalb, twelve.

18 Ge kunina, aua iḅruṅamandj iṅṅṅnina, dadjurd generi, inalalaia aua ṅṅja kadina, burkai kandjḅbuna kundjuṅiri, Pelengaraia ṅai' ḅṅṅuja kubḅdjareri?

19 Kauerio:lbḅala, kubḅdjuṅ, John Baptist, atjḅkekḅria Elijah, atjḅkekḅria iḅruṅ tjo:lbḅada ardindi' dḅṅja bḅri iṅṅṅnina njele.

20 Aua kundjuṅṅṅgori, O! ṅjiri ṅai' ḅṅṅuja kuriara? Peter kaio:lbḅala, kundjuṅu, Christ God anḅṅga.

21 Aua ṅḅadbama kundjuṅṅṅgori i:dja kari wuna piriṅṅgoriri;

22 Kundjuṅiri, I:dj' iṅko:lu darawa kundji:nja, pitja wai kaiḅbienja, mababaia ṅṅja, dadjurdṅaria ardenaiud' dḅṅja, wiri-wiri ṅaria ṅṅja, pitja bada kauwi:nja, gejau paḅe kulunu tḅruṅandu pitja bḅri kaiḅdienja.

23 Ardarawaia kundjuṅṅṅgori, Aua ṅamba lai kauwonanḅṅa ṅṅṅunmalando: wunja, aua ṅundju-ṅundju kari kaṅi:nja, wongaia anḅṅga tjile-jile kumenja, ṅṅmalando:nja.

24 Gewunja aua lai kauwonananga inaiu kamundulba wunja, pitja njoakaliba; aua inaiu koakaliba niai wunja, aia pitja njamundulba.

25 Gewunja bandaia daraiu aņudjakunja i:dja kuma, aua nundju-nundju ingoakalibienju, ingawelbunenju?

26 Gewunja aua djiņ karnara, nala-nala naiananga kuda:, aia pitja I:dj'inko:lu djiņ njamananga, wuno:murum ingengal palemba nanja anangam, Irananga, walanņaria mamaia arkananga kuda:.

27 Nidji kuņenuriri, atjakekaria kaduņ nuru angawelgeniri, arka wa pitja debara parenņan maņa njini kadjo: bandaia God ananga.

28 Ge kunina nala-nala wuna palejau, lewara wunņalu, kamuraņori Peter a John a James, pai kaninaņuru talamban nuru dadjurd kunja.

29 Wai aua dadjurd generi imiņum dji: manina, wobi ananga iroroi palemba kanina.

30 Gejau wai, i:gandu kululandiri aua nanja, inganinandu Moses a Elijah.

31 Auandu maņa kauwi:nandu palemba nanja, kundjuandu debara ananga wunja, ge pitja ko:rug kama Jerusalem maninja.

32 Peter, auandu kuda: aua nanja kulunu ko:nori; wuno:murum barele inganinuri, kanindjaņori palemba ananga, i:gandu kuda: ingawelgenjandiri aua nanja.

33 Ge kunina, wai ingaiandiwejandiri, Peter kundjuananga Jesu, Inaiuri, wunia kunuņ aringuri nuru wunja, jandalpa maiaruņurim wondi mewi:njuri, maiaruņum nundju wunja,

maiarunum Moses wunja, maiarunum Elijah wunja; wa laiburu paŋgaŋinja ge geŋu.

³⁴ Wāli wuna geŋeri, aŋguban kunjaŋgunal, djer njindjaŋbuna arka naŋja; arka karkulguneneri wāli aŋguban dāra aŋgeŋaŋuriri.

³⁵ Gejau ŋala-ŋala kunjaŋgunal aŋgubandj-i-dagu, kundjuŋiri, Indja ŋamaŋda injaŋnumaŋ, ŋuru iranuru.

³⁶ Wuno: murum ŋala-ŋala wudun geŋu, maŋa kauwi:na Jesu aekamandj. Kumuk kumbunori, gejau i:dja kari wa puŋgadji:njanjaŋgori ge maŋa ko:no:ri.

³⁷ Ge kunina, maŋgundjiau wuno: murum taŋambandj-i-dagu jeri aŋgauwonal, pelengaraia ardarawaia kaueraŋmandjerala.

³⁸ Gejau wai, i:dja pelengaraia naŋja jero:l kundjuŋu, kundjuŋiri, Iniŋgundeja, burkai ŋunjaŋb, imjanindj ŋamaŋda, ge wunja iaŋunara.

³⁹ Wai, agula kaŋa, maiirgi:rkum jero:l kundjiri, tjaŋalar kaŋi kandjuiri, njini paŋgaiandj-i-wen, kumaŋ pitja kundjuŋaŋgeri.

⁴⁰ Burkai kaŋaiŋbuna ŋunalalaia aua wai kunja, arka kaŋdinba puŋgadji:nja.

⁴¹ Jesu kaio:lbala, kundjuŋu, O worumba njirkudjarie, njirkolikoli, ŋaŋaŋgiau njiri naŋja ŋaŋuŋ, njinma; indjaŋungula imal.

⁴² Wāli ingeŋgaliri agula kaiŋbuna, djenbenuru dalar kaŋaŋ; Jesu kaŋmaiŋmbuna agula inuru, worala kaŋmurduna, kaŋino:la irananga.

⁴³ Ardarawaia wundjurulu God anaŋga raŋgaŋi kubadburauwuna. Wāli raŋgaŋi

kadburauwuneri darawa aua geñiri,
kundjuñanñgori inalalaia.

⁴⁴ Nñala-nñala wuna kuñgandienja njidi:um
maninja: gewunja I:dj' inko:lu pitja eno:wi:i:dja
ardo:ri nñanja.

⁴⁵ Nñala-nñala wuna wa puñgadenenja,
kundjalgaienanñgori, wa laiburu padin kunja,
karkulguneneri nñala-nñala wuna burkai ingadjañ
wunja.

⁴⁶ Kadaññanñadjaieneri arge wurura, añguja
arka nñanja inaiuri pitja enu.

⁴⁷ O! Jesu mañra ko:na aññanñanñadjaieneri
ardi:um maninja, worala kañañ, kaulgendjuna
iwondara nñanja,

⁴⁸ Kundjuñanñgori, Aua ingam indja worala
ñanñumba wunja, ñaiu ñanma; aua ñanñuma,
kañma aua ñanñanawuna; gewunja aua pidi:ndja
njidarawa nñanja, aia inaiuri kañuñ.

⁴⁹ John kaio:lbala kundjuñu, Inaiuri, iñruñ
mañra kerwuna ñunñumba nñanja agulaia wai
añgaiñbuneri, kedbaiñambuna gewunja wa
pañimba pinjedjinguri.

⁵⁰ Jesu kundjuñanñanga, Pañdjamaiñambiri:
gewunja aua wa nñande pañmañ ñari, ñari nñanja
kañuñ.

⁵¹ Ge kunina wuno:murum geñau ko:rug
kañmaieneri aua pai inñanuriñu wunja, imiñum
nñadnama mandenu inñenñuru wunja Jerusale'
ñuru.

⁵² Wañanñaria imiñum maññale
kañanawuna. Arka kariñanñuru, ñara
kariñanñuru maiarundjeruñma Samaritan
ñarim, mañamanja wunja aua wunja.

53 Arka wa paueramenja, gewunja iminjam ingenjanuriri Jerusale' nuru.

54 Inalalandu, James a John, wuna m̄ara ko:nandu kundjunandu, Inaiuri, lai kumban̄anu kunjedjandu wīanu kunjanganjal andjo:l' di d̄agu arka wori wunja?

55 Waḷn̄arai kauwona, k̄amaiambunandu.

56 Karin̄anuru maiarundjerunuma maiakarim.

57 Wuno:murum an̄genjanuriri kalumba nan̄ja īarun̄ kundjunan̄anga, Naiu nunjamalando: nan̄am nunjunjan̄anuru.

58 Jesu kundjunan̄anga, Kan̄anguria do:lo:dba kudai, punaria wun̄o:ru n̄aria waiaru, O! I:dj'in̄ko:lu ino:ra nan̄am imri: we ki:

59 Aua kundjunan̄anga īak̄ara, Tjanmalando:. O! aua kundjunu, Tjan̄djabawurle ro:k inji: iraiia n̄aianan̄ga.

60 Kundjunan̄anga, Aḷban ro:k kadi:n̄ja aḷban arkan̄angaia; n̄undju baiun̄uru ardi:um minjalu ban̄daia God an̄anga.

61 Īak̄ara kuda: kundjunu, Naiu nunjamalando: Inaiuri; O! tjan̄djabawurle an̄an̄awendja wunja arka maiarum n̄aianan̄gam maninja.

62 Jesu kundjunan̄anga, I:dja kari ino:ri la man̄gam plough nan̄ja, wararkar ingan̄un̄, iniowu kan̄un̄amiri ban̄daia God an̄anga.

10

1 Wuna paḷejau Inaiuri kangandjuna at̄jakek̄aria seventy, arka kan̄an̄awuna īarīarun̄andu iminjam man̄n̄ale manaiudba

mararawa' ηuru, t̄ambium mararawa' ηuru, ma aua ηundju-ηundju pitja ejeŋgal.

² Kundjuŋaŋgori, Wulgundjiri ko:ru wu-naiuru, O! i:dja kaḍaḡuja; gewunja burkai iriḗb Inaiuri wulgundjiri ḡara ḡnjaŋaŋawu wunja i:dja wulgundjiri ηuru.

³ Njidjurli; wai, njinŋaŋawu kukundjeria kaḍjindjia kaŋḡuria ḡnja.

⁴ Puraŋuriri kaiug kari, bururu kari, njidjer-duŋari kari; i:dja kari wulmai piriinḡgoriri kalumba ḡnja.

⁵ Maiarum maua njirkunḡaŋururu, wuri:wurle, ḡamulili maiarum maŋa ḡnja.

⁶ ḡamulili inko:lu ma ḡamba inḡaŋuŋ, ḡamulili njirkanḡga ma ḡanja pitja atḡa nḡanu; ḡamba kari, njiri ḡanja pitja djo:li nḡanu.

⁷ Maiarum maua ḡanja atja njidu, mindḡal wurḡundjiri, djo: njirkunḡaŋeri arge njinḡumbḗdo;; gewunja inawodḡieja laŋugu aŋḡga inia kaŋuŋaŋḡga. Pinjiriiri maiarum maiaru' ηuru.

⁸ Manaiudba maua njirkunḡaŋururu njinḡumbḗdba, mindḡal wuri: arge njidbaŋḡale ḡnja ḡḡandienḡu,

⁹ Adbaramareja ma ḡanja araḡmurdu, wur-inḡgori, Baŋdaia God aŋḡga gole wodḡulu kunḡaŋḡunalduri.

¹⁰ Manaiudba maua njirkunḡaŋururu njiri wa pinjinbadban ḡari, njiriŋuru kalumba ma ηuru, wuri;

¹¹ Tjurnim manaiudba njiri ḡarim ḡari ard-jerdu ḡnja maŋḡaŋuŋ, wulinḡara kunjedju

njiri nanja; mia laiburu njidu bandaia God ananga wodjulu kunjangunal.

¹² Kunenuri gejaw Sodom maniam man dagam pitja menu manaiudba maua nanja.

¹³ Wurgunu nundju nanja, Chorazin, wurgunu nundju nanja, Bethsaida; gewunja namba Tyre nanja, Sidon nanja, kandjui:na rangari kaninanurendu, golema kulunan mangawenjandu atja mangawonandu sackcloth nanja, pimbina! danja.

¹⁴ O! Tyre nanja, Sidon nanja, wunia man dagu pitja njanu wurejaw njirendu nanja.

¹⁵ Nundju, Capernaum, andjo:l' kuru brai nundjandienju? Mama! nuru pitja wai nunjebie.

¹⁶ Aua nuru njinnunganuru nuru nanganuru; aua njinnunandjunandjo: nanandjunandjo;; aua nannunandjunandjo: kanandjunandjo: aua nannunjanawuna.

¹⁷ Arge seventy djo:li kadinal tjukul nari kubadjun, Inaiuri, agulaia kuda: waiuru kanbarkandenunjari nunjumba nanja.

¹⁸ Aua kundjunanngori, Mara kano:na Satan, maljirinja kadjindja, ingauwona andjo:l' di dagu.

¹⁹ Wai, niau njino:na wundjurulu djambaba wunja pamalinja nanja, bandjia nanja, wundjurulu darawa inauurgundj ananga, kari kadjinba pambala pinjinbarkandjun.

²⁰ Mia, tjukul pinjidi:ri wuna nanja, agulaia waiuru anganbarkandenunuri, tjukul njidu gewunja njirkumba wiri-wiri kauwi:na andjo:l' danja.

21 Ge-i-di-daḡu tjukul kaḡina Inandj Maḡaia naḡja, kundjuḡu, Njungulbo:, Iraia, Nunaiuru aḡdjo:l' kaḡa, kaḡalba ḡaḡa, gewunja wuna kundjaielgeḡu ardi:u' ḡaḡia ḡuru, ardi:um daḡaḡuḡa ḡuru, kandḡamiimbuna woḡalalaḡuḡa; jau, Iraia, gewunja wurunaḡḡowu wunia kunijaiana ḡungubul' daḡja.

22 Darawa kunauwi:nara Iraia ḡaianḡaḡa naḡja, i:dja kari wa laiburu paḡḡanin aḡḡuḡa Inko:lu Iraia ekamandj, aḡḡuḡa Iraia Inko:lu ekamandj, aua kuda: Inko:lu ko:rega inḡaḡun inḡaḡiimbu wunja.

23 Waḡḡarai kauwoḡaḡori inalalaia, argekama kundjuḡu, Tjukul ḡaḡi arkumbula maḡgadidjeri ḡjiri maḡḡunindj;

24 Gewunja kuḡenuri, tjo:lbaḡaia ardarawaia ardenaiuri kuda: lai kumḡanaḡori maḡgadidja wunja ge ḡjiri maḡḡunindj, wa paḡmadidjenja; ḡuru wunja ḡjiri ḡuru wuruḡḡuḡaḡurula, wa ḡuru puḡḡarkaḡurinja.

25 Wai, iaḡuḡ ḡala-ḡala ḡaḡa kauweljenja ko:ndjuna kundjuḡjiri, Iniḡḡundeja, ḡaḡi kuḡe ḡaiedjer kaḡḡinma ḡaḡḡununḡ wunja?

26 Aua kundjuḡanaḡa, Naḡaḡa wiri-wiri kauwi:na ḡala-ḡala naḡja? Naḡunaḡḡowu mili-mili maḡa kaḡd jo:?

27 Aua kaio:lbaḡa kundjuḡu, Paḡarienaḡa Inaiuri God ḡundjanaḡa ḡunḡulum mararawam, ḡunḡauḡi dara, ḡundjurulba mararawam, ḡuni:um mararawam; maḡmuḡḡaḡa ḡundjanaḡa kuda: ḡundju kaḡḡindja.

28 Aua kundjuṅaṅga, Tjadam tjadjo:lbala; ge dju ṅundjedjer ṅunjanu.

29 Aua Naiḡaṅuru ṅandjuie kundjuṅu, kundjuṅaṅga Jesu, Aṅguja maṅuṅḡaḡja ṅaianṅga?

30 Jesu kaio:lbala kundjuṅu, I:dja iḡrun jeri kauwonaṅuriri Jerusalem i-dḡam Jericho ṅuru; kauwona lulun ṅaria ṅanja, wobi bura kaueraṅaṅga, ṅoiil kubadjuṅaṅga, kariṅuru kaueraṅgi:la wodjulu kuṅḡjuneri.

31 Waḡi iḡrun dadjurṅara kalumba tjaue keṅunal, maḡa iṅgo:na, kanalu keṅa.

32 Ge kaḡjiniu iḡrun Levite, taṅbium ma iṅgeṅunal, maḡa ko:na, kanalu keṅa.

33 Mia, Samaria ṅara iḡrun iṅgeṅuriri keṅunal ma iṅḡanina, maḡa iṅgo:na, kaieri-wuna.

34 Kaṅurkaḡuru, malum anaṅḡam murd kundjuṅu, paḡulu kundjuṅaṅga oil, wine, kandeṅu punara ṅanja anaṅḡamandj, kaṅurula maiaru' ṅuru, kanaleri.

35 Maṅḡndjiau kumaṅ kaiug tjaḡrunandu, ma-iaruḡara kaṅo:na kundjuṅu, Aneri, kaiug tjaḡari ṅundju ṅamba kaḡjano:, ṅaiu wuno:murum djo:li ṅaṅṅunuḡal pitja ṅunjano:.

36 Nania arge iḡrunuri ni: ṅunuṅ maṅuṅḡaḡja iṅḡanina aua iṅgauwona lulunḡaria ṅanja?

37 Aua kundjuṅu, Aua iṅgaieri-wuna. Jesu kundjuṅaṅga, Baiṅuru, ge-i-di-dḡu dju.

38 Waḡi aṅgeṅuriri, maiarundjeruṅuma ma-murkalal; woṅaiinja ndjaḡrunja, njaṅumba

Martha, kamaŋ maiarum njanŋanaŋgam maninja.

³⁹ Njanŋa nwanja kudai, njanŋarimiena Mary, njanŋa kuda: atja njimbaŋa Inaiuri ierdu nanja, nala-nala anaŋga nuru kuŋaŋurula.

⁴⁰ O! Martha lara kundjuŋiri darawa maiarum maninja; kamurkalal kundjuŋu, Inaiuri, kari nundju nanja nwanja nandjandiwela naiaruŋ maiaru' wunja? Gewunja minjanŋa njanŋaŋgal nanŋunawodju wunja.

⁴¹ Inaiuri njanŋaio:lbala kundjuŋanaŋga, Martha, Martha, ni: nunuŋ, lara kundji, darawa wunja,

⁴² Tjaruŋuma kuninja; Mary ge wunia kumaŋ, wa puŋgano: njanŋaŋga.

11

¹ Ge kunina, wali aua tambium maninja inŋanina dadjurd geŋeri, wuno: murum wudun geŋu, iaruŋ inalala kundjuŋanaŋga, Inaiuri, anmiimbu dadjurd njerkundju wunja, kaŋjiniu ge John kuda: anŋamiimbuna inalalaia.

² Aua kundjuŋanaŋgori, Wuno: murum dadjurd wuruŋundju, wuri:, Iraia ar-arkanŋa andjo:!' danja, Nunjumba maŋa: kuninja, Bandaia nundjanŋa kuŋaŋgunjal. Lai kauwonanu kuninja, kabalba nanja kaŋjiniu andjo:!' danja.

³ Maia ar-arkanŋaia lewara wunja kaŋjinma anjano:.

⁴ Umara ar-arkanŋa wai minjo:njari; gewunja ari kuda: wai njerkumbunaŋgori ardarawaia tjaue anjanbarwunjari. Ari kaielwa

pandjanuriri wuṅgundjuie naṅja, O! ri: aṅmaḷ woru naṅja.

⁵ Gejau kundjuṅaṅgori, Aṅguja njiri naṅja jaḷai kudai, indjaṅunmurkaṅuru wulo:lum, tjuṅundjaṅga, Jaḷai, maia iarunuri nunjanawodju;

⁶ Gewunja jaḷai ṅaianṅga kandjalu iṅgeṅgal ṅaṅmurkalal, ṅano:ra aṅṅandenja imaṅṅale ṅuru.

⁷ Aua mamulba pitja ejo:lbo: nje, Paṅjaṅṅalingeri; maiamundu gole bur kunina, woṅḷalaṅjuja ṅaianṅgaia ṅaiu naṅja ardaragu naṅja kaduṅ; kaḍjinba baṅri paṅṅanin, puṅano:n.

⁸ Kuṅenuri, ṅamba wa baṅri paṅṅanin, wa paṅṅano:n, jaḷai anaṅga iṅṅanuṅ, tjile-jile iṅṅaniau pitja baṅri enu, eno: irarawaia lai iṅgauwonaṅgori.

⁹ ṅaiu kuṅenuri, Iraniau, pitja ṅano:wi:nuri; araṅṅajiro:, pitja maṅra arewu; denden maro:, paḷkaṅ ṅaṅmienuri.

¹⁰ Gewunja ardarawaia iṅgadiau kubḷdba; aua kaṅṅajiro: maṅra kumbu; aua denden maṅgo: pitja paḷkaṅ ṅaṅmienṅga.

¹¹ ṅania njiri naṅja iraila iṅṅanuṅ iṅko:lu ṅamba iṅṅaniau wuro:dbo:ri, pitjowu eno: kaiug? Djaia iṅṅaniau, aua djaia wunja pitjowu eno: kauanja?

¹² Wonau iṅṅaniau, pitjowu eno: bandja?

¹³ Gewunja njiri, njirworu njirkunuṅ, ṅamba laiburu njirkunuṅ wunia araṅuno: woṅḷalaṅjuja njirkanṅgaia, djenbenuru man

dagu Iraia andjo:l' kara pitja anjano: Inandj Mamaia arka ingadiau?

14 Agula wai ko:neri iamidja kulula; pelenğaraia ranğari karinja.

15 O! Atjakekaria arka nanja kubadjun, Beelzebub nanja, agula inaiuri, wai kanbiri agulaia.

16 Atjakekaria, kauero ndjuneri, burkai kaueriabuna umiimbaie andjo:l' kari.

17 Aua laiburu kanina ardi:um maninja, kundjunanğori, Bandaia daraiu dalar kamiena nande kua nundju-nundju wulingara kumbi:nu; maiarum kuda: nanda maiarum, mauwona.

18 Satan namba nanda aua nundju-nundju dalar ingamienju, narunğowu bandaia ananğa pitja njawelge? njiri wuranğundjiri Beelzebub nanja naiu agulaia wai ananğumbiri.

19 Naiu namba Beelzebub nanja agulaia wai ananğumbu, anğuja nanja njidbandia wai anğanbarwu? Gewunja arka wurenğaria pitja aranunuri.

20 O! naiu namba God ino:ri nanja agulaia wai ananğumbu, gejaw kunanğunalduri bandaia God ananğa.

21 Wuno:murum i:dja iurulwora tinalja kudai maiarum ananğam manğaneri, wulanbiri ananğafia jamulili kadun.

22 Mia, namba iurulwora man daga aua nanja ingenğal, puluru ingi:, eno:ngu tinalja irarawaia parad ingamurawuna, wulanbiri ananğafia kala anjo.

23 Aua n̄aiu n̄anja n̄amba wa paṅṅanin, n̄anda n̄anmeri; aua n̄aiu n̄anja n̄amba wa d̄jaruk panmaṅ, tjauw̄are kanbiri.

24 Agula inuru, i:dja iṅgaiṅdiwela, kejuriri maro:do:d kuru, Noiba kaṅṅanjiro:jiri, wa maṛa puṅgo:n, gejaw kundjiri, Djo:li ṅenu maiarum ṅaiananṅam ma-i-daḡam ṅanṅunṅunṅal.

25 Gejaw keṅgal, maṛa mo: brar maṅṅan̄iaien̄u, maṅamanjam.

26 Gejaw kejuriri kanmaṅ agulaia at̄akekaṛia aṅṅen̄aṅja arwod' ban daḡaia aua n̄anja, arka karingal, ma at̄a kaduṅ, paṅejaw i:dja aia iwod' ban daḡaia auurle n̄anja.

27 Ge kunina, wuna geṅeri, woṅaiinja nd̄jaruṅ pelenḡare n̄anja ṅala-ṅala n̄anṅanaṅga brai kund̄and̄ala, kund̄juṅanaṅga, Tjukul ṅarim n̄an̄ulum kuli:n ṅunṅumbuna, tjukul ṅari ṅamugu muka t̄juṅunbuna.

28 Aua kund̄juṅanaṅga, Jau, tjukul ṅaria man daḡaia arka ṅala-ṅala God anaṅga nuru aṅṅanuṅ, ge karkanuru.

29 Wuno:murum pelenḡaraia d̄jaruk aṅṅamienanaṅga wunmanb̄ali kund̄juṅu, Woi maṛan̄unmaṅdjiri aṅdja arworia kaduṅ; umiimbaie kub̄arkaṅjiro:; umiimbaie wa puṅgano:wi maṅgori umiimbaie Jonah anaṅga wundaḡama.

30 Kaḡjiniu Jonah imiimbaie Nineveh ṅaria n̄anja iṅṅan̄iaiena, wunmaṅḡowu pitja enu I:dj' iṅko:lu woi maṛan̄unmaṅdjiri aṅdja n̄anja.

31 N̄jinaiudj araworinja pitja b̄ari ṅenu wure n̄anja i:dja woi maṛan̄unmaṅdjiri aṅdja n̄anja, n̄anṅa pitja wure n̄jo:naṅgori; gewunja

njenġunal baṅdaia umindjuṅuru-i-daġu ṅuru kaṅuru wunja wuni:ndjaru Solomon anaṅga, wrai, inaiud' ban daġa Solomon naṅja ṅuruma kaṅuṅ.

³² I:dja Nineveh ṅaria pitja baṅi araṅu wure naṅja woi maraṅjunmaṅdjiri aṅdja naṅja, pitje wure paro:naṅgori; gewunja arka kulunṅan karwona ṅala-ṅala Jonah anaṅga naṅja; wai, inaiud' ban daġa Jonah naṅja ṅuruma kaṅuṅ.

³³ I:dja kari tjanaim duru maṅgi:la, wa paṅmanden taṅbium maielgaiem maninja, kari kuni:n waiuru, O! tjana' ṅari naṅja, gewunja arka daṅa aṅgeṅgaliri tjanaim maṅgadidjaliri.

³⁴ Tjanaim ṅunṅunaba naṅja ambula kunuṅ: ṅungubulu tjadaṅuru kaṅun, ṅunṅunaba mararam maro: manuṅ; woru kaṅuṅ, ṅunṅunaba mararam duiba ṅarim maṅuṅ.

³⁵ Gewunja manindj madji maro: ṅundju naṅja duiba ṅarim paṅaṅu.

³⁶ Gewunja ṅunṅunaba mararam ṅamba maro: ṅarim maṅgaṅuṅ, duiba ṅarim mano:ram, maro: ṅarim pitja mararam menu, kaṅjiniu tjanaim paṅlemba ṅarim maraṅ ṅunṅunano:.

³⁷ Waṅi kaluleri, iṅruṅ Pharisee burkai kaiab mindjaṅ kunja aua naṅja; daṅa keṅaṅuru, atja kauwona rnindjaṅ kunja.

³⁸ Pharisee maṅa ko:na raṅgaṅi keṅa auurle wa kulai puṅgo:nja waṅi wa mindjaṅ puṅgeṅja.

³⁹ Inaiuri kundjuṅanaṅga, Weni ṅjiri Pharisia rar gaṅi karandju ilerduṅuru cup, ilerduṅuru plate, O! njirkuluṅuru kaṅlabu njirkuniṅaienu lulun, umaṅa.

40 Njiri wonḡala, wawu aua ilerduḡuru ingandenḡu, injuluḡuru kuda: kandenḡu?

41 Mia lulwa arano: wuḡanbiri gole parano:, geḡau wai, darawa rar ḡari kunuḡanuri.

42 Wurgunu njiri naḡja, Pharisia, gewunja jedmaḡḡanu birwidinḡari kurano:, wuk kuro: wure, neḡura God anaḡga; ge piriin, tḡakarḡ wuk puro:jiri.

43 Wurgunu njiri naḡja, Pharisia, lai maḡḡauwonanuri adbaḡakarim maḡḡalenḡarim dadjurḡḡarim maninja, lai kauwonanuri wulmai tḡauḡarim maninja.

44 Wurgunu njiri naḡja, gewunja njiri kaḡjindḡia ro:kḡarim wa maḡa paḡmarwi:nja, i:dḡa wudawa aḡḡeḡeri wa laiburu padin.

45 I:dḡa ḡala-ḡala ḡara kaio:lba kundḡuḡḡa, Iniḡḡundeḡa, ge tḡuḡundḡjiri kandḡamaiaḡmbu aḡri kuda:.

46 Aua kundḡuḡu, Wurgunu njiri naḡja ḡala-ḡala ḡaria kuda:, gewunja njiri nimaia i:dḡa naḡja karande, njiri paḡamaḡdaneri nimaia njido:ri tḡaruḡ njiniḡe.

47 Wurgunu njiri naḡja, gewunja do:lo: wondi wuro: tḡo:lbḡdaia arkanḡḡa, iraraia njirkanḡḡaia bada aḡḡanbaḡrwuna.

48 Gewunja njidaḡḡadḡaienu, araḡḡanu: ge iraraia njirkanḡḡaia kaḡḡuḡu, arka baḡa aḡḡanbaḡrwuna, njiri do:lo: wondi wuro:.

49 Gewunja kuda: God wuni:ndḡaru kundḡuḡu, Anaḡḡaḡawunḡgori tḡo:lbḡdaia, arkanḡawieja kuda:, atḡakekaḡria pitja baḡa aḡbaḡo:, pitja aḡbaḡo:ndḡu;

50 Gewunja gulu: tjo:lbadaia ardarawaia arkananga p̄alulu kanīaiena b̄andaia wunungule wundjanuru-i-d̄agu burkai njejabie woi maranunmandjiri andja nanja.

51 Gulu: Abel ananga ge-i-d̄agu gulu: njini Zachariah ananga, aua debara ingeja wia' narim dadjurdjarim pulaga nanja; Jau, kuñenuri, burkai njejabie woi maranunmandjiri andja nanja.

52 Wurgunu njiri nanja n̄ala-n̄ala n̄aria, gewunja kuramañan̄ala lağad n̄ari; njiri wa d̄ara pinjirinenañuru, aramaiambuna arka d̄ara angenanjuriri.

53 Wuno: murum ma-i-d̄agam ingengunal, wiri-wiri n̄aria a Pharisia n̄adbama n̄anda kubadbananga, burkai kaueriambuna kalu darawa wunja.

54 Kaueranaleri, kadba wunja iamundu nanja.

12

1 Pulagajau, wuno: murum pelengaraia djenbenjuru djaruk angamiena, gewunja arge wurura djam̄aba kanbadjo:rāla, wunmanbali kundjunan̄gori inalaiia arkurle, Maranindj leaven Pharisia arkananga, gejakawali tjabare.

2 Kari kuni:n kani:nu, n̄amba wa pitja m̄ara pungauwi:n; kari kaelgaienu, n̄amba wa pitja laiburu punjan̄aien.

3 Gewunja ge wundugum wuranjulula, lewara pitja nuru njan̄aie; ge ardi:um maninja kujoia wuranundjuru balaium maninja, pitja jero:l njan̄aie karan̄ maiarum maninja.

4 Kuñenuri, jałalaia ñaiananğaiia, paro:lguneri arka njirkanaba mañgarwuja, pałejau kari kađjinba punğadjin.

5 O! Njinjaniingunda anğuja iranğungulguna: Iro:lguna aua gole bađa ingo:na wundjurulu kudai wai kunja mamařu' ñuru; jau, kuñenuri, iro:lguna.

6 Wawu wurira iaranuri kado:wi:ñu kaiug tjarunandu pidi:n kunja? Kari iaran wonala wa pañğaniñaien God ambula nanja.

7 Tjakařa kuda: njidbri: ñari darawa laiburu kuniñaienu. Pinjirgulgunejiri, wurira ardarawaia nanja njidia ma njidun.

8 Kuñenuri, I:dja ñamba ñaiu wunja gejiri i:dja adbannale ñuru, aua kuda: wunja I:dj' inko:lu pitja nje adbannale ñuru wałanñaria God ananğaiia;

9 Aua ñaiu wunja ñamidja gejiri i:dja adbannale ñuru, pitja ñamidja eniñaiie wałanñaria God ananğaiia adbannale ñuru.

10 Aua I:dj' inko nanja nala-nala nanda kama, pitja wai njejabienanğa; O! aua Inandj Mamaia inğanujo:, wa pitja wai punğaiabiennanğa.

11 Wuno:murum njinñumbarkanural dadjur-dñarim maninja, ardenaiud' danja, wundjurul' dan-ja, lara piriiri ñarunanğowu, ñanğanğara anğundjo: Iba, wurañulu;

12 Gewunja Inandj Mamaia pitja njinjaniingunda ge-i-di-dağu ñanğanğara wurañundju.

13 Iarun pelengare nanja kundjuṅṅaṅga, Iniṅgundeja, minjenṅga ṅawaia ṅaianṅga wuḷḷnbiri karnḷ kanbi:njara.

14 Aua kundjuṅṅaṅga, I:dja, ṅguja ṅanganderu wure ṅara, karnḷ ṅara, njiri nanja?

15 Gejau kundjuṅṅaṅgori, Maranindj, njiri ṅundju-ṅiundju njirkaṅurie wuṅḷḷbḷnda dara nanja, gewunja i:dja iṅau kui wuḷḷnbiri ardarawaia kudai.

16 Baṅe-baṅe kundjuṅṅaṅgori, kundjuṅiri, Kabḷba i:dja tjiṅi:ra anṅgam wunia baṅi kandjḷḷḷa.

17 Iniḷkamanma kundjuṅu, kundjuṅiri, Nḷani ṅe, gewunja ṅano:ra ma kurab ṅaianṅga ṅṅangande?

18 Kundjuṅu, Wuna ṅe; jarṅga maṅo: ma-iarum ṅaianṅgam, pitja wondi maṅana man-aiud' ban dḷḷḷam, ma pitja djaruk ṅṅam corn ardarawaia ṅaianṅgaia, wuḷḷnbiri ṅaianṅgaia.

19 Pitje ṅenṅga ṅṅau, Nḷau, ṅundju kudai wuḷḷnbiri ardarawaia golema ṅṅandiena; ṅoiba baṅu, mindjḷ dju, djo: baiu, tjukul baṅu.

20 O! God kundjuṅṅaṅga, Woṅḷa, weni wundugum ṅunṅau pitja burkai njeḷbie ṅundju nanja: ṅguja anṅgaia pitja arḷnu arka ar-damanja ḷndjḷḷḷungandjuna?

21 Wuna kḷdjinu aua wuḷḷnbiri ṅṅarṅum aua ṅundju-ṅundju wunja, tjiṅi:ra kauiḷk God nanja.

22 Kundjuṅṅaṅgori inalalaia, Gewunja kuṅenuri, Lara piriiri njirkau wunja, nanṅga

mindjal wuranundju, kari njirkanaba wunja, nananga tai njirkunuj.

²³ Gewunja njirkau wunaiud' ban daju manari nanja, njirkanaba wobi nanja.

²⁴ Ni: aranuriri wonguraia, arka wa panbarkanden, wa djaruk panbadban, ardo:ra maiarum, ardo:ra maianarim, God barui kano;; njidia man dagaia djenbenuru punaria nanja.

²⁵ Anguja njiri nanja, lara gejiri, iwandu gole pangande irindja nanja?

²⁶ Gewunja njiri namba pidi:nma kadjinba piriin, ajudja kunja lara kuriiri tjakari wunja?

²⁷ Ni: wuranuriri maruku, narunangowu bari kanuj, paii wa pungadjin jarkai wa pungadjin; O! kukenuri Solomon palemba mararam anangam maninja wa tai panganinga tjaruj wuna kadjinu.

²⁸ Wurkalam namba God ge kadjinu tai mangi:, maue weni kabalba nanja mangunuj, mangunu mangaiabienju wia' nanja, djenbenuru ma njiri, njirkudjarie.

²⁹ Paranajiro:jiri nananga mindjal wuranundju, nananga djo: njirkunaja, lara piriiri.

³⁰ Wuna darawa kubarkanjiro:jiri worumbaia bandaia nanja; Iraia njirkananga laiburu kanuj njiri wuna nama wuranundjiri.

³¹ Mia wuranajiro: bandaia God ananga, gejau wuna darawa pitja njanunuri.

³² Pinjirgulgunejiri, wiri:m pidi:ndja; gewunja lai kumbanananga Iro:lidj bandaia njinjuno: wunja.

³³ Aro:gule wulaṅbiri njirkaṅgaia, ardjeja arano:; wurandju njiri ṅundju-ṅundju wunja bururu kaḍjinba wunuṅgule puṅṅanin ṅari, wulaṅbiri aṅdjo:l' daṅja kaḍjinma ṅari, ma lulun ṅara kari wa wodjulu parenṅan, wuno:lu wa panmaṅdjun.

³⁴ Gewunja ma wulaṅbiri njirkaṅga aṅṅaṅuṅ, ma kuda: njidi:um pitja menu.

³⁵ Njirkwierlumba murd kaṅinja, tjanaim njirkananṅgam duru mani:nja;

³⁶ Njiri kuda: i:dja kaḍjindjia njidu inaiuri arkaṅga iṅgadaneri, wuno:murum djo:li iṅṅaṅuṅal maṅṅaria paṅṅan ṅaria daḡu; wuno:murum iṅṅeṅgal, denden maṅgo:, maiirgi:rkum paḷkaḷ paḷamanṅga.

³⁷ Tjukul ṅaria ardawodjieja arge, wuno:murum inaiuri iṅṅeṅgal, maṅa aṅjo: mu:n maṅgarwiri; nidji kuṅenuri, murd enie, arge atja aṅji:, pitja ejeṅgal, aṅjanowodju.

³⁸ ṅamba kaṅgulṅam, ṅamba maiaium, iṅṅeṅgal, wuruṅṅowu maṅa aṅgo:, arge tjukul ṅaria kaduṅ.

³⁹ Wuna laiburu njidu, inaiuri maiaru' ṅara ṅamba laiburu iṅṅanina aṅudjau lulunṅara iṅṅeṅgunal, mun maṅgo:na, wa paṅṅaṅaṅunja maiarum anṅgam kurug maṅgauwi:ṅu.

⁴⁰ Njiri kuda: njidamanja njidu, gewunja gejaṅ wa ni: pinjidiṅ ṅari ejeṅgal I:dj' iṅko:lu.

⁴¹ Peter kundjuṅu, Inaiuri, aṅri kundjinṅariri baṅre-baṅre wuna, ardarawaia?

⁴² Inaiuri kundjuṅu, Aṅguja aua nidji, ini:u' ṅara maiaru' ṅara, aue inaiuri kaṅṅ

ewandenangori i:dja anangaa, manaria
anjano: wunja tjadamiau?

⁴³ Tjukul nara inawodjieja aue, wuno: murum
inaiuri ingengal, mara ingo: ge kadjinu gejiri.

⁴⁴ Nidji kuñenuri, karang ewandenangori ar-
darawaia anangaa.

⁴⁵ O! inawodjieja aue namba ini: um man-
inja gejiri, Inaiuri naiananga wi: kund-
jal, wunmanbali angamandjuiri algalgunja,
arwaridaridjia, mindjal gejiri, djo: ingenjiri,
pulwul ingenjiri.

⁴⁶ Inawodjieja aue inaiuri ananga pitje ejenjal
gejau wa ni: pangganin nari, gejau wra laiburu
panganin nari, pitja dur ewu, ananga nari pitje
eno: arkudjarieja nanja.

⁴⁷ Inawodjieja laiburu inganina Inaiuri
ananga nama generi, inamanja wa pangganinja,
wa pungenja inaiuri nama generi, wodpiliba
ejo:rie djenbenuru;

⁴⁸ Aua wa laiburu pangganinja, geju wodpili
kari, aua wodpiliba ejo:rie pidi:nu. Aua dara
kano:wi: nunanga aua nanja dara pitja burkai
njejabienanga; aua dara anganino:, aua nanja
dara pitja ewaraniau.

⁴⁹ Nengunal wiñanu nanjungande wunja
kabalba nanja, nananga nama nanjundu
namba gole duru kaninaiena?

⁵⁰ Baptism niau kudai wuna nanja baptize
nani:nja, naruangowu nanda namienju ko:rug
kamie njini.

51 Ni: njidun n̄an̄nun̄jan̄gunal jamulili kab̄al̄ba n̄anja ān̄an̄uno: wunja? Kari, kun̄enuri, dalar kāri.

52 Gewunja pitja ar̄anu wendj-i-dāgu ān̄ālja maiarum maiarun̄um maninja, dalar ar̄amie īarunuri n̄anda īarun̄andu, īarun̄andu n̄anda īarun̄uri.

53 Dalar ar̄amie ir̄aia n̄anda in̄ko:lu, in̄ko:lu n̄anda ir̄aia, karanja n̄anda iban̄ja, iban̄ja n̄anda karanja, n̄alindjanja n̄anda n̄alindjanja.

54 Kundjun̄an̄gori pelenḡaraia kuda:, Wuno:murum māra wur̄an̄unbu ānguban̄ bāri kan̄un̄iri Mar̄an̄am maninja, maiirgi:rkum kuri:, Adja ken̄galiri, ge kādjinu kunun̄;

55 Wuno:murum jālānḡara wo: kauwonal, kuri:, Māra-māra pitja n̄janu, ge kunun̄.

56 Njidbin̄um njiljaljadbune, laiburu njidun̄ māra wunja kab̄al̄ba mamin̄um, andjo:lu umin̄u, ānudja kunja wa laiburu pin̄jidin̄ māra wunja wendjiau?

57 Ānudja kunja njiri n̄undju-n̄undju n̄anja wunia wa wure puro:n?

58 Wāli nun̄nun̄jan̄an̄uru inauurgundj n̄anja inaiur' kuru, kalumba n̄anja lia māma n̄arun̄an̄ḡowu bura nun̄numien̄un̄anga, madji lalewa nun̄nun̄jan̄uriri wure n̄ara n̄uru, wure n̄ara nun̄uno: bur n̄aran̄anga, bur n̄ara pūnunḡande bur n̄arim man-inja.

59 Kun̄enu, ma-i-dāgām wa pitja ba pūnun̄jan̄an̄ tjun̄uno:na njini darawa.

13

¹ Atjakekaria ma kadina ge-i-di-daġu kadjuṇaṇġa Galilee ṇaria wunja, gulu arkananġa Pilate ṇambār ko:na maṃa:ṇari arkananġa ṇanġa.

² Aua kandjo:lbala, kundjuṇanġori, Ni: njiduṇ arge Galilee ṇaria arwod' ban daġaia Galilee ṇaria ardarawaia ṇanġa, gewunja wuna kaṇiṇaienanġori?

³ Kari, kuṇenuri, O! njiri ṇamba wa kulunġan pinjirwaṇ, ge kaḍjiniu njidarawaia pitja debaḍ njireju.

⁴ Arka aṇṇenṇalja arge maṅgauwonanġori maiarum kaṇanġenma Siloam ṇarim, aṅġamaṇdjo:na, ni: njiduṇ arka arwod' ban daġaia i:dja ardarawaia ṇanġa Jerusalem maninja atja aṅgauwoneri?

⁵ Kari, kuṇenuri, O! njiri ṇamba wa kulunġan pinjirwaṇ, arge kaḍjindjia pitja debaḍ njireju.

⁶ Baṛe-baṛe wuna kuda: kundjuṇu. I:dja iṛun tjilium kudai maṅgandiena kabalba ananġam maninja; keṅgunal kurab kaṇanġiro:na maua ṇanġa, wa maṛa paṅgo:nja.

⁷ Kundjuṇanġa kabalba ṇara, Wai, tjauaḍba maiaruṇurim ṇeṅgunal kurab kaṇanġanġiro:na tjilium maṇa ṇanġa, wa maṛa paṅo:nja; dur mo;; aṇudjakunja kabalba maṇariṅgiri?

⁸ Aua kaio:lbala, kundjuṇanġa, Inaiuri, maninja tjauaḍba maṇa kuda:, wo:ri maṇaminjo:jiri tjari maṇo: njini, tjaṇunim maṇande,

⁹ Gejau ṇamba kurab inġam, wunia; ṇamba kari, pitja dur maṇdjo:.

10 Kaniingundaleri maiarunam dadjurduarim maninja Wunaiurujau.

11 Wai, wonaiinja njanandj mareja kudai golema, tjingur njinina, kaɖjinba tjaɖanuru pinjimbalgenja.

12 Jesu maɖa njanngo:na, ai njimbuna, kundjunananga, Wonai, bur a nɖnmienju mareja nundjananga nanja.

13 Ino:ri njimaɖandanala, maiirgi:rkum ndjaɖanuru njingandjuiena, God ko:do:dala.

14 Inaiuri dadjurduara ii:la kamaɖ Jesu Wunaiurujau njanɖamurduna, pelengare kundjunanangori, Lewara tjaɖari kunuɖ nuna wunja; geɖau njirengal njiraɖmurdui: wunja, kari Wunaiurujau.

15 O! Inaiuri kaio:lbala kundjuɖu, Njidbiɖum njiljaljadbune, wawu njidarawaia Wunaiurujau buranɖgai pinjiraɖmaɖ buluman, donkey njirkananga jaɖaɖpa nanja, wawu pinjiraɖurun djo: wunja?

16 Njannga, Abraham paɖaranja njingauɖu, njanɖe Satan murd njanɖaman wai, golema, wawu buranɖgai pinjaɖmaien wuna murd kunja Wunaiurujau?

17 Wuna geɖu ardaurgundj' ardarawaia anangaia djiɖan kubaɖbaɖ, pelengare ardarawaia tjukul kadina darawa wundjurul' kari aua nanja kaninaiena.

18 Geɖau kundjuɖu, Anudja kaɖjinu baɖdaia God ananga, anudja kaɖjinu kuɖandju?

19 Kaɖjinu tjaɓaŋa mustarda, njiŋge i:ɖja njimaŋ, njaŋgandenju kabalɓa anaŋgam maninja; njaŋgawelgenja ŋuwonu njini kuniŋaiena, punaria wuno:ru ŋaria wuŋgalalidjerugu ŋanja atja kadina.

20 Njele kundjuŋu, Aŋudja kaɖjinu kuŋandju baŋdaia God anaŋga?

21 Leaven kaɖjinu, wonaiinja iŋgaŋaŋ, iŋgaielgenju iroroi iaruŋuri ŋanja, irarawaia leaven iŋga niŋaiena njini.

22 Bulumaŋ keŋaŋuru manaiudba, maiarundjeruŋama, kaniingundaleri, keŋaŋuriri Jerusale' ŋuru.

23 Iaruŋ kundjuŋaŋga, Inaiuri, kadaɗuja kaduŋ aŋgamundulbaieu? Aua kundjuŋaŋgori,

24 Jaƙunu wuri: njirkunjaŋa wunja maia-mundu pidi:nma ŋuru, gewunja ardarawaia, kuŋenuri, jaƙunu baŋe daŋa aŋgeŋa wunja, kaɖjinba pareŋaŋ.

25 Wuno:murum inaiuri maiaru' ŋara baŋi iŋgaŋina, maia-mundu bur ki:la, daŋde njirkumbal-geŋuriri maia-mundu ŋanja denden maraŋunbiri, wuraŋundjiri, Inaiuri, paƙkar minja-manjaŋri; aua njinjo:lba, pitja njenuri, Wa laiburu paŋaŋinuri, ŋaru njirkunuŋ;

26 Gejau pitja wureju, Mindjal kuŋjedjuŋ, djo:jo: kuŋjedjuŋ ŋunmaŋŋale ŋuru, kaŋɗaniingundaleri kalumba ŋanja ar-arkanagaia;

27 Aua pitja nje, Kuŋenuri, wa laiburu paŋaŋin ŋaru njirkunuŋ; njidjuliara, njidarawaia woru wuraŋundju.

28 Pitja njanu wola, kadur arwiak, wuno:murum m̄ara ar̄anunbu Abraham, Isaac, Jacob, tjo:lb̄adaia ardarawaia, b̄andaia God an̄anga n̄anja, njiri d̄ande pitja wai njirkunjabien̄u.

29 Pitja arengal Worin̄ari alp, Maraṅam alp, Bem̄aram alp, Arawori alp, pitja at̄a ar̄owa b̄andaia God an̄anga n̄anja.

30 Wai, kaduṅ paḷen̄aria pitja ar̄anu maṅṅalen̄aria, kaduṅ maṅṅalen̄aria pitja ar̄anu paḷen̄aria.

31 Ge-i-di-daḡu karin̄unal at̄akek̄aria Pharisia kub̄adjuṅan̄geri, D̄ande paṃin̄jeju, baiuṅuru maṅdj'-i-daḡu, gewunja Herod B̄ada iṅo: kundjuṅiri.

32 Aua kundjuṅan̄gori, Njidjuṅuru, wuri-nanga aue fox, Wai, agulaia wai kaṅo:, dudb̄al kaṅandju, weni, maṅgunu; maṅgundjiau pitja ko:rug ṅamie.

33 Mia madj ṅen̄enja weni, maṅgunu, maṅgundjiau, gewunja tjo:lb̄ada kaḍjinba deb̄ara paṅgen̄an d̄ande Jerusalem.

34 O Jerusalem, Jerusalem, tjo:lb̄adaia aṅdjaṅunbiri, kaiug do: tjuṅundjuṅgori arkaṅawieja ṅundju n̄anja, wodi darawajau ṅama kuṅeṅu d̄jaruk aṅṅnuma ṅundju won̄alalaṅuja punara kaḍjinu d̄jaruk aṅḡam bi:rwidori n̄aṅgan̄gaia n̄aṅgalum manin̄ja, ṅundju wa ṅama pindjiin̄ja.

35 Wai, maiarum ṅundjan̄gam mam̄angien̄anu wulin̄ḡara kaṅim; kuṅenuri, N̄aiu wa pitja m̄ara paṅjaro:n wuna njeṅgal

djini gejaw wuranundju, Tjukul nara aua inggenjal Inaiuri injumba nanja.

14

¹ Ge kunina wuno: murum inggenanjuru ma-iaru' nuru iaruŋ Pharisee inaiuri anangam Wunaiurujau maia mindjal kunga, kaueranindjajeri.

² Wai, i:dja iaruŋ imanngale nuru kan kundjunu.

³ Jesu kandjo: lbala, kundjunanngori nalanala naria, Pharisee kuda: kundjunjiri, Wuniowu Wunaiurujau karamura wunja, wuniowu nuru-nuru?

⁴ Arka kumuk kubarwuna. Aua kaman, kamurduna, burangai kaman.

⁵ Kundjunanngori, Anguja njiri nanja, wonalaj, buluman kudai, windjeri nanja ingauwona, wawu maiirgi: rkum ri: pandjaman Wunaiurujau?

⁶ Arka wuna nanja kadjinba njele pauerio: Ibenja.

⁷ Bare-bare kundjunanngori arka ai angauwi: na, mara anggo: na narunangowu mangadbanam adbalikarim manngale narim, kundjunanngori,

⁸ Wuno: murum ai nunnubi: nu iaruŋ nanja manari panan naria nanja, atja pununiri adbalikarim manngale narim maninja, madji ai ingauwi: nu aua nanja inaiud' ban dagaia nundju nanja,

⁹ Gejau ingengal aua ai nunṅumbuna, genu, Adbalikarim indja ino:, gejaw djiṅ pindjam, adbalikaṅiam waiuru maṅdjaṅunma.

¹⁰ O! Wuno: murum ai nunṅumbi:ṅu, baiu, atja baṅu adbalikarim waiur' karim maninja, gewunja wuno: murum ingengal aua ai nunṅumbi:na, pitja njenu, Jalai, karṅ ṅuru baiuṅuru; gejaw pitja iṅo:lja indjam adbaṅnale ṅuru ardarawaia atja aṅṅaṅuṅ ṅundju naṅja.

¹¹ Gewunj a aua ṅundju-ṅundju karṅ ingandjuieniu pitja waiuru ejaḅie, aua ṅundju-ṅundju waiuru ingandjuieuṅ pitja karṅ ejaḅie.

¹² Aua kuda: kundjuṅaṅga aua ai iṅgo:na, Wuno: murum aṅdjaṅungandju maṅaria, lewara, wunduga' jau, ai pandjo:jiri jalalaia, ṅawawaia ṅundjanṅgaia, njiri madeja, maṅuṅgalia tjini:ria, ṅamba wa arka kuda: njele ai nunṅumbarwu, pitja paḅe ṅuru nunbaṅano: njele.

¹³ O! Wuno: murum maṅaria aṅdjaṅungandju, ai aṅjo: ardjeja, aralidjia, arwondawondadjia, arkumbambulidjia;

¹⁴ Gejaw tjukul pitja nunjaṅu, arka ardoreja nunṅumbaḅo: paḅe ṅuru; pitja njano:wi:nu paḅe ṅuru baṅi aṅgaiaḅieuṅ atjaḅaṅuria.

¹⁵ Wuna ṅuru kaṅina iṅruṅ atja ingaṅina aua naṅja kundjuṅaṅga, Tjukul ṅara aua maṅari mindjal ge baṅdaia God aṅga naṅja.

¹⁶ Aua kundjuṅaṅga, I:dja iṅruṅ maṅaria ardaraiia kangandjuna, ardarawaia ai kanbuna;

¹⁷ Kaṅaṅawuna inawodjieja aṅga maṅarijau ge wunja arka ai aṅgauwi:na, Njireṅgal, gewunja ardamanja kaduṅ.

18 Arka ardarawaia tjaruŋama karkariina. Aaurle kundjuŋaŋga, Kabalba maŋamuruŋ, madj nejuŋuru maŋanindj wunja; burkai nundjab, nŋinja.

19 Iakara kuda: kundjuŋu, Buluman aŋŋalja iaruŋandu nari kaŋamuruŋ, nejuŋuru jakunu aŋo:ndju; burkai nundjab, nŋinja.

20 Iakara kuda: kundjuŋu, Maŋganja paŋan nŋawona, ge wunja kadjinba paŋeŋan.

21 Inawodjieja keŋgunal, wuna waŋanu kuŋgaŋuruldaga inaiuri anaŋga. Gejau inaiuri maiaru' nara ii:la kaŋaŋ, inawodjieja anaŋga kundjuŋaŋga, Baiuŋuru maiirgi:rkum kalumba nuru, tjuwaŋja nuru malaiindem maninja, aŋmural ardjeja, aralidjia, arkumbambulidjia, arwondawondadja.

22 Inawodjieja kundjuŋu, Inaiuri, kuniŋaiena ge tjuŋundjuŋu, wali balaium manuŋiri.

23 Inaiuri inawodjieja kundjuŋaŋga, Baiuŋuru kalumba nuru, bundul' kuru, aŋgandju aŋgeŋgal kunja, maiarum ŋaiananŋgam kaŋabu maŋgaŋiniŋaieu wunja.

24 Gewunja kuŋenuri, i:dja kari ai aŋgauwi:na maŋaria ŋainaŋga pitja wa panbarkaruŋan.

25 Peleŋgaraia ardarawaia kariŋa aua nanja, wararkar kaŋnina, kundjuŋaŋgori,

26 I:dja iaruŋ namba nŋnŋunmurka, namba wa paŋgundjurun irananga, karananŋanja, maŋgananŋanja, wonalalanuja anaŋgaia, ŋawawaia, ŋawawanja, jau, iŋaui anaŋga ma kuda:, kadjinba paŋganin nŋanalala.

27 Aua wongaia anąnga wa mano: punęanurun, nąmba wa nąwelbam pańanmalando:n nąri, kađjinba pańganin nąnalala.

28 Gewunja ańguja njiri nąnja nąma gejiri maiarum wondi mańgo: nąra, wawu auurle atją pańganin, wawu pańanindjań wodi mararawań kudai, nąmba gole ko:rug mańgań.

29 Madji waiuru nąna pańande, ko:rug kađjinba pańemań, ardarawaia mańgadidjeja wunmanbań umbili paueram,

30 Pungadju, I:dja indja wondi mańgo:neri, kađjinba ko:rug pańamańja.

31 Ańguja inaiuri inęęanuriri mańanim mańgo: wunja inaiuri iaķara nąnja, wawu auurle atją pańganin, punęawaden aua kudai mańanińaria peleńęare, nąmba inęamurka aua inęamańdjera mańanińaria peleńęaraia tjilenda kudai?

32 Nąmba wa punęen, iaķara wańi bońora inęanun, wańanńara kańanawu, jańbula nąri kańiau.

33 Ge kađjinu njidarawaia, aua nąmba wa panmańgi:n ardarawaia anąngaia, aua kađjinba pańganin nąnalala.

34 Kańambalja inia kańun; O! kańambalja nąmba gula-gula inęanińaiena, nąrunańęowu wulańpańara enińaie?

35 Inia nuru-nuru kańalba wunja, tjanunim wunja, dańde kaueriab. Aua ini:um kudai nuru wunja, nuru kańinja.

15

¹ Gejau kaueraṃurkalaliri ardarawaia publicandia arworia kuda: ṅuru ingarkanuru wunja.

² Pharisia, wiri-wiri ṅaria kuda: jau karkanuriena kubadjuṅiri, Indja arworia kanma, arka ṅanja mindjal kundju.

³ Aua kundjuṅaṅgori baṛe-baṛe wuna, kundjuṅiri,

⁴ I:dja aṅguja njiri ṅanja, kukundjera one hundred, (ardarawaia), kudai inganuṅ, iaruṅ arka ṅanja ṅamba ingoiimala, atjakekaria bundul' danja wawu panmaṅgi:n, paṅgaṅjiro:n aue ingoiimiena, maṛa ingo: njini?

⁵ Wuno: murum maṛa ingo:na, da kundjunanṅa, tjukul kanuṅ.

⁶ Maiarum maṅgaṃurkal, ai kanbu jalalaia, maṃuṅgalia anaṅgaia, kundjuṅiri, Tjukul njidu ṅaiu ṅanja, maṛa iṅaṅumbuna kukundjera ṅaiananṅa ingoiimiena.

⁷ Kuṅenuriri, ge kaḍjiniu tjukul kunuṅ andjo:l' danja iwori iaruṅ kulunṅan ingauwona, ardarawaia atjadṅuria man daḡaia arka wa lai kulunṅan puṅgauwonaṅgori.

⁸ Woṅaiinja aṅgunja kaiug wunṅenṅalu kudai njiṅanuṅ, tjaruṅ ṅamba koiim, tjanim wawu duru puṅgi:n, maiarum brar puṅgen, njaḍbama paṃanindjan maṛa njo: njini?

⁹ Wuno: murum maṛa ko:na, ai kanbu jalalaia, maṃuṅgalia njanṅanaṅgaia, kundjiri, Tjukul njidu naiu ṅanja, maṛa ṅaṅumbuna kaiug ge ṅaṅunjoimala.

10 Ge kađjину, kuņenuriri, tjukul kunuņ adbaņņale ńuru waļaņņaria God anaņgaia iwori iaruņ wunja kulaņaņ ingauwona.

11 Kundjuņu, I:dja iaruņ ko:landu iaruņandu kudai.

12 Pidi:ndja auandu naņja kundjuņaņga iranaņga, Iraia, tjaņjano: wulaņbiri arge ńaianաղgaia pitja araņu. Aua karņal kundjuņaņgandu iedjer ńaria anaņgaia.

13 Paļejau maranu puņgaņin dađu pidi:ndja iņko:lu djaruk kanmaņ ardarawaia, keņaņuru taņbium bońora ńuru, ma tjaueri kundjuņaņgori wulaņbiri ardarawaia imara njini kaņineri.

14 Wuno:murum ardarawaia wolumbaņa genu, baia djenbeņuru tambium ma kanbuneri, aua wunmanbaļi ino:ra kaņineri.

15 Gejau keņaņuru pidjin kaņinaņurandu i:dja naņja taņbium ma ńara, aua kaņaņawuna yardba nuru pig barui aņgano: wunja.

16 Naņulum barui maņano: kundjuņu, waiam maninja pig mindjaļ kadjuņu, i:dja kari wa paņgano:njanaņga.

17 Waļi aua ini:um kudai, kundjuņu, Wodi ardarawaia ardawodjieja iraila ńaianաղga maņari ko:ru ardara man dađaia kaduņ, ńaiu ńuruma baia ńaņbiri, kuņadjuiri.

18 Baři ńenu, iraila ńaianաղga iņamurka, pitja ńenaņga, Iraia, umara kuņeņu ńanda aņdjo:lu, ńungubul' kuru.

19 Weni ńaņiowu ńaņuņamiri tjaņņungula ńaņņundimieņu wunja, ńaiu tjaņgaņdju inawodjieja iaruņ ńundjanaņga kađjindja.

20 Bari kaṅnina, iranṅaṅga kaṃurkaḷa. Wāli boḃwora inṅaṅnina, iranṅaṅga maṛa ko:na, kaieri-wuna, waṛi-waṛi kaṃurkaḷa, kauwona ilenṅa naṅja, ko:lbo:na.

21 Inko:lu kundjuṅaṅaṅga, Iraia, umaṛa kuṅeṅu ṅanda aṅdjo:lu, ṅungubul' kuru, weni ṅaniowu ṅanuṅamiri tjaṅṅungula ṅaṅṅundimieṅu wunja.

22 O! Iraia kundjuṅaṅaṅgori ardawodjieja anaṅgaia, Maiirgi:rkum iraṃal wobi inia ṅaṛa-ṅaṛa, tai iri:, imaṛulja ino:ri naṅja irande, ier-duṅari ierdu naṅja,

23 Iraṃal buluman kauila wurṅi:wu ṅaṛa inṅandju:na, iro:, mindjal wodju, tjukul ṅaḍu,

24 Gewunja indja inṅaṅgula imaṅ kaṅnineri, iedjer kaṅuṅiri, koiimiena, maṛa kauwi:ṅu.

25 Gejau inko:lu iwongāra yardba naṅja kaṅnineri; wāli inṅeṅṅunaliri maiarum maṅgamurkalaliri, kan ṅari, djor ṅari ṅuru kuṅgaṅurula.

26 Inawodjieja ai ko:na, burkai kaiābuna, Aṅudja ge?

27 Aua kundjuṅaṅaṅga, ṅunbomale keṅṅunal, iro:lidj ko:na bulumaṅ kauila wurṅi:wa ṅaṛa inṅandju:na, imulugu inṅamaṅ.

28 Aua ii:la kaṃaṅ, wa daṛa paṅeṅaṅ kundjuṅu; gewunja iranṅaṅga ba keṅṅunal, burkai kaiābuna.

29 Aua kaio:lbāla, kundjuṅaṅaṅga iranṅaṅga, Wai, golema ṅaiu ṅunṅunawodjaṅ, kaḍjinba ṅāla-ṅāla ṅundjanaṅga puṅalemi:nja, kaḍjinba

paŋjano:nja naŋigunja kauila, ŋaiu tjukul
 naŋŋununŋ wunja jałalaia ŋaiananŋaia naŋja;

³⁰ O! wuno:murum indja indjaŋungula
 iŋgeŋgunal, aua mindjał geŋu ŋundjedjer
 ŋaria arkurindjalja naŋja, kandjo:na aua wunja
 buluman kauila wurŋi:wa ŋara iŋgandjuiena.

³¹ Aua kundjuŋanŋa, Inŋangula, ŋundju
 kađjinma naiu naŋja ŋununŋ, ardarawaia
 ŋaiananŋaia ŋundjananŋaia kadunŋ;

³² Wunia kunina tjukul arkununŋ, erkungo:do;
 da wunja, gewunja indja ŋunbomale iman
 kaŋineri, iedjer kaŋunŋiri; koiimiena, maŋa
 kauwi:ŋu.

16

¹ Ge kuda: kundjuŋanŋgori inalalaia, I:dja
 tjiŋi:ra kaŋina, aua i:dja maiaru' ŋara kudai,
 de iŋgauwi:nananŋa wulaŋbiri ananŋaia tjaueri
 geŋu.

² Ai ko:na, kundjuŋanŋa, Naŋanŋa wuna
 ŋuru naŋŋununŋanu? Minje ŋundjananŋa ma-
 iaru' ŋari wunja; gewunja ŋamba njele kađjinba
 puŋanindaŋa maiaru' ŋara.

³ Aua maiaru' ŋara ini:akamanma kund-
 juŋu, Naŋi kuŋe, gewunja inaiuri ŋaiananŋa
 kuno:ŋgulara maiaru' ŋari? Kađjinba tjaŋi
 paŋaŋo:n, nad naŋŋunjaŋa djiŋa kuŋam.

⁴ Laiburu ŋanunŋ ŋani naŋŋundju, gewunja
 wuno:murum naŋŋundjabienŋu maiaru' ŋari i
 daŋu, naŋbaŋam maiarum arkananŋgam man-
 inja.

5 Ai kanbuna i:dja miriņu tjaue karwunanaᅇga inaiuri anaᅇga, kundjuᅇanaᅇga auurle, Wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanaᅇga inaiuri ᅇaiananaᅇga?

6 Aua kundjuᅇu, Oil one hundred, (irarawa). Aua kundjuᅇanaᅇga, Mili-mili ᅇundjanaᅇga imiᅇam, atjabanu maiirgi:rkum wiri-wiri dju fifty, (anaᅇnaᅇlja).

7 Burkai kaiabuna iaᅇara, ᅇundju wod' ardarawaia tjaue kandjo:nanaᅇga? Aua kundjuᅇu, Wheat one hundred, (irarawa). Kundjuᅇanaᅇga, Mili-mili ᅇundjanaᅇga imiᅇam, wiri-wiri dju eighty, (anaᅇnaᅇlja).

8 Inaiuri ko:do:dala aua maiaru' ᅇara iwori gewunja wuni:uᅇari geᅇu; gewunja baᅇdaia wuna aᅇgo:lo:lia ardi:uᅇaria man daᅇaia arlewaᅇaia naᅇja arkulieja naᅇja.

9 Kuᅇenuri, jaᅇigaia arandju ᅇjiri ᅇundju-ᅇundju wunja mammon wor' kaᅇi naᅇja, gewunja wuno:murum ᅇaibara kandju, pitja ᅇjinbaᅇam maiarum kaᅇjinma ᅇarim maninja.

10 Aua paᅇad mureja pidi:n naᅇja iᅇgaᅇuᅇ, paᅇad mureja kaᅇuᅇ wunaiud' daᅇja; aua paᅇad mureja kari pidi:n naᅇja wa paᅇgaᅇin, paᅇad mureja kari wa paᅇgaᅇin wunaiud' daᅇja.

11 Gewunja paᅇad mureja ᅇamba wa pinjidinja, mammon wor' kaᅇi naᅇja, aᅇguja paᅇad ᅇjinmuru nidji ᅇari wunja?

12 ᅇamba paᅇad mureja wa pinjidinja iaᅇara anaᅇga wunja, aᅇguja ᅇjinano: ᅇjirkanaᅇga mandj?

13 Inawodjieja kari kaᅇjinba
paᅇgaᅇanawodjaᅇandu inaiuri iaᅇruᅇandu;

gewunja iakara pitja ewandjuru, iakara pitja enarienanga, O! iakara pitja ewodikana, iakara pitja enandjanandjo:. Njiri kadjinba parawanodjanganu God, mammon kuda:

14 Pharisia, kaiug lai kauwonanganjori, wuna njuru karkanurula, umbili kaueramanj.

15 Kundjunanganjori, Njiri njidun tjadanuru njirkandjuenu i:dja adbanjale njuru, O! God laiburu kanujanuri njirkulum, gewunja ge i:dja nanja karanj kanun, God ambula nanja wod' daka ma kunun.

16 Wuniingundie, tjo:lbadaia kuda: John njini; ge-i-dagu palejau bandaia God ananga wunia kuluiena, i:dja ardarawaia ma njuru djin kad-bienjiri.

17 Korega wali kunun andjo:lu a kabalba kamburuk manjanunandu, pidi:nu wuniingundie nanja kadjinba pungauwan.

18 Aua manjananganja njangandenuru, ndjakarinja njingam, wurni kanun; aua njangam nanga njangandiena kulananga i dagu aua wurni kanun.

19 I:dja iaru njini:ra kanina, tai kani:na tubudubulja wobi imalala nanja, kadjinma wuniam mindjal kundjunjiri.

20 Iaru ieja, injumba Lazarus, kandiena maia-mundu ananga nanja, aua wulubada iraraia,

21 Lai kumbunananga barui inganowi:nu wunja arge nanja angariineri palalo:nma tjini:ra anangam i dagu; kananguria kuda: karinungal mula kubarwunananga widji ananga.

22 Ge kunina ṅad k̄ara deb̄ara ken̄a, manuk kaṅuriena w̄al̄an̄ṅaria ṅanja maḷama ṅuru Abraham an̄ṅam; t̄j̄i:ra kuda: deb̄ara kena, ro:k k̄ani:na.

23 Mamaṅam maninja bal kumaṅ, paṅbal̄oṅa ṅanja iṅṅanina maṅa ko:na Abraham boṅwora, Lazarus kuda: maḷama ṅanja.

24 Jero:l kundjuṅu, kulula, Iraia Abraham, t̄ḹandjeriwu, Lazarus iṅṅawu um̄andja ino:ri t̄ḹakaḷ iṅgaiḅ wunja agu ṅanja, aṅbula ṅaianan̄ga imaiia iṅṅandju wunja, gewunja ṅamareja ṅanun wiḅanu wuna ṅanja.

25 Abraham kundjuṅu, In̄angula, ni: minjanuru ṅundju wunia kudai ṅundjedjer ṅunṅunina, ge kaḷj̄inu Lazarus woru; weni ṅuruma aua jaṅbula kauwi:ṅu, ṅundju ṅunmareja ṅunun.

26 Wuna darawa t̄ḹak̄ari w̄ali, pul̄aga njiri ḅari ṅanja t̄ḹarigulum manaiudba manin̄aien̄u, gewunja arka ṅur̄ak ṅewa kadju ṅuru i daḅḅam njiri ṅanja kaḷjinba ṅur̄ak parw̄an, kari ma i daḅḅam ḅari ṅanja kaḷjinba ṅur̄ak parw̄an.

27 Aua kundjuṅu, Gewunja burkai ṅunjiḅ, iraiia, aua iṅṅawu maiarum iraiia ṅaianan̄ga ṅuru,

28 Gewunja ṅaiu kudai ṅawawaia an̄ḹaja; aua kundji mjan̄ṅori, madji arka kuda: ṅamba wa pareṅunal ḅari t̄ambium maṅa ṅanja, paṅbal̄oṅa ṅarim.

29 Abraham kundjuṅu, Arka kudai Moses, t̄jo: lb̄adaia kuda:, arge ṅuru kanḅar̄kaṅurunja.

8 Wawu pindji:nanğa, Brar dju ge mindjal nğanundju, tai banu, tjanawodju mindjal nğanundju njini, djo: nğanunjanğa njini, paļejau pitja mindjal dje, djo: nunjeju?

9 Inawodjieja ko:lbo: gewunja kundjunu aua genunanğa?

10 Ge kadjinu njiri kuda: wuno:murum wurandjunu ge kani:nanuri, wuri:, Ari ar-dawodjieja adia nuru-nuru, kunjedjun kunjedji:nja.

11 Ge kunina walı ingenanuriri Jerusale' nuru, buluman kena pulaga nanja Samaria a Galilee.

12 Walı dara ingengunaliri maiarundjerunum, kaueramandjerala i:dja annenalja leper nara, arka bowora jo:la kubadjun,

13 Nala-nala arkananğa brai kubadjanđala kubadjun, Jesu, Inaiuri, andjeriwu.

14 Aua anganindjanğa kundjunanğori, Njiri, njidbiimbaienanğa dadjurđ nara. Ge kunina, walı ingenanuriri, kadburduiena.

15 Iarun arka nanja, wuno:murum inganindjiena aua ingamurdui:na, walanarai kauwona, nala-nala daraiu ko:do:daleri God.

16 Kauwona iminum maninja ierdu imanņale nuru, ko:lbo:neri; aua kuda: Samaria nara.

17 Jesu kaio: lbalā kundjunu, Wawu annenalja panburdui:nja? Atjakekaria nanja?

18 Wawu mara parwimja walanarai angauwona God ingarko:do:da wunja, indja edbul' eka-mandj?

19 Gejau kundjuṅaṅga, Bari baṅu, baiuṅuru; wa puṅṅudjarien ṅari ṅundjuṅga ṅunmundulbaḷa.

20 Burkai iṅgaiḷbiena Pharisia ṅaṅja aṅudjau keṅgal baṅdaia God aṅga, kandjo:lbala, kundjuṅu, Baṅdaia God aṅga wa puṅṅgunal mu:n ṅjineṅge,

21 Kari pitja puṅgadjin, Wai ṅuru, ma; gewunja baṅdaia God aṅga mamulba ṅjiri ṅaṅja kunuṅ.

22 Kundjuṅaṅṅgori inalalaia, Lewara pitja njeṅgal ṅama wuruṅundjiri maṅa wunja lewara tjaṅuṅ I:dj' iṅko:lu aṅga, pitja wa maṅa puro:n.

23 Pitja baṅenuri, wai ma, wai ṅuru; ṅjiri kari arwelbam, paraṅmalando:jiri.

24 Gewunja kaḷjiniu maṅṅirinja mal kundjiri kanalu waiuru andjo:l' daṅja indal' djini waiuru andjo:l' daṅja, ge kaḷjiniu pitja enu I:dj' iṅko:lu lewara aṅga ṅaṅja.

25 Darawa wungurle madj kundji:nja, madj kaiḷbiena aṅdja arkulieja ṅaṅja.

26 Noahjau kaḷjiniu, pitja ṅaṅu I:dj' iṅko:lu lewara aṅga ṅaṅja:

27 Mindjaḷ kubadjuṅjiri, djo: kariṅeri, paṅaṅ karwoneri, paṅaṅ kunja kadowi:neri, lewara ge ṅjini Noah daṅa iṅṅeṅuṅuru ark ṅuru, worumbam maṅṅgunal, ardarawaia baḷadawadai kundjuṅaṅṅgori.

28 Kaḷjiniu Lotjau; mindjaḷ kubadjuṅjiri, djo: kariṅeri, kanbaḷburuṅeri, ko:l kubadjuṅjiri, kanbaṅkandenjiri, baṅ kubadjuṅjiri;

²⁹ O! ge-i-di-dagu Lot maṅgaiandiwela Sodom, wiṅanu, brimstone paḷulu kuninal aṅdjo:l' di daḡu, baḡawadai kundjuṅaṅṅori.

³⁰ Ge kaḡjину pitja nṅanu lewara I:dj' iṅko:lu pitja emiimbaie.

³¹ Lewara geḡau aua iṅṅanuṅ maiarum malerdu naṅja, wulaṅbiri anaṅgaia maiarum maninja, jeri paṅḡowaliri aṅḡaṅuru wunja; aua kuda: yardba naṅja iṅṅanuṅ, wararkar paṅḡaniri paḷe ṅuru.

³² Ni: nṅiraṅuru Lot maṅḡaṅḡaṅḡaṅja.

³³ Aua buluk iṅḡeṅa iṅaui kaṅaṅdulba wunja, pitja nṅoiim; aua koiim, pitja wundjedjer njandju.

³⁴ Kuṅenuri, wundugum majau iṅṅandu pitja enandu inarugu tṅaruṅ naṅja, iaḡara pitja emie, iaḡara pitja emṅḡie;

³⁵ Ndṅaruṅandinja pitja wurṅḡan nṅejandiri, ndṅaḡarinja pitja nṅemie, ndṅaḡarinja pitja nṅemṅḡie.

³⁶ Iaruṅandu pitja enandu yardba naṅja, iaḡara pitja emie, iaḡara pitja emṅḡie.

³⁷ Kauerio:lbala, kubṅajuṅaṅḡa, Naṅam, Inaiuri? Aua kundjuṅaṅṅori, Ma durgu, ma kuda: pitja dṅaruk araṅmie waranaia.

18

¹ Baḡe-baḡe kundjuṅaṅṅori, kaḡjinma dad-jurd kubṅaḡi:nja, ilura paḡiri.

² Kundjuṅu, Wureṅara iṅruṅ kaṅina malaiindem maiaruṅam maninja aua God wa paṅḡo:lgunenja, i:dja wa ṅuru paṅḡaṅurunja.

³ Ndjo:rinja malaiindem maua nãnja njinina, nãnga tjile-jile kãmurkalal kundjunjiri, Wure tjano: inauurgundj ñaianãnga wunja.

⁴ Wãli kãdjimba punjenja; O! pãlejau ini: ãkamanma kundjunu, Ñaiu nãmba wa paño:lgunã God, wa ñuru pañanurun i:dja,

⁵ Ko: ge wunja njina ndjo:rinja ñanñalinga, wure ño mañga, nãmba wa pinjenjaliri tjile-jile kadada pañangandjuiri.

⁶ Inaiuri kundjunu, Ñuru njidu wurenãra alikoli ge.

⁷ Wawu God wure panbun adburieja anãngaia, jero:l kadjunãgeri lewãra, wundugum, njãmula ingãnuñanãgori?

⁸ Kuñenuri aua pitja wure ãño: maiirgi:rkum. O! wuno:murum I:dj' inko:lu ingenjal, mãra njo: pařad ñari kabãlba nãnja?

⁹ Kundjunãngori atjãkekãria ark a ñundju-ñundju pařad ãngãmurauwi:na, tjãdanuru wa ãngãmiena, atjãkekãria iluk ãnganbãdbãñ, bãre-bãre wuna.

¹⁰ I:gãndu pai kãninandu dadjurdñarim ñuru dadjurd kunja, iãkãra Pharisee, iãkãra publican.

¹¹ Pharisee kauweljenja, wuna dadjurd kundjunu ini:ãkamanma, God, ñungulbo: ñaiu i:dja atjãkekãria kãdj'in' ñuru-ñuru, adbia, arkolikolia, wurni-wurnia, indja publican ñaiu kãdj'in' ñuru-ñuru;

¹² Ñaiamindjãña tjãrunandu maññale Wunaiurujau, adbunduñuru kãnano: ardarawaia ãñanñunawungeri.

13 Publican bɔwora kauwelgenja, wa bal nɔma pungenja ɔndjo:l' kuru, O! imɔnɔɔlim ɔoiil kundjuɔu, kulula, God tɔɔndjeriwu ɔɔworu.

14 Kuɔenuri indja jeri kauwonaɔuru maiarum anaɔga' ɔuru tɔɔdaɔuru iɔgandjui:na iɔkara naɔja; gewunja aua ɔundju-ɔundju waiuru iɔgani:ɔu pitja brai eni:.

15 Kanbarkanaɔuruladaɔa: ardjaiandia
aua aɔgamaɔdana wunja; inalalaia maɔa
aɔganbarwuna kanbadaɔbaiambuna,

16 O! Jesu ai kanbuna, kundjuɔu,
Wonaɔlalaɔuja karingunjalɔara, kare paro:jiri,
gewunja arge kaɔdjindja baɔdaia God anaɔga.

17 Nidji kuɔenuri, aua baɔdaia God anaɔga
naɔba wa punɔmaɔn ɔari wonaɔlaɔn kaɔdjindja,
ma ɔuru wa pitja paɔgenɔan ɔuru.

18 Iɔaruɔ inaiuri burkai kaiabuna kundjuɔu,
Iniingundeja ɔunia, ɔani kuɔe wundjedjer
kaɔdjinda ɔari ɔanɔuma?

19 Jesu kundjuɔanaɔga, Aɔudja kunda ɔania
kundjiara? Kari inia, God auekamandj.

20 Laiburu ɔunuɔn ɔala-ɔala wununaie,
Wurni pununiri, Baɔda paɔdjo:jiri, Maneba
paɔmaɔdjo:jiri, Paɔre paɔdjanuriri, Iro:lidj,
karanja ɔuru aɔurandu.

21 Aua kundjuɔu, Wuna darawa kuɔeniri
wonaɔlaɔn ɔanɔuninal.

22 Jesu ɔuru inganina kundjuɔanaɔga,
Wali tɔaruɔ ɔuno:ra; ardarawaia
aɔdjaɔunauwungaia ko:l dju, ardjeja aɔno:;
gejau pitja kudai ɔunɔanu wulaɔbiri aɔdjo:l'
daɔja; kakaɔ, tɔanmalandowal.

²³ Aua wuna nuru inḡanina djenbenjuru pakul kaḡnina, gewunja djenbenjuru tjini:ra kaḡnina.

²⁴ Jesu inḡanindjaḡa kundjuḡu, Adbanḡale nuru arka wulanbiri kudai anḡanunḡ anḡeḡa nuru bandaia God anḡga nuru.

²⁵ Camel needle ambula paḡgejunuru ḡana, tjini:ra imanḡale nuru inḡeḡa nuru bandaia God anḡga nuru.

²⁶ Arka nuru anḡanina kubadjuḡ, Anḡuja ḡana paḡgamundulbaie?

²⁷ Aua kundjuḡu, Ge i:dja wa punḡadjin ḡari, God gole punḡe.

²⁸ Peter kundjuḡu, Wai, anḡi kanjedbanḡi:la ar-arkanḡaia, nunbadbalando:na.

²⁹ Aua kundjunanḡgori, Nidji kuḡenuri, i:dja kari wa paḡanin, ḡamba anḡamanḡi:la ma-iarum, manḡanja, ḡawawaia, inenaiurgandu, wonḡalalanḡuja, bandaia God anḡga wunja.

³⁰ Wa pitja ino:ra paḡanḡan, pitja anḡjam ar-darawaia atḡakekaḡia wendjiau, bandaia kenḡal gaḡi nanja wundjedjer kaḡjinma ḡari.

³¹ Kanmurḡ twelve, inalalaia, kimd-junḡanḡgori, Wai, Jerusale' nuru pai ḡaranu, geḡau pitja ko:rug nḡmie darawa wiri-wiri kauwi:na tjo:lbaḡaia nanja I:dj' inko:lu wunja.

³² Aua pitja enowi:nḡgori edbulia, umbili pitja nḡam, woru pitja nḡmienḡga, pitja tjipa ewi:;

³³ Pitja wodpili ewuro:, baḡa ewuro:; lewara tjaruḡuriau pitja baḡi enu.

³⁴ Arka wuna darawa wa punḡadenenja; ḡala-ḡala wuna kundjalgaiena-nḡgori, wa laiburu padinja ge kaluiena.

³⁵ Ge kunina, wāli wodjulu ingengunaliri Jericho naŋja, iaṛuŋ ambulidj atja kaŋineri kalumba iwondāra naŋja, kaniauwuneri.

³⁶ Nuru inganina pelengare tjanai aŋgeŋeri, burkai kandjaḅuna, Aŋudja wuna?

³⁷ Kubadjuŋaŋga, Jesu Nazareth ŋara tjanai keŋeri.

³⁸ Aua jero:l kundjuŋu, Jesu, David ŋunŋungula, tjaŋdjeriwu.

³⁹ Arka maŋŋale aŋgeŋeri kaueraŋmaiḅambuna, aua kumuk kunja; O! aua tjaḅari djenbeŋuru jero:l kundjuŋu, David ŋunŋungula, tjaŋdjeriwu.

⁴⁰ Jesu kauwelgenja, kundjuŋu ingaŋurienjal kunja. Wuno:murum wodjulu ingengunal, burkai kaiḅuna,

⁴¹ Nḅani djeŋara kundjiara? Aua kulula, Inaiuri, bal ŋaŋnuma.

⁴² Gejau Jesu kundjuŋaŋga, Bal minjam; paṛad ŋundjanḅga ŋunmundulḅala.

⁴³ Maiirgi:rkum bal kumaŋ, kaŋalando:na, God ko:do:daleri. I:dja ardarawaia mara ingaṛwuna God kauero:do:dala.

19

¹ Jericho daṛa keŋunal, bulumaŋ keŋaŋuriri.

² Wai, i:dja inumba ingaṛimiena Zacchaeus, aua publican inaŋuri inganina, tjiŋi:ra kaŋina.

³ Kaŋaŋjiro:na Jesu ingaŋindja wunja, aŋguja inganina, kaḅjinba paŋgaŋindjenja pelengare naŋja, aua iau inganina.

4 Maññale wari-wari keña, pai kanina tjilium maninja inganindja wunja, ma nuru ingeña nuru.

5 Jesu, wuno:murum ingengunal tambiu' nural, kale kundjuñu, kundjuñananga, Zacchaeus, maiirgi:rkum jeri bowal; weni maiarum nundjanangam maninja atja nenu.

6 Aua maiirgi:rkum jeri kauwonal, tjukul kamañananga.

7 Mara ingarwuna, ardarawaia jau karkanuriena, kubadjuniri, Aua dāra keñanuru atja wunja i:dja iwori nanja.

8 Zacchaeus kauwelgenja kundjuñananga Inaiuri, Wai, Inaiuri, alamia wulanbiri ñaianangaia ardjeja anano:, namba woru ananunono:ngula i:dja nanja, ardarawaia atjakekaria pitja anano:nanga.

9 Jesu kundjuñananga, Weni umundulbaie kunjanungal maiarum maña nanja, aua kuda: Abraham inko:lu inganun.

10 Gewunja I:dj' inko:lu kenungal inganjanjiro: wunja, ingamundulba wunja, ingoiimiena.

11 Arka nuru anganina bare-bare kuda: kundjuñananggori, aua Jerusalem wodjulu inganina, arka ni: kadina bandaia God ananga maiirgi:rkum maña njawi:.

12 Gewunja kundjuñu, I:dja iarun inaiuri tambiu' nuru bowora keña-nuru, mañgama wunja tambium aua nundju-nundju wunja, djo:li inganinal kunja.

13 Ai kanbuna ardawodjeja anangaia anñennalja, kaiug wunñennalu kanino:la,

kundjuṅaṅgori, Wuraṅuriri ṅaṅṅunjeṅgal djini.

¹⁴ I:dja anaṅgaia kauero:ndjurula, waḷaṅu kubarkaṅawuna iwelbam, kubadjuṅ, Wa lai paṅgauwon-nṅari indja inaiuri iṅṅaṅuṅaṅari.

¹⁵ Ge kunina wuno:murum djo:li iṅṅaninal, taṅbium gole maṅṅamaṅ, kundjuṅu ai aṅgauwi:ṅu wunja ardawodjieja arka kaiug aṅṅanino:la, aua laiburu iṅṅaṅuṅ wunja ṅaṅi kadjuṅu ardjerundjerunṅuja.

¹⁶ Iwurle kaṅurkalal kundjuṅu, Inaiuri, kaiug ṅundjanaṅga gole kumuraṅ kaiug wunṅeṅṅalu tṅakaṅari.

¹⁷ Aua kundjuṅaṅga, Wuniama, inawodjie ṅunia, paṅad ṅara ṅunṅunina pidi:n ṅaṅja, ṅunaiuru baṅu malaiindem manṅeṅṅalba ṅaṅja.

¹⁸ Iakaṅa keṅṅunal kundjuṅu, Kaiug ṅundjanaṅga, Inaiuri, gole kumuraṅ kaiug tṅakaṅari wun-ṅalu.

¹⁹ Aua kuda: kundjuṅaṅga, ṅundju kuda: ṅunaiuru baṅu malaiindem manṅalba ṅaṅja.

²⁰ Iakaṅa keṅṅunal kundjuṅu, Inaiuri, wunindja kaiug ṅundjanaṅga, kuṅaṅurulal kuṅandeu wobi ṅaṅja;

²¹ Gewunja ṅungulṅuṅala, i:dja ṅundadaṅda ṅunṅunṅu, kimdṅamura wa pindjandeu ṅari, dur kundji: wa pindjandeu kabalba ṅaṅja.

²² Aua kundjuṅaṅga, ṅundjamundu ṅundjanaṅga ṅaṅja pitja wure ṅo:nu, inawodjie ṅuworu. Laiburu ṅunina ṅaiu i:dja ṅaṅadaṅda, kuṅamura wa puṅandeu, dur kuṅe wa puṅandeu a kabalba ṅaṅja;

23 Aṅudja kunja wa pindjanino:nja kaiug ṅaianṅa kaiug ṅaria? Gejau djo:li ṅanṅuninal ṅanṅumaṅ ṅainṅa tjaṅari ṅanja?

24 Arka ṅaiilem aṅgawelgenjiri kundjuṅaṅgori, Aua kaiug irano:ṅgu, irano: aua wunṅenṅalu kudai.

25 Kubadjuṅaṅga, Inaiuri, aua gole kudai kaiug wunṅenṅalu.

26 Kuṅenuri, Aua kudai iṅṅaṅu pitja ṅano:wi:ṅaṅga; aua ino:ra pitja ṅano:ṅienṅa ge aua kudai.

27 Mia ardauurgundja ṅaianṅaia, arka wa lai paṅgauwenjanṅgori ṅanaiuru ark a ṅanja, araṅural, baḍa arana ṅamaṅṅale ṅuru.

28 Wuno:murum wuna geṅu, maṅṅale keṅaṅuru pai kaṅinaṅuriri Jerusale' ṅuru.

29 Ge kunina, wuno:murum maṅgamurkalaliri Bethphage a Bethany, kurandu ṅanja kaṅimiena Oliva ṅari, kaṅaṅawunandu inalalandu,

30 Kundjuṅiri, Njiriandu maiarundjeruṅu' ṅuru maṅdjo:ri, ma ṅanja njirkunṅaṅurandu pitja maṅa irewandu donkey kauila murd iṅṅamiena, bura iramaṅdu, iraṅuralgandu.

31 Iṅruṅ ṅamba burkai njindjaḍandu, Aṅudjakunja burṅgai kaṅamaṅdiri? Wurunaṅgowu wurinaṅgandu, Inaiuri iṅama kundju.

32 Iṅaṅawiandu keṅaṅurandu, maṅa ko:nandu kaḍjiru geṅunaṅgandu.

33 Waḷi burṅgai iṅṅamaṅdiri kauila, anaṅga ṅaria kubadjuṅaṅgandu, Aṅudjakunja kauila burṅgai kaṅamaṅdiri?

34 Kundjuṅandu, Inaiuri inṅama kundju.

35 Kaṅurulalgandu Jesu ṅanja, wobi anṅgandu ko:guleṅandu kauila ṅanja, Jesu atka kaueri:la.

36 Wḷi inṅeṅṅuriri, wobi arkanṅga laṅṅar kanḅarkandjuna kalumba ṅanja.

37 Wuno:murum wodjulu inṅeṅṅunali gole ṅalilim maninja kurandu Oliva ṅari, pelengṅare ardarawaia inalalaia wunmanḅali tjukul kadineri, God kauero:do:daleri ṅala-ṅala daraiu wundjurulu darawa wunja kadidṅa;

38 Kubḅdjuṅiri, Tjukul ṅara aua inṅeṅṅal Inaiuri inṅumba Inaiud' ḅanja; andjo:l' ḅanja ḅambula ṅari, paḅemba karṅ ṅari ṅanja.

39 Atḅakeḅaria Pharisia pelengṅare ṅanja Kubḅdjuṅanṅga, Iniinṅundeja, ṅunalalaia ḅmaiḅmbu.

40 Aua kandjo:lḅala kundjuṅu, Kuṅenuri, ḅndja ṅamba kumuk karwu, kaiuguja jero:l puṅgadju.

41 Wuno:murum wodjulu inṅeṅṅunal, malai-indem manindṅa, wola: kundjuṅu maua wunja,

42 Kundjuṅiri, Nundju ṅamba laiburu ṅunṅunina lewṅarajau ṅundjanṅga, ṅundju kuda:, wunia ḅambula ṅari; weni kundḅalḅiena ṅungubul' ḅanja.

43 Gewunja lewṅara pitja njeṅṅal ṅundju ṅanja geḅau ardauurgundjia ṅundjanṅgaia pitja mewṅararu kabḅalḅa ṅundju ṅanja, pitja wo:ri mewuro:nu, pitja tjilibid ṅunḅarḅam kaḅjinma,

44 N̄arwu n̄unb̄araru, won̄alalaŋuja n̄undju n̄anja kuda:; kađjinba puŋgadbaŋgi:n kaiug kaiug n̄anja n̄undju n̄anja, wa laiburu puŋuninja n̄ari n̄unŋunbadburkajau.

45 Daŋa keŋaŋuru dadjurđŋarim maninja, wai kandjābuna arka ko:l kadjuŋu,

46 Kundjuŋaŋgori, Wiri-wiri kumbi:na, Maiarum ŋaianŋgam pitja meniŋaie maiarum dadjurđŋarim; O! njiri marandjuna kaŋmenma lulun ŋaria arkanŋgam.

47 Kaniŋgundaleri tjile-jile dadjurđŋarim maninja. Ardenaiuri dadjurđŋaria, wiri-wiri ŋaria kuda: kubarkaŋjiro:na bađa ingarwu wunja, ardenaiuri i:dja kuda:;

48 Wa maŋa parwi:nja ŋanaŋga kadju wunja; pelenŋaraia ardarawaia djaŋruk aŋgadbiena aua ŋuru ingarkanjuru wunja.

20

1 Ge kunina, lewara tjaruŋujau, aua aŋgaŋiŋgundaleri i:dja dadjurđŋarim maninja, waŋanuwunia ardi:um kaluleri, kaueraŋmurkalal ardenaiuri dadjurđ ŋaria, wiri-wiri ŋaria, mababaia kuda:;

2 Kubalula, kubadjuŋaŋgeri, Minjenjari, Aŋudja wundjurulu njininge wuna kundji:, aŋguja nuno:na wundjurulu wuna?

3 Aua kandjo:lbala kundjuŋaŋgori, ŋaiu kuda: burkai njinjāb ŋala-ŋala tjaruŋ, wuriara,

4 Baptism John anaŋga, aŋdjo:l' i dagu, i:dja i dagu, kunina?

5 Arge wurura kubarwadenjiri, Namba njerkulu, And jo:l' i dagu, aua pitja nje, Anudjakunja kurandjaralananga?

6 Namba njerkulu, I:dja i dagu, i:dja ardarawaia kaiug pitja tjuna barenjari, gewunja arka wa pauerandjaran John tjo:lbada inganina.

7 Kauerio:lbala, wa laiburu padinja naru i dagu.

8 Jesu kundjunanangori, Naiu wa pujen-nuri andja wundjurulu njininge wuna nannundju.

9 Wunmanbali i:dja kundjunanangori barebare wuna; I-dja iarun tjari narim mandenu, maua manino: la tjari naria, maiandiwela tambium maiakari' nuru maranu.

10 Wuniajau kanaanawuna tjari naria nanja inawodjieja, arka kurab tjari narim maninja ingado: wunja; O! tjari naria wodpiliba kauerio:rala, kaueranaanawuna ino:ra.

11 Inawodjieja iakara njele kanaanawuna; aua wodbandaga wodpiliba kauerio:rala, umara kubadjunananga, kaueranaanawuna ino:ra.

12 Iakara njele kanaanawuna; aua kuda: ingadbalimala, wai kaueriabuna.

13 Gejau kundjuru inaiuri tjari narim, Nani ne? Pitja inanaanawu inangula nannunarienunanga; djiu nana arka nuru paueranjuru.

14 Tjari naria wuno:murum aua mara ingarwuna, arge wurura kadinaiena, Indja inko:lu kanun; bada aro;, gejau tjari narim narkanangam pitja menu.

15 Wai kaueriabuna dānde tjari n̄arim, bāda kauero:na. Gewunja n̄aani pitja njen̄ngori inaiuri tjari n̄arim?

16 Pitja ejengal, pitja bāda anjo: āndja tjari n̄aria, tjari n̄arim atjakekaria pitja menino:n̄ngori. Nuru aṅganina kubādjūn, Kari puṅganiri.

17 Aua kanindjaṅa, kundjuṅu, Gewunja aṅudja wuna wiri-wiri kauwina, Kaiug ge wondi maṅgarwiria wai kadjabuna, ge i di daḡu umri: ruko:wa kuninaiena?

18 Aua ingauwona kaiug ge n̄anja pitja el-emie; aua n̄anja ge kauwona, pitja wurāṅṅan njen̄ṅa tjurni' njinim.

19 Wiri-wiri n̄aria, ardenaiuri dadjurd n̄aria kuda:, kubarkañjiro:na laburd ingadba wunja ge i di daḡu; i:dja kanbarkulgunāla; laiburu aṅganina auḡ geṅu b̄are-b̄are wuna arka wunja.

20 Mu:n marwunanāṅga, kanbarkañawuna tjaṅarkuja, adjadjin aṅganuṅ wunja tjaḡaṅuria, aua laburd ingadba wunja ṅala-ṅala n̄anja, ge-jau arka pitja ewurino: wundjurul' dānja inaiuri anāṅga.

21 Burkai kaueriabuna, kubādjūn, Iniingundeja, laiburu aḡuṅanu nidji tjuṅundju, āndjaniingunda, i:dja kari wa pandjo:lgunān, God ṅari nidji kandjaniingunderi;

22 Wuniḡwu ari Caesar kaiug erkuno:, wuniḡwu ṅuru-ṅuru?

23 Aua laiburu kaṅinanāṅgori ardadjin bādaia, kundjuṅaṅgori,

24 Tjaraṃmiimbu kaiug tjaruṅ; aṅguja anaṅgam imiṅum, wiri-wiri? Arka kubadjuṅ, Caesar anaṅga.

25 Aua kundjuṅanaṅgori, Gewunja irano: Caesar Caesar anaṅga, irano: God God anaṅga.

26 Kaḍjinba laburd puṅgadbān ṅala-ṅala anaṅga i:dja adbānṅale ṅuru, raṅgari kariṅa aua aṅgaio:lbaḷa, kumuk karwuna.

27 Kaueraṃurkalal atjakekaria Sadducia, arka kubadjiri kari wa baṅri padin, burkai kaueriaḷbuna,

28 Kubadjuṅ, Iniṅgundeja, Moses wiri-wiri kundjuṅunjari, i:dja ṅawanāṅga ṅamba debāra iṅgeṅa maṅṅanaṅṅanja kudai, woṅalaṅ ino:ra, ṅawanāṅga maṅṅanja njimenja, woṅalaṅ baṅri aṅgaiṅanda wunja ṅawanāṅga wunja.

29 Gewunja kadina ṅawawaia aṅṅalja; iwurlge maṅṅanaṅṅanja njimaṅ, debāra keṅa woṅalaṅ ino:ra;

30 Pulaṅara kuda;

31 Lengunda kuda: njimaṅ, ge kaḍjinu aṅṅalja miriṅu, woṅalaṅ ardo:raia, debāra kadjurlina.

32 Paḷejau woṅaiinja kuda: debāra njeṅa.

33 Gewunja baṅri aṅṅanunja, aṅguja anaṅṅanja maṅṅanaṅṅanja pitja njeṅu? Gewunja aṅṅalja njimaṅeri maṅṅanaṅgorinja.

34 Jesu kundjuṅanaṅgori, Aṅgo:lo:lia baṅdaia wuna ṅaria paṅṅan karwona, paṅṅan kunja kado:wi: nja;

35 Arka ardinia mandjia baṅdaia ge aṅṅamaṅ wunja, baṅri aṅṅanun wunja adbān naṅja, wa paṅṅan parwaṅ, wa pado:wi:n paṅṅan kunja;

36 Kadjinba debara pariñan njele, gewunja kaduñ walañ naria kadjindjia, God aṅgo:lo:lia kaduñ arka baři aṅgaladiañ.

37 Adban baři aṅgañuñ, Moses kanmiimbuna irulul' dañja, wuno:murum geñuñga Inaiuri God Abraham anañga, God Isaac anañga, God Jacob anañga.

38 God wa paṅganin adban arkanannga, O! ardjedjeria arkanannga; gewunja ardarawaia ardjedjeria kaduñannga.

39 Atjakekaria wiri-wiri naria kauerio:lbala kubadjuñ, Iniingundeja, wunia kundjalula.

40 Paļejau kari kadjinba daṅgu padinja kari burkai ingadjañ wunja.

41 Kundjuñanṅori, Naṅunṅowu kubadjiri Christ David inko:lu?

42 David nundju-nundju kundjiri mili-mili kan naṅa nañja, Inaiuri kundjuñannga Inaiuri naianannga, Atjabanu naiu worawerdum maninja,

43 Añande njini ardauurgundjia nundjananngaia nundjerdu waiuru.

44 Gewunja David karim Inaiuri, naṅunṅowu inko:lu kañuñ?

45 Pelengare ardarawaia wali nuru aṅganineri kundjuñanṅori inalalaia,

46 Lia maraṅ wiri-wiri naria wunja, arka lai kauwonanṅori wudawa aṅgeñuru wunja wobi karangendjia nañja, wulmai lai kauwonanṅori ko:l naṅim maninja, adbali' karim karañ naṅim mañaria nañja.

⁴⁷ Arka mindjal kadju maiarum ardjo:jo:ria arkanangam, mara-maranu dadjurd kadju, angganindjenju wunja; umalimaie wunaiuru pitja param.

21

¹ Bal kumaņ, maņa kanbuna tji:ria lulwa karkuguleņu kaiugnari' nuru.

² Maņa njimbuna kuda: ndjaruņ ndjo:rinja ndjenja ma ko:guleņu kaiug tjaruņandu pidi:nu.

³ Aua kundjuņ, Nidji kuņenuri, njaņa ndjo:rinja ndjenja kuņguguleņu tjakari man daģu ardarawaia naņa;

⁴ Gewunja aņdja ardarawaia darawa kudai angganuņ, lulwa kubarkuguleņu, O! njaņa njino:ra kuņguguleņu darawa wundjedjeru njananganaga.

⁵ Atjakekaria kadjuņiri dadjurdnari' wunja, mamalalam maņganina kaiug wunia njiniņge, laņugu njiniņge, kundjuņ,

⁶ Wuna wuranuņindj, lewara pitja njejengal, gejaw wa pitja puņgamangien nuruma kaiug kaiug naņa, naмба wa puņgaiabien nari.

⁷ Burkai kaueriabuna kubadjuņ, Iniņgundeja, Aņudjau gewunja wuna pitja njanu? Naņaņa umiimbaie wuna pitja njejengal?

⁸ Aua kundjuņ, Maranindj, pinjirkadjuiejiri; gewunja ardarawaia pitja arengal naņumba naņa, pitja bare, Naiu naņuņ, lewara wodjulu kunuņ; paramalando:jiri.

⁹ Wuno:murum nuru njirkunuņ maļani' wunja, wurgunu wunja, pinjirgulgunejiri;

wungurle madj kunjanganjal, O! umindjunuru maiirgi:rkum nuru-nuru.

¹⁰ Gejau kundjunganngori, Worumba pitja bari aramurkie worumba nanja, bandaia bandaia nanja.

¹¹ Nuli-nulim manaiudba pitja menu, tambium maiagekari' nanja pitja njanu kaladadaru, wungulgunia kuda: umiimbaie wunenaiuru and jo:l' di dagu.

¹² Wuna darawa wali punganinja ardo:ri njiri nanja pitja parandenuri, pitja njinbarejo:ra pitja anbaranino:nuri dadjurdnarim maninja, bur karim maninja, njinbaranural ardenaiud' danja, mananambaraa nanja nanjumba wunja.

¹³ Umiimbaie pitja njaninaienuri.

¹⁴ Gewunja tjadaguru wurandju njidi:um maninja gewurle ni: pinjidiri aragundjo'lba;

¹⁵ Gewunja naju pitja njinjano: njidjamundu a wuni:ndjaru, wuna nanja ardauurgundjia njirkanangaia ardarawaia kadjinba pitja parwelgen, kadjinba pitja pinjinbadjo:lban.

¹⁶ Pitja njiraninowie njidenaiurgandu nanja, nawawaia nanja, njiri madeja nanja, jaligaia nanja, atjakekaria njiri nanja pitja njinbandju njirkumbi:nu wunja.

¹⁷ Pitja njiro:ndjurie ardarawaia nanja nanjumba wunja.

¹⁸ Tjakra tarun njidbri: nanja wa pitja debad pungegan.

¹⁹ Njamula njirkunun njirkandj pitja arem.

²⁰ Wuno:murum mara marangunbu Jerusalem wo:ri mangauwi:na malaniaria nanja, gejau laiburu njidu wulingadba wodjulu mangangun.

21 Gejau arka Judaea naŋja aŋgaŋun kubɔdaiinja taɔambɔn ŋuru; arka pulaga naŋja madɔandiwenja ŋuru, arka bundul' daŋja aŋgaŋun daɔa pareŋgaliri ma naŋja.

22 Gewunja wuna kunun umalimaiejau, darawa wiri-wiri kauwi:na ko:rug kaŋmieŋu wunja.

23 Wurgunu arka naŋja maŋduwanja aŋgaŋun, ŋamuɔu aŋganbaɔo: geja; wurgunu wunaiuru pitja nɔanu kaɔalɔa naŋja, wundji:la worumba aŋdja naŋja.

24 Pitja arɔwa kuldjuru iamundu naŋja, pitja araŋurie murd-murdkaia worumbaia ardarawaia ŋuru, Jerusalem pitja dɔambɔba mejo:rie edbulia naŋja, ko:rug nɔmie njini lewara edbulia arkanaga.

25 Umiimbaie pitja nɔanu maɔaŋun' naŋja, kunjila naŋja, jalŋgaŋdam maninja; kaɔalɔa naŋja kuda: pakul nɔri worumbaia naŋja, lia maŋgadbaia paɔaŋgaŋinja wo:ndum auuba maŋgo:.

26 I:dja narwu aŋgauwona luren kunja, ka-didja wuna pitja nɔaniŋaie baɔdaia nanja; wundjurulu aŋdjo:l' daŋja pitja djera-djera nɔaniŋaie.

27 Gejau pitja maɔa irewu I:dj' iŋko:lu iŋgeŋgaliri aŋgubɔn naŋja wundjurul' daŋja paɔlemba manaiudba naŋja.

28 Wuna wunmanbaɔli kaŋiŋaieŋu, bal wuram, njidbri: brai wuri:, gewunja umundulbaie njirkanaga wodjulu kunjaŋgaliri.

29 Baɔe-baɔe kundjuŋaŋgori, Maranindj tjilium, ŋuwonu darawa kuda:;

30 Wuno: murum gole la-la maŋgam, wu-ranindj, njiri nundju-nundju laiburu njidun wodjulu tjauɔdba;

31 Ge kaɔjiniu njiri kuda; maɔa wurɔnunu wuna ko: rug kaɔieɔu, laiburu njidu baɔdaia God anaɔga wodjulu kaɔnu.

32 Nidji kuɔenuri, Arkulieja aɔɔja pitja wa parenan, darawa waɔi ko: rug puɔgaɔmien.

33 Aɔɔjo: lu, kaɔba pitja ejuɔrandu, na-la-na la naianaɔga pitja wa puɔgeɔan nuru.

34 Maranindj njiri nundju-nundju wunja, naɔba njirkulum kaɔabu naɔa paɔaɔinaie wungalbaɔda naɔja, djo: naɔja, wun' naɔi wundjedjer kaɔi naɔja, geɔau lewaɔa ge mai-irgi: rkum puɔgeɔalduri limbitja naɔi kaɔjiniu;

35 Gewunja pitja njeɔgeɔal ardarawaia naɔja atja aɔgaɔnu maɔinum kaɔba mararawam manija.

36 Barele njidu kaɔjinma, iraniau njidia ma wunja jaɔanai njirkumbaɔa wunja wuna darawa keɔgaliri, njirkumbaɔgeɔu wunja imannaɔle nuru I: dj' inko: lu.

37 Kaɔjinma lewaɔa kaniingundaleri dadjur-dnaɔrim manija, kaɔjinma wundugum daɔde keɔaɔuru, atja kaɔnina taɔambaɔn Oliva naɔi naɔja.

38 Peɔgeɔaraia ardarawaia aliɔaɔi kaueraɔmurkalal dadjur-dnaɔrim manija aua nuru ingarkaɔuru wunja.

22

¹ Maɔaɔriɔau lo: jenda kuɔaɔgunal maia iroroi, ingaɔrimiena Wukiau.

2 Ardenaiuri dadjurdɲaria, wiri-wiri ɲaria kuda: kubarkɲjiro:na ɲarunɲɔwu ingadbalim wunja; pelengaraia aɲganbarkulgunaleri.

3 Satan daɲak keɲɲuru Judas ɲɲja iɲgarimiena Iscariot, aua iɲruɲ twelve, inalalaia ɲɲja iɲganina.

4 Aua keɲɲuru, kumbadeɲunɲgori ardenaiuri dadjurdɲaria, ardenaiuri dadjurdɲarim ɲaria kuda:, ɲarunɲɔwu aɲganino:naɲga wunja.

5 Arka tjukul kadina, tjauaien kubadjuɲaɲga kaiug iɲgado: wunja.

6 Aua korega kundjuɲu, kuɲɲjiro:na wuniama aɲganino:naɲga wunja pelengaraia adbidjaia.

7 Lewara maia iroroi kunɲɲungal geɲau Wukiau iɲgarwuneda.

8 Kaɲɲawunandu Peter a John, kundjuɲiri, Njiriɲurandu, brar wuriandu Wukiau, ɲari mindjal kunja.

9 Auandu kundjuɲaɲgandu, ɲanam maninja Brar wuriandu kundji:njarendu?

10 Aua kundjuɲaɲgandu, Wai, wuno:murum malaiinde' ɲuru njirkunɲurandu pitja njindja-mandjerandu i:dja wuraua agu mano: iɲganuru; iɲmalando:wandu maiaru' ɲuru ma daɲa iɲgenuru.

11 Wuri:naɲgandu inaiuri maiaru' ɲara, Iniɲgundeja kundjuɲu, ɲanam balaium, ma Wukiau mindjal ɲaɲɲundju ɲanalalaia ɲɲja?

12 Aua pitja njinjamiimbandu balaium man-aiudba karəŋ n̄arim maŋamanjam; ma brar wuriandu.

13 Keŋaŋurandu maŋa ko:nandu kađjiniu geŋunaŋandu, brar kundjuŋandu Wukiau.

14 Wuno: murum gole ko:rug kaŋmiena, atja kauwona, arkaŋawieja kuda: aua naŋja.

15 Kundjuŋaŋaŋgori, Djenbeŋuru mindjaŋ n̄e kuŋeŋu wuna Wukiau njiri naŋja, waŋi deb̄ara paŋeŋaŋ;

16 Gewunja kuŋenuri, Kađjinba njele mindjaŋ puŋen, ko:rug n̄jamie njini baŋdaia God anaŋga naŋja.

17 Djo: n̄ara kaŋaŋ, wunia kulula, kundjuŋu, Iraŋ, dalar wuri: njirge wurura;

18 Gewunja kuŋenuri, Kađjinba djo: paŋeŋaŋ njele kurab wuŋgalalidjerugu n̄ara, baŋdaia God anaŋga keŋgal djini.

19 Wuro: d̄bori kaŋaŋ, wunia kulula, kaŋemaŋa, kano:na, kundjuŋu, Indja kaŋun n̄aŋaŋaba iŋgaŋauwi:ŋu njiri wunja; wuna wuri: ni: tjaŋuŋuŋaŋuru wunja.

20 Djo: n̄ara kuda: kađjindja paŋejau mindjaŋ kadjuŋu, kundjuŋiri, Indja djo: n̄ara kaŋuŋ tjauaien wuŋuŋali gulu, n̄aianan̄ga naŋja, paŋlulu kaniŋaiena njiri wunja.

21 O! Wai, ino:ri aua tjiriwin maŋgo:wara n̄aiu naŋja paŋlalo:nma naŋja kunuŋ.

22 Mia, I:dj' iŋko:lu keŋaŋuriri, kađjiniu kauwi:na aua wunja. O! wurgunu i:dja naŋja aua tjiriwin maŋgo:ja.

23 Arge wurura wunmanbaŋi burkeba kadjaŋbiena aŋguja arka naŋja wuna geja.

24 Ai karwiineri aṅguja arka naṅja inaiuri inḡaṅinaieṅu.

25 Aua kundjuṅaṅgori, Ardenaiuri edbulia arkanḡaia ardjurulworaia kaduṅaṅgori, arka ardjurulba maṅḡaṅuṅ kadimieṅu ardinieja.

26 Wuna kaḡjiniu njiri kari; O! aua inaiuri inḡaṅuṅ njiri naṅja kaṅinja iwomale kaḡjindja; aua iurulba maṅḡaṅuṅ, inawodjieja kaḡjindja kaṅinja.

27 Gewunja aṅguja inaiud' ban daḡa, aua atja inḡauwona maṅari naṅja, aua inḡanawodjeri? Wawu paṅḡanin aua atja inḡauwona? O! ṅaiu njiri pulaga naṅja ṅaṅun, kaḡjindja inawodjieja.

28 Njiri njiduṅ atja njirkunina ṅaiu naṅja wuṅgundjuie ṅaianḡa naṅja;

29 Baṅdaia ṅande njiri wunja, kaḡjiniu Iraia ṅaianḡa kandeṅu ṅaiu wunja,

30 Mindjaḡ wurḡundju wunja, djo: njirkunjaṅa wunja, paḡalo:nma ṅaianḡa naṅja baṅdaia ṅaianḡa naṅja, atja njirkumbaṅa wunja adbḡalikarim manḡenḡalba naṅja, wure wurḡunbimaṅgori worumbaia aṅnenḡalja Israel ṅaria.

31 Simon, Simon, wai, Satan Inḡama kundjuṅanu, djera-djera ṅunḡumbu wunja corn kaḡjindja;

32 O! ṅaiu dadjurd kuṅeṅu ṅundju wunja, paḡad ṅundjanaḡa ilura puṅuniri; ṅundju, wuno:murum kulunḡan ṅunḡumbaṅa, ṅundju ṅawawaia birem-bire aṅḡandju.

33 Aua kundjuṅaṅṅa, Inaiuri, ṅṅamanja ṅṅari ṅṅunṅaṅṅuru ṅṅundju ṅṅanja bur ṅṅarim ṅṅuru, debṅara ṅṅarkunṅaṅṅandu.

34 Aua kundjuṅu, Kuṅenu, Peter, weni, punara wa pitja jero:l pungen, ṅṅundju wṅli tṅaruṅuri pindjiin wa laiburu puṅuningṅara.

35 Kundjuṅaṅṅori, Wuno:murum ṅṅaiu ṅṅinṅunṅaṅṅawuna bururu ṅṅido:ra, tjalumba ṅṅido:ra, ṅṅidjerdu ṅṅaria ṅṅido:ra, geṅau ṅṅidṅamiaru? Arka kubṅdjuṅ, Kari.

36 Geṅau kundjuṅaṅṅori, O! weni, aua bururu kudai kuṅṅaṅurinja, tjalumba kaṅṅindja, aua kuldjuru ino:ra, wobi ko:l kundji:nja, kumarenja.

37 Gewunja kuṅenuri, Wuna wiri-wiri kauwi:na madj ko:rug kumaienja ṅṅaiu ṅṅanja, AUA KAUWI:NA ARWORIA NAṅJA; gewunja ṅṅaiu ṅṅari umindju kudai.

38 Kubṅdjuṅ, Inaiuri, wai, ṅṅuruma kuldjuru tṅaruṅandu. Kundjuṅaṅṅori, Gole kunuṅ.

39 Ba keṅṅunal, keṅṅuru kaṅṅinu geṅirida taṅṅamban ṅṅuru Oliva ṅṅari; inalalaia kuda: kaueraṅmalando:na.

40 Wuno:murum taṅṅbiu' ṅṅanja iṅṅanina kundjuṅaṅṅori, Dadjurd wuri: pinjireṅuru wuṅṅundjuie ṅṅuru.

41 Kaṅuriena arka ṅṅanja kaṅṅinu kaiug tjuna workundju, luṅṅudja kaṅṅina, dadjurd kundjuṅu,

42 Kundjuṅiri, Iraia, ṅṅundju ṅṅamba lai kauwonanu, wuna djo: ṅṅari tṅano:ṅṅu; O! kari ge lai kauwonara, lai kauwonanu kuninja.

43 M̄ara kauwi:nanaŋga waḷaṅṅara aṅdjo:l' kaṛa, birem-bire kandjuna.

44 Paṅbalḷa kaṅuriena, wundjilwora dadjurd kundjuṅu; maṅadjinja anaṅṅaṅja pin njinineri gulu: kaḍjину do:ra njimbaṅneri kaḷalba ṅuru.

45 Bari iṅṅanina dadjurd geṅiri, inalalaia kanmurkalal, m̄ara kanbuna kulunu aṅṅanineri pakul kunja.

46 Kundjuṅanaṅgori, Aṅudjakunja kulunu njiduṅiri? Bari njidu, dadjurd wuri: pinjireṅuru wuṅgundjuie ṅuru.

47 Waḷi kaluleri wai, pelenḡare, aua kuda: Judas iṅṅarimiena, iṅruṅ twelve, inalalaia, naṅja, adbaṅṅale ṅuru keṅaṅuru, Jesu kaṅaṅdjerala, ko:lbo:na.

48 Jesu kundjuṅanaṅga, Judas, I:dj' iṅko:lu tjiriwin mandjo:naṅga tjāṅṅungulbo:?

49 Arka wo:ri iṅgarwuneri m̄ara karwuna kubāḍjuṅ, Inaiuri, kaṅjarwu kuldjuru njiniṅge?

50 Iṅruṅ arka naṅja ko:na inawodjieja inaiuri dadjurdṅara anaṅga, ini:um worawerdu' ṅarim dur mo:na.

51 Jesu kaṅdjo:lbāla kundjuṅu, Ge njini kundaṅja waḷi; ini:um mamaṅdanaḷa, kaṅmurduna.

52 Gejau Jesu kundjuṅanaṅgori iṅgadburkalal ardenaiuri dadjurdṅaria, dadjurdṅarim ṅaria, mababaia, Njirkunjeṅgunal lulun ṅara kaḍjину, kuldjuru, diam njiri kudai?

53 Tjile-jile ṅaṅṅunineri njiri naṅja dadjurdṅarim maninja, njido:ri wa la paṅaraṅmenjara; O! wuna njirkanṅagajau, wundjurulu duiba ṅari.

54 Kaueraṃaṃ, kauerielgurungula, kaueraṃurula maiaru' ṅuru inaiuri dadjurḍḥara anaṅgam; Peter kuda: boṃwora kaṃalando:na.

55 Wuno: murum wiṅnu karkuguleṅu pulaga maiarum maninja, kurug aṅṅanina, Peter atja kauwona pulaga naṅja.

56 Njimbaridja ndjaruṅ maṃa ingo:na atja inganineri maraṃa naṅja, nḡadba kaṅindjaṅa, kundjuṅu, Indja kuda: aua naṅja kaṅina.

57 Aua kari kundjuṅu, kundjuṅiri, Woṅaiinja, wa laiburu paṅṅannaṅga.

58 Waḷi paḷejau iaḡara maṃa ko:na, kulula, ṅundju kuda: arka naṅja ṅuṅuṅ. O! Peter kundjuṅu, I:dja, wa paṅṅanin.

59 Waḷi paḷejau, iaḡara nḡadbama kundjuṅu, Nidji indja kuda: aua nanja kaṅina, Galilee ṅara inganuṅ.

60 Peter kundjuṅu, I:dja wa laiburu paṅṅanin tjuṅunjalu. Maiirgi:rkum, waḷi kaluleri, punara jero:l kundjuṅu.

61 Gejau Inaiuri wararkar kaṅina, Peter kaṅindjaṅa. Peter ni: kuṅṅaṅurula ṅala-ṅala Inaiuri anaṅga, kaḡjiniu geṅunaṅga, Punara waḷi jero:l puṅgen, weni tḡaruṅuri kari djejara.

62 Daṅde keṅaṅuru, nḡadba wola: kundjuṅiri.

63 I:dja aua ingadbaṅ umbili kaueraṃaṃ, wod-piliba kauerio:rala.

64 Imaṅdjugu womburuk kubari:la, burkai kaueriḡbuna, kubadjuṅiri, Tjo:lba minjalu, aṅguja ṅunṅumbuna?

65 Darawa tḡakari wodbandaḡu kubadjuṅanaṅga.

66 Wuno: murum lei maŋgo: na, mababaia i: dja naŋja djaruk kadbiena, ardenaiuri dadjurdn̄aria, wiri-wiri n̄aria kuda:, kaelwa kaueraŋurula karwaden̄arim n̄uru.

67 Kubad̄juniri, Nundju Christ n̄amba nun̄nunun, minjen̄ari. Aua kundjun̄an̄an̄gori, N̄aiu n̄amba n̄an̄nundjunuri, pitja dja paŋjaraŋudjara,

68 Namba burkai njinnundj̄ab, kādjinba paŋjario: lb̄an.

69 Wendj-i-dāgu I: dj' in̄ko: lu pitja atja ewa worawerdum maninja wundjurulu God anaŋga naŋja.

70 Ardarawaia kubad̄jun, Nundju God nun̄nungula? Aua kundjun̄an̄an̄gori, Njiri kuri: n̄an̄nunun.

71 Arka kubad̄jun. An̄udja piri adaŋad̄jaieja aŋama wodju? N̄ari nundju-nundju n̄uru karkaŋurula iamundu naŋja.

23

¹ Arka ardarawaia bāri kadina, kaueraŋurula Pilate n̄uru.

² Wunmanbāli de kauero: na, kubad̄juniri, In-dja māra kerwuna worumba arkan̄anga arko-likolia aŋgandjuna, kāre ko: nan̄an̄gori kaiug ingado: wunja Caesar, geŋiri aua nundju-nundju Christ in̄aiuri inganun.

³ Pilate burkai kaiabuna, kundjun̄iri, Nundju nun̄aiuru Jew n̄aria arkan̄anga? Aua kaio: lb̄ala, kundjunu, Nundju kundjalui.

burkai kaŋaiabuna, kari wa maŋa puŋo:nja i:dja indja naŋja, ge njiri de iraŋunbu.

¹⁵ Kari Herod kuda;; gewunja kaŋaŋawunalgari njele, wai, kari debad' kari wa pungauwi:nananŋa.

¹⁶ Wodpiliba inaiio:ra, buranŋai inam.

¹⁷ Buranŋai kaŋmenjananŋori iaruŋ maŋarijau.

¹⁸ Arka jero:l kubadjuŋ tjaruŋama, Anuru, buranŋai imanjari Barabbas;

¹⁹ Aua wurgunu tjaruŋ wunja malaiindem maninja kaŋinaiena, wurkemaŋ' kunja, inŋaiabienna bur kaŋim maninja.

²⁰ Pilate njele kundjuŋanŋori, korega geŋu Jesu buranŋai wunja.

²¹ O! arka jero:l kubadjuŋ, kubalula, Wongaia naŋja ande.

²² Tjaruŋuri kundjuŋanŋori, Anudjakunja, naŋanŋa woru indja kundjuŋu? Naiu wa maŋa puŋo:nja kari debad' kari aua naŋja; gewunja wodpiliba inaiio:ra, buranŋai inam.

²³ Arka njadbama, naŋa-naŋa daraiu njininge, burkai kaueriabuna wongaia naŋja inŋande wunja, geŋau naŋa-naŋa arkananŋa puluru ki:la.

²⁴ Geŋau Pilate wure kumbuna kuninja kaŋjiniu burkai inŋadjabuna.

²⁵ Buranŋai kaŋmaŋanŋori aua wurgunu wunja, wurkemaŋ' kunja, inŋaiabienna bur kaŋim maninja, aua inŋadiauwuna, O! Jesu kanino:la lai kauwonanŋori wunja.

²⁶ Waŋi inŋadjelguruŋgula, laburd kaueraŋan Simon Cyrene naŋa, inŋenŋunaliri bundul'

ǎlp, aua nańja wongaia kubarkandeu, mano: wunja Jesu iwelbam.

²⁷ Kauerańmalando:na pelengaraia djenbenuru i:dja, wonaia kuda:, arka wola: kubadjuniri, kaueraremaleri,

²⁸ Jesu wararkar kanmurkala kundjuńu, Pańamaaraia Jerusale' nańria, wola: piriareri; wola: wuri: njiri ńundju-ńundju wunja, wonalalańjuja njirkańgaia wunja.

²⁹ Gewunja, wai, lewara pitja njeńgal wuno: murum pitja bare, Tjukul nańria nańgańgundia, arkulum kańjinba bańri padjandienja, ńamugu kańjinba panbańdo:nja.

³⁰ Gejau pitja bareńgori tańlelańbań, Njirwa ańri nanja; kurorandu, Ro:k wuri:ńgari.

³¹ Gewunja wuna ńamba kadju ńuwonu kalguru nańja, ńańga pitja nańinaie dalga nańja?

³² Kaielgurungienandu kuda: iańruńandu iwa-workandu aua nańja ńgauwi:ńandu wunja.

³³ Gejau madburkala tańbium mańgarimiena Pańdjuńarim, ma wongaia nańja kauerandeu iwaworkandu kuda:, iańara worawerdum maninja, iańara mamauim maninja.

³⁴ Gejau Jesu kundjuńu, Iraia, wai tjańbańgori; gewunja wa laiburu padin nańi kadjiri. Wobi anańga arge wurura dalar kubadjun, kauerańmuraneńri.

³⁵ Pelengaraia karwelgenja kaueranindjańeri. Ardenaiuri kuda: umbili kauerańmańeri, kubadjun, Atjakeńaria kanmundulbańla, aue

ņundju-ņundju kāmundulbaienja, indja ņamba inġanun Christ, inġamuriena God ananġa.

³⁶ Małani' ņaria kuda: umbili kaueraṃaņeri, kaueraṃurkalaleri, vinegar kaņo:na,

³⁷ Kubadjuņiri, ņundju ņamba ņunņunun Jew ņaria inaiuri arkananġa, pamundulbaie.

³⁸ Wiri-wiri kuda: kuniņaiena aua naņja, INDJA INAIURI JEW ņARIA ARKANANġA.'

³⁹ Iarun iwaworkandu inġalienjandu kaņujo:na, ņundju wawu Christ puņunin? ņunge ņundju-ņundju paṃundulbaie, arendu kuda:.

⁴⁰ Iakara kaio:lbala kamaiambuna, kundjuņiri, ņundju wawu God puņungulgunen, wure naņja wundji-di-daġu ņunņunun?

⁴¹ ņarendu kuda: wuniam, gewunja wodbandu kađjinu workundjuņandu; O! indja kari woru wa puņgenja.

⁴² Kundjuņanġa, Jesu, ni: tjanġanuru wuno:murum ņunņunjaņa bāndaia ņundjananġa naņja.

⁴³ Aua kundjuņanġa, Nidji kuņenu, weni pitja ņunjaņu ņaiu naņja Paradisa naņja.

⁴⁴ Lewara njinina, duiba maniņaiena kabalba mararawam maninja kaļe-kaļe' njinim,

⁴⁵ Maṃaņunja duiba ņarinja njiniņaiena, jaṃala dadjurd ņarim maninja dalar kaņiņaiena pulaġa naņja.

⁴⁶ ņala-ņala daraiu jero:l kundjuņu Jesu kulula, Iraia, ņuno:ri naņja ņunino: ņaņandj. Wuna kalula, inandj wudi keņa.

47 Centurion m̄ara ko:na wuna kaṇiṇaiena, God ko:do:dala, kundjuṇiri, Nidji i:dja indja iḡdaṇuru kaṇina.

48 Pelenḡaraia ardarawaia djaruk anḡamiēna wuna kadidja wunja, wuno:murum kadidjana wuna kaṇiṇaiena, adbaṇṇalim deba marwuna, djo:li kadinal.

49 Laiburia ardarawaia anaṇgaia boḡora karwelgenjiri, woṇaia kuda: iṇgadbando:na Galilee alp, wuna kubadidjaṇeri.

50 Wai, i:dja iṇumba Joseph, kauadeja, i:dja inia, iḡdaṇuru,

51 Aua wa panmurkenja arka kalula, kadjuṇu, Arimathaea ṇara, malaiindem Judaea ṇanja, aua kunanḡa baṇdaia God anaṇga,

52 Aia kaṇurkaḡaṇuru Pilate, kaṇiauwwuna durgu Jesu.

53 Jeri kaiabuna, murd kaṇaṇ wobi imḡalala njiniṅge, kandeṇu kaṇmenma ṇanja kaiug ṇanja dur maṇḡauwi:na, ma ṇanja wḡli i:dja kari wa we parwenja.

54 Lewara ge Ardamanjau, Wunaiurujau wodjulu kuninaleri.

55 Woṇaia kuda: kaueraṇmalando:na, aua ṇanja anḡengunaliri Galilee alp, kaṇmenma m̄ara marwuna, ṇarunaṇḡowu durgu kandiena.

56 Djo:li kadinal, ardamanja kanbaṇkandjuna arkaniṇ manieja, anḡaiamie ṇaria.

57 Wunaiurujau ṇoiba kadina, ṇḡa-ṇḡa ṇanja.

24

¹ Lewara gewurle pale Wunaiurujau, alinari mamangunu, kanmenma madburkalal, markanjurulal arkanim manieja manamanja mangarkandjuna.

² Mara kubarwuna kaiug ruluba kanjuriena kanmendj-i-dagu.

³ Dara karina, wa mara punjarwi:nja durgu Jesu Inaiuri ananga.

⁴ Ge kunina, wali ardi:um idjedja njingnineri wuna wunja, wai i:dja iarunandu kauwelgenjandu arka nanja wobi palemba nara nanja;

⁵ Arka karkulgunenja, idjidja kubadban arbinum kabal' kuru, auandu kundjunandu, Anudjakunja karanganjiro:jiri iedjer adban nanja?

⁶ Nuruma wa pangganin. O! bari kanina. Ni: wurunuru kalulanuri wali Galilee nanja ingganineri,

⁷ Genjiri, I:dj' inko:lu madj kanauwi:nja i:dja arworia ardo:ri nanja, wongaia nanja kandienja, pale kulunu tjarunandu bari kaninja.

⁸ Arka ni: kubarkanjurulananga nala-nala ananga,

⁹ Djo:li kadinal kanmenm' alp, darawa wuna kubadjunanganjori eleven, inalalaia, atjakekaria ardarawaiq kuda.

¹⁰ Arge kaninuri Mary Magdalena, Joanna, Mary James ananganja, atjakekaria kuda: arka nanja wuna kubadjunanganjori arkanawieja.

¹¹ Nala-nala wuna mara kumbi:nananjori wonala kadjinu, arka dja kubarkudjarala.

21 O! ari ardi:u' n̄aria ɔdina aua pitja ɔn̄jamundulba Israel; weni kuda: lewɔra t̄jarun̄uri wuna t̄jumaɔn k̄amiena.

22 Woɔaia at̄jakek̄aria kuda: ɔri n̄anja r̄angari ɔnb̄ark̄andjuna, arka alin̄ari k̄anmenma n̄anja ɔnḡanina;

23 Durgu an̄anga wa m̄ara puɔgarwi:nja, karingunal kub̄adjun̄iri ardidjija w̄al̄an̄aria ɔnganb̄adidjaɔa, arka kadjuɔu aua iedjer in̄ganun̄.

24 At̄jakek̄aria kuda: ɔri n̄anja k̄anmen' n̄uru madburk̄alan̄uru, m̄ara kub̄arwuna k̄adjinu woɔaia kadjuɔu; aua wa m̄ara pauero:nja.

25 Gejau aua kundjuɔan̄angandu, O woɔla, njirkulum tjan̄anba n̄ari wur̄an̄un̄udjara darawa tjo:lb̄adaia kadjuɔu.

26 Wawu Christ wuna ko:ru puɔgenja, in̄gen̄an̄uru p̄alembe n̄uru an̄angam?

27 Gejau Moses auurle tjo:lb̄adaia ardarawaia njini, k̄amiimbunandu mili-mili irarawa n̄anja wuna aua n̄undju-n̄undju wunja.

28 Gejau m̄amurkalalkuri maiarundjerun̄uma ma n̄uru in̄gen̄an̄uriringuri, aua kundjuɔu in̄gen̄an̄uriri njele.

29 Auandu wore k̄amaɔandu, kundjuɔandu, At̄j̄ b̄anu ɔrendu ɔanja, K̄ale-k̄alem n̄in̄ganun̄, m̄araɔun̄ja gole we njimb̄aneri. D̄ara ken̄an̄uru at̄j̄ wunja auandu n̄anja.

30 Ge kunina, wuno:murum at̄j̄ in̄gauwona, auandu n̄anja, wuro:dbori k̄amaɔ, wunia kulula, dewod ko:na, k̄ano:nandu.

31 Gejau ambulkandu tjalan kumbunandu, laiburu kandinanangandu; aua kamburuk kanina auandu nanja.

32 Aue nundju-nundjandu kani:nandu, Wawu narkulandum m̄ara-m̄ara pam̄aninjandu n̄arendu nanja, w̄ali geñun̄arendiri kalumba nanja, w̄ali narkumiimbunandu mili-mili?

33 Ge-i-di-d̄agu b̄ari kandinandu, djo:li kaninalgandu Jerusale' nanja, m̄ara kanbunandu eleven, inalalaia, djaruk aṅgamiena, atj̄akek̄aria kuda: arka nanja,

34 Kub̄adjun̄iri, Inaiuri nidji b̄ari kanina, m̄ara kauwi:nan̄anga Simon.

35 Gejau auandu kundjun̄andu wuna kalumba nanja, n̄arun̄anḡowu aua laiburu inḡani:nan̄angandu wuro:dbori dewod inḡanaleri.

36 Wuna w̄ali kadjun̄iri, Jesu aua nundju-nundju kauwelgenja arka pul̄aga nanja, kundjun̄an̄anḡori, Abi:la kuninjanuri.

37 Arka luren kub̄adb̄aṅ, karkulgunenja, in̄an' ṅali kub̄adjun̄ m̄ara inḡarwuna.

38 Aua kundjun̄an̄anḡori, Aṅudjakunja djerara m̄ar̄ameri, aṅudjakunja njidi:akamanma kuri-iri?

39 N̄ano:ri, ṅaiерdu, wuranindj, ṅaīakaw̄ali ṅaiu nundju-nundju; t̄j̄ar̄am̄andana, t̄j̄ar̄anindj, gewunja in̄andj iwiliri, inari ino-ra, k̄adjinu t̄jar̄an̄unindj ṅaiu kudai ṅan̄nun̄un̄.

40 Wuna geñu kanmiimbuna ino:ri, ierdu.

41 Arka w̄ali karkudjarala gewunja tjukul aṅganina, r̄anḡari aṅgeṅa, aua kundjun̄an̄anḡori, Njiri maṅṅari kudawu?

42 Kauerano:na djaia iwidjara.

43 Aua kamañ, adbaññałe nuru mindjal kundjunu.

44 Gejau kundjuñañgori, Wuna nala-nala ñanñundjuñanuri wali njiri ñanja ñanñunineri, ko:rug kumaijenja darawa wiri-wiri kauwi:na nala-nala Moses anañga ñanja, tjo:lbađaia ñanja kuda:, kan nanja kuda:, ñaiu wunja.

45 Gejau ardi:um pałkar mamuraññañgori mili-mili ingadena wunja;

46 Kundjuñañgori, Wurunañgowu wiri-wiri kumbi:na Christ madj puñgenja, baři kaiñdienja imañdj i dađu lewara tjaruñuri jau.

47 Kulañan ardi:um kuluijenja inumba ñanja umara wai kunja worumbaia ardarawaia ñanja, Jerusalem maninja mauurlem.

48 Wuna ñanja njidaññađjaieja.

49 Wai, kuñañawunuri tjauaien ñaiu Iraia anañga; atja njidu manaiudba ñanja wurañunma njini wundjurulu karañ i dađu.

50 Kangañurulañuru dañde nuru Bethany njini, ino:ri la mamaññañgori, pałi kanbuna.

51 Ge kunina, wali pałi añgo:neri, kano:ngienanañgori, mano: kanuriena and jo:l' kuru.

52 Arka lungu-lungudja kabadaññañga, Jerusalem maninja djo:li kadinal, tjukul djenbenjuru kadina.

53 Kađjinma kadineri dadjurdañarim maninja, God kauero:do:daleri.

Worrorra Mark & Luke
The Gospels According to Mark and Luke in the
Worrorra language of Australia

Public Domain

Language: Worrorra

This work is in the Public Domain according to the laws of Australia and the United States of America due to copyright expiration in Australia.

2019-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

6c2be47c-34de-5624-9b1b-e188cc6a19ff